

# INFORMATOR OŚWIATOWY

BIULETYN POMORSKIEGO OŚRODKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W SŁUPSKU

Pomorski Ośrodek  
Doskonalenia Nauczycieli  
w Słupsku



Instytucja Samorządu  
Województwa Pomorskiego

## Edukacja outdoorowa

## Erasmus+ i inne programy, projekty

W biuletynie m.in.:

- Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- Informacje o placówkach oświatowych
- Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- Propozycje doskonalenia nauczycieli
- Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- Recenzje, nowości wydawnicze
- Komunikaty



# INFORMATOR OŚWIATOWY

• Nr 3/24 (207) • Rok XXXIV • LIPIEC - WRZESIEŃ 2024 • ISSN 1505-0904

Mariusz Barański: 35-lecie naszego Ośrodka ..... 3

## INFORMACJE, OPINIE, PROPOZYCJE

**Aldona Kiełpińska:** *Outdoor education w nauczaniu języka polskiego. Interpretacja lektur szkolnych w terenie* ..... 4

**Anna Mariola Kasprzak:** *Quest – nieoznakowany szlak. Wybierz się na wędrowkę pod prąd Słupi* ..... 6

**Tomasz Kabulski, Arkadiusz Gliszczyński:** *Okrzesywanie, przerywna, szacunek brakarski. Terenowa edukacja młodych leśników z Warcińskiej Polany* ..... 7

**Krystyna Kożykowska:** *„Zaczarowany ogród świata” w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Bytowie* ..... 9

**Krzysztof Mikucki:** *Mickiewicz w kajaku. Budowanie relacji z naturą, sobą i innymi* ..... 12

**Sylwia Piotrowska, Emilia Reichel:** *„Nature-Deficit”. O tym jak przywrócić dzieci naturze* ..... 14

**Zbigniew Sobisz:** *W Ogrodzie Botanicznym we Wrocławiu. Warsztaty słuchaczy Słupskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku* ..... 17

**Jolanta Turzyńska:** *Zajęcia terenowe w nauczaniu przedmiotów przyrodniczych* ..... 19

**Aneta Kleisa:** *Projekt eTwinning „Here & Now with Art and Mindfulness at School” w Szkole Podstawowej nr 23 w Gdyni* ..... 21

**Maria Rządowska:** *Mickiewicz i podróż – jak to połączyć?* ..... 23

**Anna Maria Rozenek:** *I cóż, że do Szwecji? Erasmus+ Zespołu Szkół „Elektryk” ze Słupska w Lund* ..... 26

**Mariola Małecka:** *Nowa jakość edukacji. Erasmus+ w Szkole Podstawowej nr 3 w Lęborku* ..... 30

**Renata Zajdel, Małgorzata Krajewska-Rigall:** *Zaangażowanie uczniów w naukę języka angielskiego nie tylko w szkolnej ławce. W poszukiwaniu nowych pomysłów* ..... 32

**Piotr Janicki:** *Program Erasmus+. Szkolenia zagraniczne kadry nauczycielskiej w ramach akcji KA1 „Mobilność kadry edukacji szkolnej”* ..... 34

## DOSKONALENIE NAUCZYCIELI

*Regionalny Punkt Informacyjny FRSE na lata 2024-2025 w PODN w Słupsku* ..... 36

**Anna Kreft:** *Projekt CogniQuest Erasmus+ w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku* ..... 37

**Kinga Mielczarek:** *Konferencje informacyjno-metodyczne PODN w Słupsku inaugurujące rok szkolny 2024/2025* ..... 39

**Anna Rychły-Lipińska:** *Konferencja „Współczesna szkoła w zmieniającym się świecie”* ..... 40

*Oferta 2024/2025 PODN w Słupsku* ..... 41

## OLIMPIADY, IMPREZY, KONKURSY

|  |    |
|--|----|
| <b>Wojciech Gajewski:</b> <i>Są takie momenty w życiu szkoły, które warto pamiętać...</i><br><i>Jubileusz 30-lecia V LO im. Zbigniewa Herberta w Słupsku (1994-2024)</i> .....   | 42 |
| <b>Iwona Poźniak-Szewczyk:</b> <i>Festyn edukacyjny w „Złotej Górze” w Brodnicy Górnej.</i><br><i>Nauczanie przez zabawę i doświadczanie</i> .....   | 48 |
| <b>Anna Mariola Kasprzak:</b> <i>„Na mapie świata jest takie miejsce”. Konkurs plastyczno-literacki</i><br><i>inspirowany wyprawą terenową</i> .....   | 50 |
| <b>Bożena Diks, Ewa Sobczyńska:</b> <i>Konkurs międzyszkolny „Świerszczyk poleca”</i><br><i>w Szkole Podstawowej w Gostkowie</i> .....   | 51 |
| <b>Ewa Sobczyńska, Bożena Diks, Aneta Typa, Agnieszka Bukowska:</b><br><i>„Poznaję Moją Małą Ojczyznę Razem z Byciem, Rycerzem Herbu Kasztan”.</i><br><i>Druga edycja konkursu powiatowego dla uczniów klas III-VIII</i> ..... | 52 |
| <b>Jerzy Paczkowski, Jacek Łepkowski:</b> <i>Konkurs KANGUR 2024.</i><br><i>Najlepsi uczniowie w regionie słupskim</i> .....   | 53 |

## KSIĄŻKI, CZASOPISMA, MULTIMEDIA

|  |    |
|--|----|
| <b>Agnieszka Stolarczyk:</b> <i>Tematyczne zestawienie bibliograficzne</i><br><i>na podstawie kartoteki zagadnieniowej PBP w Słupsku</i> ..... | 55 |
| <b>Dorota Czapiewska:</b> <i>PBP poleca ... To warto przeczytać</i> .....  | 56 |



## *Dziękujemy za wspólne 35 lat!*

Drodzy Czytelnicy,

ten czas jest dla nas wyjątkowy, ponieważ wspólnie świętujemy 35-lecie Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Przez ponad trzy dekady z zaangażowaniem wspieramy nauczycieli w codziennej pracy, oferując różnorodne formy doskonalenia zawodowego i pomagając rozwijać kompetencje, które służą nie tylko nauczycielom, ale przede wszystkim uczniom. Jubileusz ten jest doskonałą okazją, aby podziękować wszystkim, którzy przez lata tworzyli i wspierali naszą placówkę, którzy współpracowali z nami i korzystali z naszego wsparcia. Dziękujemy za Waszą pracę, pasję i wkład w rozwój pomorskiej edukacji. Dziękujemy za wspólne 35 lat!

W tym jubileuszowym czasie rozpoczęliśmy kolejny rok szkolny pełen wyzwań, nauki i odkrywania nowych horyzontów. Wspólnie z uczniami, nauczycielami oraz rodzicami stajemy przed szansą na rozwijanie pasji, zdobywanie wiedzy i rozwijanie umiejętności nie tylko w murach szkolnych, ale również w otoczeniu natury. Edukacja w terenie, zwana również edukacją outdoorową, to doskonała okazja do nauki w praktyczny, inspirujący sposób. Wychodząc poza klasę, uczniowie lepiej rozwijają kreatywność, samodzielność i umiejętności społeczne, a kontakt z naturą wpływa korzystnie na ich zdrowie fizyczne i psychiczne. W naszym kwartalniku warto przeczytać niezwykle inspirujący artykuł Aldony Kiełpińskiej, która pisze o nauczaniu języka polskiego i interpretacji lektur szkolnych w terenie. Anna Mariola Kasprzak zachęca do wędrowania Bulwarami nad Słupią z questem pn. „Szlakiem słupskich ciekawostek przyrodniczych”, a Krystyna Kożykowska opowiada o „Zaczarowanym ogrodzie świata”, który towarzyszy wychowankom SOSW w Bytowie. O tym, że lekcje wychowania fizycznego w kajaku to doskonała okazja do budowania relacji z naturą, sobą i innymi pisze Krzysztof Mikucki. Natomiast Sylwia Piotrowska i Emilia Reichel przekonują, że przedszkole to okres w życiu dzieci, w którym najłatwiej kształtować miłość do natury i zachowania proekologiczne. Słuchacze Słupskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku również doceniają wartość edukacji outdoorowej, o czym pisze profesor Zbigniew Sobisz, opowiadając o warsztatach w Ogrodzie Botanicznym we Wrocławiu. We wszystkich ww. artykułach znajdujemy dowody na to, że natura, zabytki czy miejskie przestrzenie stają się laboratorium doświadczalnym, w którym wiedza jest bardziej namacalna i zrozumiała.

Nowy rok szkolny to także czas, aby sięgać po możliwości, jakie oferują różne projekty i programy, w tym międzynarodowe, takie jak m.in. Erasmus+. Dzięki nim uczniowie i nauczyciele mogą zdobywać cenne doświadczenia, rozwijać kompetencje językowe oraz nawiązywać współpracę z rówieśnikami z innych krajów. Udział w projektach edukacyjnych, zarówno lokalnych, jak i międzynarodowych, otwiera drzwi do poznawania różnorodnych kultur, wymiany wiedzy, doświadczeń, a często także do budowania przyjaźni na całe życie. W naszym kwartalniku znajdziecie Państwo ciekawe artykuły, których lektura może zainspirować do działania. O tym jak dzieci z klasy drugiej pracowały w projekcie eTwinning „Here & Now with Art and Mindfulness at School” opowiedziała Aneta Kleisa. O bogatych doświadczeniach w tworzeniu i realizacji erasmusowych projektów w II LO w Słupsku pisze Maria Rządowska. W artykule pt. „I cóż, że do Szwecji?” Anna Maria Rozenek snuje opowieść o niezwykłych praktykach zawodowych uczniów słupskiego Zespołu Szkół „Elektryk” w Szwecji. Program Erasmus+ daje też możliwość rozwoju nauczycielom, o czym pisze Mariola Małecka w artykule „Nowa jakość edukacji. Erasmus+ w Szkole Podstawowej nr 3 w Lęborku”, a także Renata Zajdel i Małgorzata Krajewska-Rigall, które opisały, jak poszukiwały nowych pomysłów na większe zaangażowanie uczniów w naukę języka angielskiego, uczestnicząc w zagranicznych szkoleniach językowo-metodycznych. O korzyściach z realizacji szkoleń zagranicznych dla kadry nauczycielskiej w ramach akcji KA1 „Mobilność kadry edukacji szkolnej” w programie Erasmus+ pisał także Piotr Janicki z SP w Stołżnie.

Wszystkim uczniom i nauczycielom życzę siły do realizacji ambitnych planów i oby ten rok szkolny przyniósł wiele nowych, dobrych doświadczeń oraz sukcesów zarówno w klasie, jak i poza nią! Niech barwy jesieni zainspirują do twórczej pracy, a każdy dzień przynosi nowe możliwości rozwoju. Nasz Ośrodek będzie Was wspierać w tych działaniach – zapraszamy do zapoznania się z bogatą ofertą szkoleniową.

**Mariusz Barański**

*p.o. dyrektora Pomorskiego Ośrodka Doskonalenie Nauczycieli w Słupsku*

dr Aldona Kielpińska

## Outdoor education w nauczaniu języka polskiego INTERPRETACJA LEKTUR SZKOLNYCH W TERENIE



Integracja nauki i outdooru jest bardzo ważna i coraz bardziej popularna na całym świecie. Doświadczenia towarzyszące dzieciom podczas zajęć na świeżym powietrzu są niewątpliwie zapamiętane przez całe życie. Nauka poprzez doświadczenie jest bardzo efektywna i spotyka się z pozytywnym odbiorem uczniów.

Czy nauka języka polskiego i poznawanie lektur musi być zawsze nudne? W mojej opinii nie. Przekazanie wiedzy a także umiejętności rozwiązywania problemów leży w rękach nauczyciela jako mentora. Jak piszą Renata Michalak i Teresa Parczewska: „*Jednym z głównych zadań nauczyciela (dorosłego) jest aranżowanie okazji do aktywnego zaangażowania ucznia, a więc wielozmysłowego doświadczenia, eksplorowania, przeżywania i wreszcie weryfikowania osobistego rozumienia świata. Może tego profesjonalnie dokonać nauczyciel, który wykorzystuje wiele sprawdzonych przez siebie (i innych) rozwiązań dydaktycznych mocno zakorzenionych w wiedzy naukowej. Współczesna pedagogia coraz bardziej i coraz częściej zwraca się ku dążeniom do kreowania bogatego, interaktywnego środowiska uczenia się, w którym dziecko jest podmiotem aktywnym, świadomym własnych procesów myślowych, zdolnym do zarządzania własnymi kompetencjami metakognitywnymi*”<sup>1</sup>. Korzystając z własnej wiedzy, kreatywności, ale także sprzyjających okoliczności, podążam za słowami powyższych autorek wykorzystując edukację outdoorową w swojej pracy nauczyciela polonisty.

Szkoła Podstawowa w której pracuję znajduje się w urokliwej wsi o nazwie Warcino. Nieograniczony

dostęp do przyrody nasuwa wiele pomysłów na zajęcia w terenie. Jak wiadomo, poznawanie przyrody rozumiane jest jako świadoma, planowa i celowa działalność edukacyjna podejmowana przez uczniów oraz nauczycieli w przedszkolach i szkołach i to we wszystkich obszarach ich funkcjonowania. Przyroda traktowana jest jednocześnie jako przedmiot i kontekst poznania. Nie ogranicza się jej istoty i rozumienia do wąsko pojmowanego przedmiotu szkolnego, lecz wręcz przeciwnie – jej poznawanie służy osiąganiu zmian we wszystkich obszarach rozwoju uczniów oraz celów z wszystkich dziedzin wiedzy. Jest więc zasobem o niezwyklej potencjale edukacyjnym<sup>2</sup>. Lokalizacja naszej placówki jest istotna dla zrozumienia różnic w kontekstach uczenia się. Wiejska szkoła ma wiele okazji, aby na co dzień odwiedzić okoliczne tereny. Outdoor Education to część tzw. edukacji empirycznej, która opiera się na doświadczeniu świata. W związku z tym celowo angażuję moich uczniów w bezpośrednie doświadczenie i skoncentrowaną refleksję w celu poszerzenia wiedzy, rozwijania umiejętności, wyjaśniania wartości i rozwijania zdolności do wnoszenia wkładu w ich społeczności. Według modelu edukacji outdoorowej Gilbertsona, Outdoor Education zawiera w sobie trzy elementy: rozwój umiejętności fizycznych, rozwój interpersonalny oraz rozwój relacji ekologicznych<sup>3</sup>.

W swojej pracy stosuję najpopularniejsze metody wdrażania outdoor education m.in. metodę projektów czy metodę wycieczek przedmiotowych. Z pozoru nudne lektury były dla mnie niezwykle okazją by wyjść z moimi uczniami poza mury szkolne. Zaskoczyło mnie to z jakim zaangażowaniem warcińska młodzież podeszła do powierzonych zadań. Często wspólnie organizowaliśmy wyjazdy, dzieliliśmy się pomysłami na kolejne zajęcia. W razie potrzeby uczniowie sami dzielili się na grupy bądź wybierali role, które chcieli zagrać. W dalszej części artykułu przedstawię pomysły na zajęcia outdoorowe, które udało mi się zrealizować.

\*\*\*

„Zemsta” Aleksandra Fredy okazała się całkiem interesującą lekturą. Piękna sceneria wokół Technikum Leśnego w Warcinie pozwoliła moim uczniom przenieść się do początku XIX wieku. Młodzież na wieść

2. Ibidem, s. 28-29.

3. Gilbertson K., Bates T., McLaughlin T., Ewert A., *Outdoor Education. Methods and Strategies*, Champaign 2006, s. 14.

1. R. Michalak, T. Parczewska, *(Nie)obecność outdoor education w kształceniu szkolnym*, Lublin 2019, s. 54.

o tym, że będą mieli okazję podjąć próbę inscenizacji „Zemsty” sama podzieliła między sobą role oraz tekst do nauki. Przebrani w dziewiętnastowieczne stroje ruszyliśmy wspólnie do Pałacu Bismarcka. Tam, uczniowie wcielając się w główne postacie „Zemsty” odegrali swoje ulubione sceny. Wszystko zostało uwiecznione na nagraniu, które później wspólnie analizowaliśmy. Lekcjom z wykorzystaniem komedii Fredry przyświecał niewątpliwie pajdocentryzm. W tym działaniu przyjął jako główny cel edukacji swobodny i niczym nieograniczony rozwój dziecka przedkładając interes jednostkowy nad interes ogólnospołeczny<sup>4</sup>. Według teorii budowanych w ramach pajdocentryzmu źródło rozwoju tkwi w samym uczącym się, natomiast głównym zadaniem i celem edukacji jest tworzenie warunków wspierających rozwój jego osobistych zasobów<sup>5</sup>. Dając uczniom swobodę w odegraniu i interpretacji „Zemsty” liczyłam na ich samodzielny rozwój.

Od komedii przeszliśmy do tragedii. Dwie skrajności, które dały nam jednakowe pole do popisu. Omawianie „Balladyny” Juliusza Słowackiego było okazją do odwiedzenia gospodarstwa ekologicznego w Ciecholubiu. Tam, wśród rozległej plantacji malin, uczniowie z dzbankami w dłoniach zorganizowali zawody w zbieraniu owoców. Ponadto wcześniej przygotowałam dla nich stacje zadaniowe, które były ukryte pomiędzy krzewami. Odnalezienie ich sprawiało wielką radość a wspólne rozwiązywanie zagadek związanych z lekturą wpłynęło na integrację klasy. Mapa, którą otrzymali ode mnie uczniowie doprowadziła ich do ukrytego wcześniej skarbu Kirkora. Nie było łatwo go znaleźć. Dodatkowo wśród malin ukryte zostały różne symbole związane z lekturą. Zadaniem uczniów było powiązać je z treścią dramatu. Przy okazji młodzież miała okazję kształtować umiejętność krytycznego myślenia.

Metodę stacji zadaniowych zastosowałam także przy omawianiu utworu „Mały Książę”, który napisał Antoine de Saint-Exupéry. Zimowa wówczas aura wprowadziła uczniów w refleksyjny nastrój co również było celem autora książki. Stacje dydaktyczne były poszczególnymi planetami, które pojawiły się w utworze. Na śnieżnobiałym śniegu rozsypałam płatki róży, bo przecież ona właśnie jest motywem przewodnim tej lektury, które prowadziły do sześciu planet. Przy każdej stacji znajdowała się ilustracja przedstawiająca mieszkańca danej planety oraz zadanie do rozwiązania. Mimo mroźnej temperatury uczniowie w ogóle nie czuli chłodu, ponieważ cały czas byli w ruchu. Symbole, które pozostawiłam na poszczególnych planetach pozwoliły moim uczniom usprawnić pamięć wzrokową i skojarzyć elementy z planetami, które odwiedził Mały Książę.

4. R. Michałak, T. Parczewska, *(Nie)obecność outdoor education...*, op. cit., s. 30.

5. Ibidem.

Zabytkowy pałac w Warcinie i znajdujący się przy nim staw posłużyły nam jako tło do stworzenia inscenizacji współczesnej wersji „Świtezianki” Adama Mickiewicza. Uczniowie klasy VII zmierzali się z trudną poezją romantyzmu, ale i z nieszczęśliwą miłością występującą w utworze. Młodzież wcielając się w powierzone role stworzyła własną wersję ballady, której akcja toczy się w Warcinie. Premiera filmu odbyła się podczas obchodów Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich.

Zwieńczeniem naszych działań w ramach outdoor education na języku polskim było nocowanie w szkole połączone z czytaniem „Dziadów” cz. IV Adama Mickiewicza. Język dramatu był bardzo niezrozumiały dla młodych ludzi, stąd pomysł by przeczytać wspólnie lekturę nocą w świetle księżyca przy ognisku. Miałam na celu wprowadzenie moich uczniów w tajemniczy nastrój grozy. Zadbłam wówczas o wszystkie szczegóły. Wokół ogniska porozstawiane były świece i lampiony. Podczas czytania dramatu na niebie pojawiły się nawet dwa nietoperze. W opinii moich uczniów była to niezwykła noc spędzona na świeżym powietrzu. Choć głównym celem nocowania w szkole było poznanie i zinterpretowanie treści dramatu, uczniowie przede wszystkim zintegrowali się, ponieważ kolejny raz zrobili coś wspólnie. Wiem jednak, że dzięki tej lekcji w terenie „Dziady” pozostaną na długo w ich pamięci. Treść dramatu zawsze będzie im się kojarzyła z niezwykłymi okolicznościami przyrody i drobnymi detalami, jak choćby latające nietoperze. Pozytywny odbiór lektur przez uczniów motywuje mnie do dalszych działań. W przyszłym roku szkolnym mam zamiar zrealizować kolejne pomysły na lekcje w terenie i maksymalnie wykorzystać sprzyjające nam okoliczności przyrody.



#### Aldona Kiełpińska

Doktor nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo, magister pedagogiki i filologii polskiej, nauczycielka języka polskiego i bibliotekarka w Szkole Podstawowej im. ks. Prałata Alfreda Osipowicza w Warcinie.

Anna Mariola Kasprzak

## Quest – nieoznakowany szlak WYBIERZ SIĘ NA WĘDRÓWKĘ POD PRĄD SŁUPI

Poszukiwanie, śledztwo, pogoń za kimś lub czymś... takie tłumaczenia tego słowa znajdziemy w słowniku angielsko-polskim. Trochę podchodów, odrobina elementów gier patrolowych, łamigłówek i zagadki to wszystko opisane wierszem lub prozą, całość opatrzona odręcznie wykonaną mapką. Questing to nowy sposób na spędzenie wolnego czasu i poszukiwanie miejsc nieodkrytych, a także zwrócenie uwagi turystów na elementy wydawałoby się oczywiste. Ta forma turystyki powstała w USA, wymyślił ją kilkanaście lat temu Amerykanin Steve Glazer. Jak sam twierdzi... „Najlepsze questy potrafią uchwycić i oddać ducha miejsca. Oddanie jednak tego ducha wymaga, abyśmy to przeżyli czy odkryli poprzez własne doświadczenie. Jeśli pragniemy odnaleźć ducha miejsca, musimy nauczyć się, jak dostrzegać szczegóły i odkrywać ukryte historie.”

Zatem celem questingu jest szukanie wyjątkowości w ciekawych i zupełnie zwyczajnych miejscach, pokazywanie miejsc wyróżniających się krajobrazem, przyrodą czy dziedzictwem kulturowym, rozwijanie poczucia tożsamości z danym regionem. To edukacja regionalna przez zabawę bez ograniczeń wiekowych. Propagowanie questingu ułatwia jego „bezobsługowość”, łatwość narracji i rezygnację z tradycyjnej infrastruktury turystycznej towarzyszącej zazwyczaj naszym ścieżkom i szlakom turystycznym. Dobrze przygotowany quest nie wymaga ciągłej kontroli, a turyści samodzielnie mogą z niego korzystać. Turysta dostaje lub sam drukuje ulotkę z odręcznie narysowaną mapką i opisem questu. W ulotce zawarte są wskazówki i zadania napisane prozą lub wierszem. Od inwencji układającego quest zależy na czym będą polegały zadania, zazwyczaj należy coś uzupełnić, zaobserwować i wpisać w odpowiednie miejsca np. policzyć drzewa, deski w płocie lub ławeczki w parku... i wykorzystać te wiadomości w dalszej wędrówce lub do rozwiązania krzyżówki. Na końcu wędrowiec odkrywa „skarby” – przeważnie skrzyneczkę z pieczętką, poświadczającą, że rozwiązał quest, może to być także rozwiązanie hasła lub jakiś inny niematerialny „skarb”.

Quest to także dobry sposób na integrację mieszkańców, uczniów i innych grup zainteresowanych promocją miejsca swojego zamieszkania. Pozwala na spotkanie wielu różnych osób, które muszą wykazać się pomysłowością i umiejętnością układania pozy-

skanych wiadomości w wierszowane zagadki. Często przy takiej okazji, osoby biorące udział w tworzeniu questów poznają nowe „skarby” ukryte w najbliższej okolicy. Bywa, że są to zapomniane legendy czy anegdoty lub mało znane historie. Jest to świetny sposób na uzupełnienie istniejących szlaków i tras turystycznych, trasa questu może częściowo prowadzić po szlaku oznakowanym lub ścieżce dydaktycznej.

W Polsce questy zostały wprowadzone w 2006 r. w ramach akcji promującej markę lokalną Baby Pruskie. Od 2010 r. questing rozszerza się na całą Polskę. Duża liczba questów powstała w Bałtowie (woj. świętokrzyskie), gdzie zrealizowano projekt: „Bałtów – polską stolicą questingu”. Osoby zainteresowane tematyką questingu odsyłam do strony [www.questing.pl](http://www.questing.pl) – można tam pobrać gotowe ulotki i więcej dowiedzieć się na temat tej nowej zabawy terenowej.

Questing pojawił się także w naszym województwie. Na terenie miasta Słupska mamy dla Państwa m.in. propozycję powędrowania Bulwarami nad Słupią z questem pn. „Szlakiem słupskich ciekawostek przyrodniczych”. Początek questu pod pomnikiem Powstańców Warszawskich, zakończenie w Parku Kultury i Wypoczynku w Słupsku. Quest został przygotowany przez pracowników Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi” i Centrum Informacji Turystycznej w Słupsku, gdzie można pozyskać ulotkę z tekstem questu.

Drodzy czytelnicy, zatem do dzieła, odkryjmy to czego nie udało nam się do tej pory dostrzec. Skanujcie qr kod i w drogę „Szlakiem słupskich ciekawostek przyrodniczych”.

*Rzeka Słupia – chluba nasza,  
na wędrówkę Cię zaprasza.  
Czy jesteś z daleka  
czy pochodzisz stąd,  
wyruszaj dziś śmiało  
Słupią pod prąd.*



### Netografia:

- <http://pl.wikipedia.org/wiki/Questing>,
- <http://questing.pl/>

### Anna Mariola Kasprzak

Starszy specjalista ds. edukacji w Pomorskim Zespole Parków Krajobrazowych Oddział Park Krajobrazowy „Dolina Słupi”.

*Tomasz Kabulski, dr Arkadiusz Gliszczyński*

## Okrzesywanie, przerzynka, szacunek brakarski TERENOWA EDUKACJA MŁODYCH LEŚNIKÓW Z WARCIŃSKIEJ POLANY

Rok 2024 jest znaczącą datą w historii Lasów Państwowych, bowiem w bieżącym roku przypada 100 rocznica powołania na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 28 czerwca 1924 r. wspomnianej instytucji. O jej znaczeniu w obszarze społecznym, gospodarczym, ekologicznym i edukacyjnym niech świadczy fakt, że Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe gospodaruje i zarządza około 77%<sup>1</sup> lasów. Podejmując wszelkie zagadnienia leśne, nie można pominąć najistotniejszego, osobowego elementu, zgodnego, zrównoważonego współistnienia ze środowiskiem leśnym, jakim jest człowiek, w tym przypadku wykwalifikowany leśnik.

Proces dbałości o lasy jest złożony, wymaga profesjonalnej, kierunkowej pracy ludzi, którzy niejednokrotnie tej dziedzinie zawodowej aktywności podporządkowali swoje życie. Nie bez znaczenia w tej retrospekcji pozostaje fakt, że potrzeba kształcenia na poziomie średnim przyszłych kadr leśników, została szybko dostrzeżona i już pod koniec lat dwudziestych XX wieku istniało kilka państwowych szkół leśnych. Wśród wielości tego rodzaju placówek rozsianych po całej Polsce, warto zwrócić uwagę na te, których organem prowadzącym jest Minister Klimatu i Środowiska. Jest ich tylko 11, a jedyna na Pomorzu znajduje się w gminie Kępnice. Mowa o Technikum Leśnym w Warcinie, noszącym imię wybitnego polskiego leśnika – Stanisława Sokołowskiego, które swoją działalność dydaktyczno-wychowawczą i opiekuńczą rozpoczęło dnia 1 sierpnia 1946 r. organizacją kursu dla gajowych pod szyldem ówczesnej nazwy tj. Państwowego Leśnego Ośrodka Szkoleniowego w Warcinie. Dopowiedzieć należy, że Technikum mieści się w pałacu Kanclerza Otto von Bismarcka, który wraz z otaczającym go parkiem, stanowi cenną substancję zabytkową Środkowego Pomorza.

Przechodząc do meritum przedmiotowych rozważań, trzeba wspomnieć, że w programie nauczania zawodu technik leśnik, poza kształceniem przedmiotów ogólnych, wyszczególniono 11 przedmiotów zawodowych oraz zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe. Łącznie w całym cyklu szkoleniowym na przedmioty zawodowe przeznaczono 1900 godzin lekcyjnych, z czego 730 godzin to zajęcia praktyczne i praktyki

zawodowe. Już na etapie zajęć klasowych uczniowie mają sposobność ugruntowywać i wzbogacać teoretyczną wiedzę praktycznymi zajęciami realizowanymi w wielu przypadkach w specjalistycznych pracowniach, w których czekają na nich pomoce dydaktyczne, m.in. w postaci: przekrojów przedstawiających profile glebowe, kwasomierza glebowego, zestawów roślin występujących na poszczególnych typach siedliskowych lasu, zbiorów nasion i szyszek, materiałów dydaktycznych zawierających pędy, kwiaty, owoce, nasiona, klucze do rozpoznawania drzew i krzewów leśnych, atlasy drzew i krzewów leśnych, materiały dydaktyczne przedstawiające fazy rozwojowe drzewostanów, filmy dydaktyczne dotyczące nasiennictwa, szkółkarstwa, sztucznego i naturalnego odnowienia lasu, zalesień, zadrzewień i plantacji, pielęgnowania lasu i rębni, zasad hodowli lasu.

Trudno wyobrazić sobie proces kształcenia przyszłych leśników, osób, które w zakres swoich obowiązków mają wpisana działalność terenową na poziomie zarządzania lasami, prowadzenia gospodarki leśnej, ochrony lasów oraz zwalczania przestępstw i wykroczeń w zakresie szkodnictwa leśnego, bez edukacji w terenie.

Wspomniane zajęcia praktyczne to nic innego jak praktyczna nauka zawodu, realizowana przez uczniów pod nadzorem nauczycieli-specjalistów i etatowych pracowników Lasów Państwowych. Miejsce tego rodzaju zajęć, również nie jest przypadkowe, bowiem zajęcia są organizowane na terenie Nadleśnictwa Warcino i obejmują całe spektrum oddziaływań na rzecz dobrostanu obszarów leśnych, w tym w szczególności: prace pielęgnujące las, prace z zakresu zagospodarowania lasu, selekcję drzew leśnych, rozpoznawanie typów siedliskowych lasu, prace związane z rekultywacją terenów leśnych, czy prognozowaniem i diagnozowaniem zagrożenia drzewostanów, prace związane z ochroną obszarów leśnych przed szkodami od zwierzyny, związane z gospodarką łowiecką czy prace związane ze zwalczaniem szkodliwych organizmów. Za znaczącym urozmaicheniem realizowanych przez uczniów praktyk przemawiają zajęcia z obszaru pomiarów geodezyjnych, napraw, konserwacji i remontów dróg leśnych, prac z zakresu melioracji leśnych czy umiejętności wykorzystywania leśnych map numerycznych w pracach związanych z gospodarką leśną. Wspomniane zajęcia praktyczne realizowane są w wymiarze jednego dnia w tygodniu.

1. Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa obejmują ponad 7,33 mln ha, z czego pozostających w zarządzie Lasów Państwowych jest ponad 7,12 mln ha. Zatem biorąc pod uwagę ogólną powierzchnię lasów wynoszącą ponad 9,26 mln ha, 76,9% pozostaje w zarządzie Lasów Państwowych – za: *Rocznik Statystyczny Leśnictwa*, Warszawa, Białystok 2022, str. 36.



Odmianą formą praktycznej nauki zawodu technik leśnik, z uwzględnieniem edukacji w terenie są praktyki zawodowe. Są one realizowane w oddziałach: klasy pierwszej – w wymiarze jednego tygodnia, klasy drugiej i trzeciej – w wymiarze dwóch tygodni, klasy czwartej – w wymiarze trzech tygodni (zajęcia realizowane w jednym ciągu szkoleniowym) w roku szkolnym. W ramach praktyk kładziony jest większy nacisk na takie elementy jak: szkółkarstwo, zalesianie gruntów porolnych, pozyskiwanie surowca drzewnego (w tym: przygotowywanie stanowiska roboczego przy ścinie drzew pilarką, wykonanie ścinki, obalenia i okrzesywania drzewa pilarką, wykonywanie

przerzynki surowca drzewnego pilarką, sporządzanie dokumentacji wykonanych prac), manipulacja, klasyfikacja i sortymentacja surowca drzewnego czy szacunek brakarski (w tym: dokonywanie pomiaru pierśnic i wysokości drzew oraz szacowanie jakości surowca drzewnego, wypełnianie raptularza terenowego do szacunku brakarskiego drzew na pniu metodą posztuczną, na podstawie szacunku wzrokowego oraz wykonanych pomiarów).

Kształcenie specjalistycznych umiejętności leśnych wiąże się z koniecznością wysokiego poziomu indywidualizacji pracy ucznia. Zajęcia są organizowane w małych grupach, co pozwala na to, aby każdy uczeń samodzielnie wykonywał możliwie największą liczbę zadań i projektów.

Na przestrzeni wielu lat obfitujących pracą dydaktyczną wybitnych warcińskich leśników, określone zostały najkorzystniejsze w procesie szkoleniowym metody. Zaliczyć do nich można: wykład informacyjny, pokaz z objaśnieniem, pokaz z instruktażem, metody projektowe czy ćwiczenia praktyczne.

Tradycją wielu minionych lat są dwutygodniowe wyjazdy uczniów klas IV-tych na praktyki do Nadleśnictwa Sellhorn w Niemczech. Dzięki tej wieloletniej współpracy uczniowie mają możliwość zapoznania się z szeroko rozumianą gospodarką leśną prowadzoną w innym kraju, a co za tym idzie, skonfrontowania metod, form i narzędzi służących ochronie, urządzaniu czy użytkowaniu lasu. W tej sytuacji metoda samodzielnego dochodzenia do wiedzy (uczenie się poprzez odkrywanie), nabiera nowego i zapewne ciekawego wymiaru.

Każdy uczeń naszej szkoły może uzyskać w cyklu szkolenia, dodatkowe, niezwykle cenione na rynku pracy umiejętności: pilarza, brakarza czy operatora kombajnu zrębowego, co czyni absolwentów Technikum Leśnego w Warcinie atrakcyjnymi pracownikami na polskim i zagranicznym rynku pracy.

Zapraszając czytelników „Informatora Oświatowego” do przyjazdu na piękną Warcińską Polanę do Technikum Leśnego, przedstawiamy kilka zdjęć z naszych codziennych zajęć w terenie, licząc jednocześnie na to, że niejeden młody miłośnik przyrody, właśnie w tym pięknym i ciekawym zawodzie leśnika, dostrzeże swoją przyszłość.

#### **Tomasz Kabulski**

Dyrektor Technikum Leśnego w Warcinie.

#### **dr n. praw. Arkadiusz Gliszczyński**

Doktor nauk prawnych, ekspert w zakresie prawa oświatowego w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku. Wykładowca akademicki, twórca nowego modelu przeciwdziałania przemocy w rodzinie opartego na reintegracji wspieranej paradygmatem tożsamości osobowej, społecznej i kulturowo-cywilizacyjnej oraz twórca psychologiczno-społecznej teorii rozpoznawania predyspozycji przestępczych.

Krystyna Kożykowska

## „Zaczarowany ogród świata” w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Bytowie

Świat jest niczym zaczarowany ogród, a my – nauczyciele – mamy ten wyjątkowy przywilej, że możemy w nim być towarzyszami i przewodnikami naszych uczniów. Wychodząc poza mury szkoły, otwieramy bramy do świata pełnego nowych możliwości, w którym każdy krok może być odkrywaniem tajemnicy, a nawet najkrótsza podróż – wielką przygodą. Edukacja w terenie jest dla naszych podopiecznych jak wyruszenie z cichej, bezpiecznej, ale ciasnej przystani na otwarte wody nieznanego oceanu, który fascynuje i przyciąga, obiecuje nowe wyzwania. Na zewnątrz, w otwartym świecie, czeka ich coś więcej niż tylko teoria. Czekają na doświadczenie i poznawanie, życie w pełnym tego słowa znaczeniu.

Każda bliższa czy dalsza wyprawa to wyjście z cienia własnych ograniczeń i codziennej rutyny, a częstokroć – opuszczenie strefy komfortu i konieczność stawienia czoła niespodziewanym sytuacjom, bo przecież wszystkich nie da się przewidzieć, zaplanować ani całkowicie kontrolować. Kontakt z naturą, odkrywanie nowych miejsc, spotkanie innych ludzi, poznawanie niepoznanego – wszystko to poszerza horyzonty naszych uczniów. To właśnie wyjścia „w nieznaną” uczą ich, że świat jest pełen możliwości, że nie ma jednego schematu na życie, że można marzyć, odkrywać i poznawać nowe każdego dnia. Słowa chińskiego przysłowia: „Lepiej zobaczyć coś raz, niż słyszeć o tym tysiąc razy” stają się więc kluczem poznania w rękach młodych odkrywców. Otwierając kolejne drzwi i bramy, odkrywają, że świat może być bliższy, realniejszy, bardziej ich „własny” i niezmiennie fascynujący.

Starając się rozbudzać ciekawość naszych podopiecznych i motywować do odkrywania świata, prowadzimy ich do kolejnych drzwi tajemniczego ogrodu i zapraszamy do poznawania tego, co za nimi ukryte. Zależy nam na tym, by szczególnie bliskie stały się im sprawy przyrody, środowiska, w którym żyjemy i o które powinniśmy codziennie dbać. Nasi uczniowie włączają się więc w liczne inicjatywy i akcje rozwijające postawy proekologiczne. Z dumą nosząc miano „Ambasadorów Przyrody”, systematycznie dbają o pobliskie tereny zielone, segregują odpady, sadzą kwiaty i drzewka, przyłączają się również do obchodów Dnia Ziemi czy akcji #sadziMY – wielkiego narodowego sadzenia drzew. Z wielką radością i oddaniem dbają

też o zwierzęta: doglądają budek lęgowych ptaków, pomagają w opiece nad psami w Europejskim Centrum Szczęśliwych Zwierząt w Bytowie, włączają się w akcje adopcyjne psów i kotów oraz zbiórki karmy i akcesoriów dla podopiecznych „Azylu” w Przybozyczach – schroniska dla bezdomnych zwierząt. Nasi uczniowie stają się również nauczycielami dla innych – w ramach akcji „Miasto Pachnące Wiosną” prowadzili akcję promocyjną, rozmieścili tabliczki informacyjne i namalowali znaki na chodnikach, starając się uświadomić mieszkańcom Bytowa, jak ważne jest sprzątanie po własnym psie – nie tylko jako spełnienie obowiązku, ale też zadbanie o komfort wszystkich osób korzystających ze wspólnej miejskiej przestrzeni.

Aby nasi wychowankowie mogli w jak największym zakresie doświadczać piękna natury i ją poznawać, organizujemy ciekawe spotkania i wyprawy, między innymi do Nadleśnictwa Bytów, szkółki jazdy konnej „Baba Jaga” w Pomysku Wielkim, Zagrody „Cud Miód” w Niezabyszewie, rodzinnej firmy ogrodniczej w Mądrzechowie, agroturystyki „Kaszuby Villagehome”, Wioski Ziół i Kwiatów w Mikorowie czy najstarszego w Polsce Leśnego Ogrodu Dendrologicznego – Arboretum w Wirtach. Dzieci i młodzież biorą udział w fascynujących warsztatach i doświadczeniach, poznają ciekawostki z życia roślin i zwierząt, radośnie bawią się z alpakami, psami, kotami i królikami, jeżdżą konno.

Czasami, gdy nasze najmłodsze pociechy nie mogą udać się w teren, sprawiamy, że świat przychodzi w odwiedziny do nich – z całym swoim bogactwem i pięknem. W ten sposób – między innymi w ramach programu „Cztery pory roku w zabawach sensorycznych” – dzieci witały się z kolejnymi porami roku w specjalnie zaaranżowanej sali „doświadczenia świata”. W wirujących płatkach śniegu i szeleszczących jesiennych liściach, w morskiej głębinie i podczas łowienia rybek z pontonu, stawiając babki w piaskownicy i wyszukując muszelki, sadząc barwne wiosenne kwiaty, wybierając jajka w kurniku, próbując sezonowych owoców i warzyw – wszystkimi zmysłami chłonęły przyrodę w barwach, zapachach, fakturach, smakach i dźwiękach.

Matka Natura otula nasze dzieci kochającymi ramiionami, nie ocenia, nie krytykuje. A one odwdzięcza-

ją się najpiękniej – żywiołową radością, niekłamanym zachwytem, poznaniem, zrozumieniem i uszanowaniem Jej potrzeb.

W placówce dużo uwagi poświęcamy kwestiom zdrowia i bezpieczeństwa, realizując liczne projekty prozdrowotne i profilaktyczne. Aby ugruntować wiedzę naszych uczniów w tym zakresie, organizujemy zajęcia w Komendzie Straży Pożarnej i Komendzie Policji w Bytowie oraz Szkole Policji w Słupsku, uczestniczymy w dniach otwartych i świętach tych służb. Dzieci i młodzież są zawsze zafascynowane wozami bojowymi i innymi pojazdami, specjalistycznym sprzętem, wyposażeniem, odzieżą ochronną, bronią i akcesoriami. Z ogromnym zainteresowaniem biorą udział w różnych zadaniach i ćwiczeniach, nabywając umiejętności w zakresie odpowiedzialnego wzywania pomocy, ewakuacji, zachowania się podczas pożaru czy udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, a także bezpiecznego poruszania się po drogach. Bezpośredni kontakt z policjantami i strażakami sprawia, że nasi wychowankowie nie tylko wiedzą, jak należy zachować się w sytuacjach zagrażających zdrowiu lub życiu i kogo można poprosić o pomoc, ale także darzą funkcjonariuszy ogromnym szacunkiem, gdyż wiedzą, jak trudną i odpowiedzialną pełnią służbę.

Aby wdrażać wychowanków do zdrowego trybu życia, nie tylko zachęcamy ich do uprawiania sportu oraz aktywności na świeżym powietrzu, na placach, zabaw, w parku czy lesie. Organizujemy również spotkania z dietetykami, pracownikami bytowskiego sanepidu, lekarzami, ratownikami medycznymi. Nie lada atrakcją była dla uczniów wizyta w Fabryce Zdrowia w Bytowie, gdzie mistrzyni kulturystyki Katarzyna Kłaman przeprowadziła dla nich specjalny trening ogólnorozwojowy oraz konkursy w wyciskaniu sztangi, wytrzymaniu w pozycji deski i w pozycji krzeselka. Uczniowie zdobyli również wiele cennych informacji na temat zdrowego trybu życia, w tym prawidłowego odżywiania się. Z kolei w Klubie Sportowym „Garda” w Bytowie wzięli udział w profesjonalnym treningu bokserskim i rozegrali kilka walk bokserskich pod okiem trenera Daniela Krefta. Spotkania z tak wyjątkowymi, inspirującymi osobami są dla uczniów niezwykłym doświadczeniem, zachęcając ich do podejmowania nowych wyzwań, do wprowadzania pozytywnych zmian w codzienności.

Pamiętając o ciele, nie zapominamy o duchu! Szczególną uwagę przywiązujemy do wprowadzania naszych wychowanków do świata kultury i sztuki, do poznawania historii i lokalnych tradycji. Współpracując na co dzień z Biblioteką Miejską i Pomorską Biblioteką Pedagogiczną, Muzeum Zachodniokaszubskim i Bytowskim Centrum Kultury oraz Zagrodą Styp-Re-



kowskich w Płotowie, zapraszamy naszych uczniów do fascynującego świata, w którym obok różnorodnych dzieł sztuki, książek, filmów i muzealnych eksponatów królują dźwięki muzyki oraz nowoczesne narzędzia wspomagające kulturę i sztukę. Wychowankowie brali udział w licznych lekcjach bibliotecznych, warsztatach i zajęciach otwartych, podczas których m.in. poznali technikę pełnego niespodzianek i radości czytania wrażeńowego według Małgorzaty Swędrowskiej, tworzyli jesienne obrazy i świąteczne dekoracje, piekli aromatyczne pierniczki, przeżyli „Przygodę w Kosmosie”, podczas której nie tylko utrwalali nazwy gwiazdozbiorów, ale także wsłuchiwali się w unikatowe dźwięki planet. Brali udział w wyjątkowych obchodach Dnia Winony (miasta partnerskiego Bytowa w USA) pod hasłem „Czytanie jest podróżą, książka jest mapą”, podczas których poznawali m.in. nowe przygody „Bycia Herbu Kasztan” – tym razem za oceanem.

Oglądali liczne wystawy malarstwa, fotografii i rzeźby, m.in. „Nostalgia” Pauliny Jaworskiej, „Uskrzydleni” uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej w Bytowie, „Konstelacje barw” Katarzyny Datkiewicz i „Barwą otulone” Ireny Grzywnowicz, a także eksponaty muzealne związane z panowaniem Krzyżaków na Ziemi Bytowskiej oraz te związane z kulturą materialną i duchową Kaszubów Bytowskich. Brali udział w koncertach z cyklu „Muzyka na Zamku”, podczas których w sali portretowej Muzeum Zachodniokaszubskiego artyści z Akademii Muzycznej przynosili zgromadzonych do magicznego świata muzyki klasycznej. Niezapomnianych wrażeń dostarczyła wizyta w Teatrze Rzeźby w Kożyczkowie, gdzie artystka-rzeźbiarka Irena Brzeska zapoznała uczniów ze swoim dorobkiem i zaprezentowała spektakl „Damroka”, opowiadający historię kaszubskiej księżniczki.

W ramach szeroko pojętej edukacji kulturalno-społecznej organizujemy również wyjazdy do Multikina i Teatru w Słupsku, Teatru Muzycznego w Gdyni oraz Filharmonii Bałtyckiej. Uczniowie biorą także udział w wycieczkach do wielu miast w Polsce, podczas których poznają ich historię, kulturę i zabytki. Realizujemy też program wymiany polsko-niemieckiej ze szkołą partnerską w Hagen, w ramach której odwiedzamy się naprzemiennie w Polsce i w Niemczech. Nieoczekiwanym sprzymierzeńcem młodzieży okazały się translatory – łatwość nawiązania kontaktu i porozumiewania się sprawiła, że programy wymiany z roku na rok stawały się ciekawsze i bardziej spontaniczne, a znajomości (czasem nawet przyjaźnie) były kontynuowane po zakończeniu programu.

Nie sposób opisać wszystkich działań, które podejmujemy w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Bytowie, by wspomóc naszych podopiecznych

w przygotowaniu do jak największej samodzielności, do dorosłości. Edukacja outdoorowa jest jednym z najważniejszych filarów naszej działalności, a wykonywanie przez uczniów z niepełnosprawnościami codziennych – zwykłych i niezwykłych – zadań sprzyja procesowi generalizacji i nabiera nowego wymiaru poza rzeczywistością szkolną. Te codzienne wyzwania stają się kluczowym elementem ich życiowej wędrówki, pomagając im lepiej zrozumieć i odnaleźć się w otaczającej rzeczywistości – czasem naprawdę dla nich trudnej, chaotycznej, nie do końca zrozumiałej, a niekiedy nawet wywołującej lęk.

Jesteśmy przekonani, że edukacja w terenie nie jest tylko fizycznym przemieszczaniem się z miejsca na miejsce, wykonywaniem kolejnych zadań. To proces duchowego wzrastania, poszerzania świadomości, odkrywania nowych możliwości. Każdy krok, który nasi uczniowie stawiają poza szkołą, to krok w stronę samodzielności, niezależności i pełniejszego życia. To zapełnianie osobistej kroniki kolejnymi pięknymi kartami, do których można wracać – z zachwytem, zadziwieniem, z tęsknotą. Z ciekawością i pragnieniem, z pełnym nadziei oczekiwaniem na to, co przyniesie los.

Ryszard Kapuściński stwierdził: „Wszak istnieje coś takiego jak zarażenie podróżą i jest to rodzaj choroby w gruncie rzeczy nieuleczalnej”. To właśnie tego pragniemy nauczyć naszych uczniów: by odkryli w sobie pragnienie „podróży” – satysfakcjonującej podróży przez życie. Chcemy, by wiedzieli, że czeka na nich czarowany ogród świata – gotowy do odkrycia, pełen nieznanych ścieżek, wyzwań, przygód i tajemnic, które czekają na rozwiązanie. Nasza rola, jako nauczycieli, to nie tylko przekazywanie wiedzy, ale przede wszystkim zaszczepienie w młodych ludziach tej nieuleczalnej potrzeby odkrywania i doświadczania piękna otaczającego nas świata.



**Krystyna Kozykowska**

Oligofrenopedagog, nauczycielka w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Dzieci Europy w Bytowie.

Krzysztof Mikucki

## Mickiewicz w kajaku BUDOWANIE RELACJI Z NATURĄ, SOBĄ I INNYMI

Czy lekcja musi odbywać się w szkole? Czy lekcja wychowania fizycznego musi odbywać się w sali gimnastycznej? Otóż nie! Wiedzą o tym doskonale uczniowie II Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza w Słupsku, gdyż zamiast 3 godzin tygodniowo wf, w bardzo napiętym planie lekcji, realizują 2 godziny w tygodniu na sali gimnastycznej, Orliku czy stadionie. Z kolei jedna godzina wf – zgodnie z Rozporządzeniem MEN z 29 czerwca 2017 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego oraz Informacją o wynikach kontroli Wychowanie fizyczne i sport w szkołach publicznych Najwyższej Izby Kontroli<sup>1</sup> – jest przeprowadzana w formie fakultetów, które odbywają się podczas weekendów czy tygodniowych wyjazdów.

Uczniowie mogą wybrać sobie dyscyplinę, którą już się interesują lub którą chcą poznać. Wachlarz zajęć jest bardzo szeroki. Są to: kajaki, narty, rowery, piłka siatkowa, piłka koszykowa, badminton, szachy czy kręgle. Zajęcia te cieszą się niezwykłą popularnością, gdyż młody człowiek ma wpływ na to, co będzie robić w ramach jednej godziny wf. Już na początku roku szkolnego snują plany związane z tymi zajęciami, przygotowują się do wyjazdów.

Na przestrzeni kolejnych lat zauważamy coraz większe zainteresowanie fakultetem z turystyki kajakowej. W ostatnim roku szkolnym mieliśmy pięć wyjazdów z grupami liczącymi 30-35 osób. Realizacja fakultetu z turystyki kajakowej wiąże się z wyjazdem weekendowym do ośrodka wczasowo-wypoczynkowego nad jeziorem. Podczas spływów mamy na uwadze przede wszystkim bezpieczeństwo uczniów, więc spływ kajakowy zabezpieczają ratownicy słupskiego WOPR.

Podczas tych wyjazdów, pierwsze godziny zajęć prowadzą ratownicy, którzy przypominają zasady zachowania się w wodzie w czasie wywrócenia się kajaka, prezentują rzucanie rzutek ratowniczych, czy podejmowanie tonących osób z wody. Młodzież ma okazję do utrwalenia wiedzy na temat udzielania pierwszej pomocy, z którą zapoznawali się w szkole na przedmiocie edukacja dla bezpieczeństwa.

Pierwszego dnia pływamy na rzece Łupawa na odcinku Zawiaty – Kozin, Kozin – Czarna Dąbrówka, natomiast drugiego dnia odbywa się spływ po jeziorze Jasień.



1. <https://www.nik.gov.pl/plik/id,1942,vp,2355.pdf> [dostęp: 10.08.2024]



Nie sposób nie wymienić zalet uczestnictwa w takim spływie. Pływanie kajakiem to świetna zabawa na świeżym powietrzu, relaks. To doskonała okazja, aby obcować z przyrodą, podziwiać krajobrazy i najdziwsze zakątki rzeki, których nie można dostrzec z brzegu.

Spływy kajakowe to również doskonała okazja do doskonalenia umiejętności miękkich u uczniów. Młodzież ćwiczy komunikację interpersonalną, porozumiewanie się z innymi uczestnikami spływu, wyrażanie swoich myśli, potrzeb oraz umiejętność słuchania innych. Uczy się współpracy i komunikacji, ponieważ wiosłowanie wymaga koordynacji i synchronizacji działań w parze lub grupie. Widząc wywrócony kajak, uczestnicy spływu uczą się empatii, okazywania wsparcia. Dla niektórych spływy to walka z samym sobą, to nauka determinacji, dążenia do celu, a dla innych – motywowanie współuczestników przygody.

Woda często zaskakuje podczas spływu: jej stan jest zmienny, pojawiają się znenacka prądy czy powalone konary drzew – wtedy uczniowie uczą się radzenia sobie z trudnościami i napięciami, ćwiczą umiejętność utrzymania spokoju i skupienia – tak ważnych cech potrzebnych podczas egzaminów maturalnych i nie tylko.

Podczas wyjazdów na zajęcia fakultatywne z kajakarstwa uczniowie nie tylko doskonalą się w pływaniu kajakiem, ale również spędzają ze sobą niezapomniane chwile po zejściu na ląd. Są to gry i zabawy sportowe, ogniska, wspólne pieczenie kiełbasek i szanty do „białego rana”. Widzą kolegę, koleżankę nie jako sąsiadkę/sąsiada z ławki, czy ze szkolnego korytarza, ale jako kompana w osadzie, grze czy wspólnym śpiewaniu.

Bezdiskusyjnie zajęcia fakultatywne w naszej szkole to doskonała okazja dla uczniów do wzmocnienia poczucia własnej wartości. Rodzi się zaufanie i więź między uczestnikami, co jest kluczowe w tworzeniu zgranych zespołów w przyszłości. Takie zajęcia to cenne uzupełnienie tradycyjnych lekcji w szkole – zwiększają świadomość ochrony środowiska oraz przynoszą nieocenione korzyści w budowaniu relacji z przyrodą, ze sobą i innymi.

#### Krzysztof Mikucki

Nauczyciel wychowania fizycznego i edukacji dla bezpieczeństwa z długoletnim stażem w II Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Słupsku.



### IV edycja programu dla przedszkoli „Mali Wielcy Odkrywcy”

- ✓ Dla Małych Odkrywców organizator Fundacja PGNiG im. Ignacego Łukasiewicza przygotowała wiele ciekawych eksperymentów i doświadczeń, dzięki którym przedszkolaki poznają fascynujący świat nauki.
- ✓ W roku 2024/2025 tematyka zajęć będzie dotyczyła: świata drzew, wody oraz jednostek miary.
- ✓ Pakiety naukowe zostaną wysłane do 600 placówek w październiku 2024. Pozostali uczestnicy będą mogli korzystać z materiałów w wersji online.
- ✓ Obejrzyj inspirujący webinar, który pomoże wprowadzić dzieci w fascynujący świat nauki poprzez proste i angażujące projekty badawcze.



Szczegóły i rejestracja



Webinar

Sylvia Piotrowska, Emilia Reichel

## „Nature-Deficit” O TYM JAK PRZYWRÓCIĆ DZIECI NATURZE



Chyba każdy z nas jako dziecko lubił oglądać bajki i filmy przyrodnicze. Zaczijmy od przypomnienia filmów dokumentalnych BBC z serii *Błękitna Planeta* z Davidem Attenborough, które być może oglądaliśmy jako dzieci czy już jako dorośli. Genialny biolog, podróżnik i dziennikarz przybliżył nam świat dzikiej przyrody, a w swoich podróżach przenosił widzów od Wielkiej Rafy Koralowej po bezkresną pustynię Atakama. Jego miłość do świata przyrody rozpoczęła się w Leicester w środkowej Anglii, kiedy jako 11-letni chłopiec wsiadał na rower, pędził z kolegami za miasto i wspólnie całe dni spędzali poza domem, w poszukiwaniu przygód i zagładaniu pod kamienie w celu obserwacji mieszkających tam żyjątek. Sir David Frederick Attenborough w swojej książce *„Życie na Naszej Planecie. Moja historia, Wasza przyszłość”* (Wyd. Poznańskie, 2021), wspomina: „od najmłodszych lat uważałem, że nic nie jest równie ważne jak poznanie zasad funkcjonowania świata przyrody”. W ciągu 98 lat swojego życia, niestrudzenie i z wielką pasją przekazywał nowym pokoleniom swoją wiedzę i miłość do świata przyrody. Jego głos już na zawsze pozostanie w naszych sercach, jak cichy drogowskaz przypominający, że nie możemy zboczyć z drogi, w której człowiek i natura są ze sobą nierozdzielnie związani już od 200 tys. lat.

Ta więź jest jednak bardzo krucha. Zmiany w środowisku naturalnym, jakie powstały w wyniku ingerencji człowieka są bardzo dobrze widoczne. Od samego początku istnienia homo sapiens zaczęliśmy „naginać” prawa przyrody dla naszych własnych celów i potrzeb.

Zmienialiśmy biegi rzek, aby nawadniały nasze pola uprawne. Kopaliśmy w głąb ziemi, aby dostać się do jej surowców i zapewnić sobie bogactwo i bezpieczeństwo energetyczne. Wycinamy lasy, zanieczyszczamy morza i powietrze, którym oddychamy. W pewnym momencie naszej historii zachwialiśmy równowagę jaka panowała w środowisku naturalnym. A teraz największym wyzwaniem współczesnego świata jest zrównoważony rozwój i zdolność naszego gatunku do koegzystowania z biosferą, przy poszanowaniu granic planetarnych.

Koegzystencja ze światem przyrody powinna być już wpajana małym dzieciom. Dlaczego? Gdyż to one będą żyć w świecie, który my dorośli zostawimy im w spadku. Jak od tego zacząć? Jak zaszczerpić w dzieciach miłość do przyrody? Najlepiej rozbudzimy tę świadomość edukacyjną zaczynając od małych rzeczy. Proste czynności takie jak: oszczędzanie wody, segregowanie odpadów czy sadzenie roślin, mogą mieć w skali globalnej ogromne znaczenie. Dzieci uczą się poprzez obserwację. Pokażmy więc im, że nam dorosłym zależy na ochronie naszego najbliższego otoczenia przyrodniczego, a one naśladując nas, będą robić dokładnie to samo.

Nasze Przedszkole Miejskie nr 5 w Słupsku od lat wspiera dzieci i ich rodziców w rozbudzaniu świadomości przyrodniczej, która pozwala maluchom na doświadczanie szeregu zajęć i działań z zakresu edukacji ekologicznej.

Najchętniej obchodzoną przez przedszkolaki akcją jest „Dzień Ziemi”, podczas którego przez cały tydzień dzieci biorą udział w różnych zajęciach proekologicznych, takich jak: sprzątanie okolicy przedszkola, występy w pokazie mody ekologicznej czy słuchanie bajek ekologicznych leżąc na kocykach w parku. Celem tych wszystkich aktywności jest zwrócenie uwagi na możliwość umiejętnego wykorzystania surowców wtórnych, zapoznanie się z literaturą dziecięcą z zakresu ochrony środowiska, ukazanie ciekawego pomysłu na spędzenie wolnego popołudnia w parku lub w lesie.

Kilka lat temu nawiązaliśmy współpracę z Parkiem Krajobrazowym Dolina Słupi, z Nadleśnictwem Leśny Dwór, Schroniskiem dla Zwierząt w Słupsku i wieloma wspaniałymi ludźmi, dla których troska o ochronę naszego zróżnicowanego ekosystemu jest pracą i jednocześnie największą pasją życia.



Placówka utrzymuje stały kontakt z Parkiem Krajobrazowym „Dolina Słupi”, który ma swoją siedzibę nieopodal nas. Bierzemy udział w różnorodnych zajęciach przygotowywanych przez jej pracowników. Warto wspomnieć o pani Annie Marioli Kasprzak, starszym specjalście do spraw edukacji ekologicznej, dzięki której mieliśmy okazję brać udział w wielu zajęciach przybliżających życie zwierząt i świat roślin. Pani Mariola niczym prawdziwa czarodziejka z lasu, potrafiła w niezwykle sposób opowiadać dzieciom o tym, jak zwierzęta przygotowują się do zimy, jak rozmnażają się żaby, jakie skarby kryją się w podszyciu leśnym i o czym szepczą lobeliowe jeziorka. Każde zajęcia na jakie jesteśmy zapraszani, są zróżnicowane w zależności od pory roku, a główną ich ideą jest przekazanie wiedzy o zmieniającym się środowisku przyrodniczym oraz ukazanie fauny i flory parku, przy jednoczesnym rozbudzaniu i przewartościowaniu postaw młodego człowieka względem otaczającej go przyrody.

Nasza placówka współpracuje na stałe z Nadleśnictwem „Leśny Dwór”. Pani Adrianna Neumiler wraz z innymi leśnikami, odwiedzając nasze przedszkole, z wielkim zapałem opowiadała historie z życia zwierząt i przybliżała wiele interesujących faktów z dziedziny botaniki np. że olejki eteryczne zawarte we wrotyczu skutecznie odstraszaają kleszcze. Dzięki wizytom leśników dzieci mogły pogłębić swoją wiedzę na temat pracy w tym zawodzie oraz o jego ważnej roli w kształtowaniu zrównoważonej gospodarki leśnej. Zajęcia ekologiczne i wycieczki do Leśnego Dworu, w dużym stopniu przyczyniły się do pogłębienia wiedzy dzieci o konieczności dbania i doceniania otaczającego nas najbliższego ekosystemu jakim jest las.

Na kształtowanie postaw ekologicznych naszych najmłodszych wychowanków ma również wpływ współpraca z Przedsiębiorstwem Gospodarki Komunalnej w Słupsku. Poprzez zrealizowane zajęcia dzieci utrwaliły informacje dlaczego segregacja śmieci jest tak ważna, co dzieje się z odpadami i jak je można wykorzystać. Dzięki takim spotkaniom wychowankowie nabyli praktyczną wiedzę, że segregacja śmieci przyczynia się do lepszego ich przetwarzania i powtórnego wykorzystania.

Pan Szymon Kowalczyk ze swoim „Gwiazdowym Teatrem” również miał swój wkład w propagowaniu postaw ekologicznych u naszych przedszkolaków. Za pomocą pokazów świetlnych i dźwiękowych, przedstawiał wielozmysłowe spektakle przybliżające dzieciom piękno i kruchość naszej Planety. „Ekologia ważna sprawa”, „W poszukiwaniu Wiosny”, „Trzecia planeta od Słońca – Ziemia”, „Wakacyjna przygoda” były tematami jego oryginalnych przedstawień, które w przystępny i bardzo atrakcyjny sposób uświadamiały i kształtowały postawę szacunku i dbania o przyrodę i naszą planetę.

Działalność ekologiczna to także zorganizowanie różnych dni tematycznych, akcji, programów, konkursów, zajęć terenowych oraz wycieczek. Już od kilku lat w przedszkolu na stałe zagościły obchody dni i świąt nietypowych. Cyklicznie organizujemy m.in. Dzień Kota, Dzień Dyni, Dzień Jabłka. Każde takie wydarzenie jest okazją, aby w wartościowy i godny rozważania sposób pochylić się nad konkretnymi obszarami w edukacji proekologicznej takich jak przygotowanie przetworów na jesień i niemarnowanie żywności, dbanie o zwierzaki domowe, jak i o uwrażliwienie na los bezdomnych zwierząt oraz czynne zaangażowanie się np. w pomoc poprzez wolontariat w schroniskach. Inne nasze akcje na rzecz ekologii to: „Wrzos”, „Bratek na parapet”, „Kwiaty, drzewa i roślinki dziś zbieramy dla rodzinki”. Działania te w równym stopniu angażowały dzieci, jak i ich rodziców. Wspólne sadzenie kwiatów dawało dzieciom poczucie sprawczości, że one również mogły przyczynić się do realnego wkładu na rzecz naszej placówki. Kolejnym działaniem, które przedszkolaki bardzo lubią jest wykonywanie zabawek z materiałów najczęściej trafiających do kosza. Pobudzaliśmy w ten sposób kreatywność dzieci czego efektem były dżdżownice wykonane z plastikowych zakrętek, domki dla lalek wykonane z kartonu, a także rakiety z plastikowych butelek. Dla pracowników przedszkola obserwacja dzieci bawiących się własnoręcznie zrobionymi eko-zabawkami było wielką przyjemnością i powodem do dumy.

Wszelkie te działania utwierdzają nas w przekonaniu, że propagowanie ekologii u tak małych dzieci ma naprawdę sens i jest inwestycją, która zapoczątkuje w przyszłości. Nauka poprzez zabawę stwarza wielkie możliwości, jest niewyczerpaną studnią pomysłów, z której możemy czerpać wiele inspiracji.

Zabawa jest dla naszych dzieci formą poznawania Świata, i spełnia wiele ważnych funkcji takich jak np.: funkcje poznawcze, terapeutyczne, kształcące. Przenieśmy więc część tej aktywności poza mury domu i przedszkola i zacznijmy czerpać z korzyści, jakie daje nam otwarta przestrzeń i kontakt z naturą. Niech dzieci staną się kreatorami tej przestrzeni. Zwykły patyk, kamień, listek, dzięki wyobraźni dostaje nową rolę i przeznaczenie. Zachęcajmy do obserwacji ptaków, robaczek, żab, wiewiórek w parku. Wyjdźmy na spacer po zachodzie słońca i obserwujmy gwiazdy. Zalet z takich form spędzania czasu będzie naprawdę wiele, począwszy od lepszej odporności, po rozwijanie wrażliwości i empatii u dziecka. Kontakt z naturą, przyrodą ożywną jak i nieożywną dobroczynnie wpływa na pracę naszego mózgu. W czasach, kiedy nadmiar bodźców pochodzących od smartfonów, komputerów i telewizji prowadzi do rozproszenia uwagi, kłopotów z koncentracją, snem, zaburzeń w relacjach społecznych, a niewłaściwe dobrane treści – również do stanów lękowych i złego samopoczucia, powinniśmy możliwie często przebywać na świeżym powietrzu i spędzać wolny czas w otoczeniu natury. Korzystajmy z tego źródła jak najwięcej, zaszczerpmy w sobie i naszych dzieciach prawdziwego ducha odkrywcy i eksploratora.

#### **Sylwia Piotrowska**

Nauczycielka wychowania przedszkolnego w Przedszkolu Miejskim nr 5 w Słupsku. Jej pasją jest muzyka i czytanie książek. W wolnych chwilach odpoczywa aktywnie spacerując z psem, jeżdżąc na rowerze, biegając.

#### **Emilia Reichel**

Nauczycielka wychowania przedszkolnego w Przedszkolu Miejskim nr 5 w Słupsku. Bardzo lubi podróżować, czytać książki i chodzić do kina. Interesuje się sztuką i astrofizyką. W wolnych chwilach uczy się języka hiszpańskiego.



dr hab. Zbigniew Sobisz prof. UP

## W Ogrodzie Botanicznym we Wrocławiu

### WARSZTATY SŁUCHACZY SŁUPSKIEGO UNIWERSYTETU TRZECIEGO WIEKU

#### Krótko o Uniwersytecie

W tym roku Śląski Uniwersytet Trzeciego Wieku obchodzi swoje okrągłe urodziny. Od 20 lat jest miejscem, w którym seniorzy mogą rozwijać swoje pasje, uczyć się i pielęgnować znajomości. Obecnie prezesem Uniwersytetu jest Grażyna Rzepnikowska, wiceprezesem – Maria Klinkosz.

Ogromnym zainteresowaniem słuchaczy cieszą się cotygodniowe wykłady, które prowadzą naukowcy z Uniwersytetu Pomorskiego. SUTW prowadzi w sumie 18 sekcji, w każdej z nich uczestniczy po kilkadziesiąt osób. Są to zajęcia językowe, naukowe, komputerowe, czy wokalne. Inicjatorem wyjazdu do Wrocławia była Jadwiga Bekier – kierownik Sekcji Biologicznej.

#### Krótko o Ogrodzie

W 1811 roku na terenie pofortyfikacyjnym obejmującym około 5 ha utworzono **Ogród Botaniczny we Wrocławiu (fot. 1)**. Teren ten został подарowany Uniwersytetowi Wrocławskiemu przez króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III. Sam uniwersytet powstał z połączenia jezuickiej akademii Leopoldiny i uniwersytetu z Frankfurtu nad Odrą – Viadriny. Z Rostocku do Wrocławia przybył Heinrich Friedrich Link, anatom i fizjolog roślin, wybitny systematyk, który zaczął tworzyć Ogród. Obszar Ogrodu obejmuje 7,4 ha i znajduje się w nim około 7,5 tysiąca gatunków roślin szklarniowych i gruntowych. Licząc różne ich odmiany liczba ta sięga 11,5 tysiąca. Chlubą Ogrodu są kolekcje narodowe rodzaju anubias *Anubias*, rodziny bromeliowatych *Bromeliaceae*, rodzaju echinodorus *Echinodorus*, rodziny oczarowatych *Hamamelidaceae*, rodzaju liliowiec *Hemerocallis*, rodzaju hortensja *Hydrangea*, zimotrwałych taksonów rodziny grzybieniovatych *Nymphaeaceae*, odmian uprawnych piwonii *Paeonia*, bluszcz *Hedera*, odmian różanecznik *Rhododendron* historycznej rasy łużyckiej (odmiany Seidla), rodzaju bukszpan *Buxus*.

Warsztaty w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Wrocławskiego prowadził dr hab. Zygmunt Kącki – dyrektor Ogrodu (fot. 2) i dr hab. Zbigniew Sobisz – opiekun Sekcji Biologicznej. Zajęcia odbyły się w obrębie działów tematycznych Ogrodu i rozpoczęły się przy pomniku Karola Linneusza, największego botanika wszechczasów (fot. 3). W każdym z działów słuchacze wypełniali wnioski o uznanie drzew za pomnik przyrody.

**a. Alpinarium** – znajduje się tu około 1500 gatunków i odmian uprawnych roślin skalnych. Jego osobliwością jest profil geologiczny. Został zbudowany w 1856 roku z wałbrzyjskich złóż węgla kamiennego, przedzielonych osadami piaskowców i łupków. W ekspozycję tę wkomponowano skamieniałe odciski wymarłych roślin oraz skamieniałe pnie drzew (fot. 4).

**b. Arboretum** – dział utrzymany w charakterze parku spacerowego, rosną tu zarówno rodzime, jak i obce gatunki drzew i krzewów, m.in. cypryśnik błotny *Taxodium distichum*, mamutowiec olbrzymi *Sequoia dendron giganteum*, sekwoja wieczniezielona *Sequoia sempervirens*, cedr atlaski *Cedrus libani* subsp. *atlantica*, szydlica japońska *Cryptomeria japonica*, stroigła chińska *Cunninghamia lanceolata*, modrzew europejski podgatunek polski *Larix decidua* subsp. *polonica*, metasekwoja chińska *Metasequoia glyptostroboides*, cyprysowiec Leylanda × *Cupressicyparis leylandi* i sośnica japońska *Sciadopitys verticillata*.

**c. Gruntowe rośliny ozdobne** – dział położony w zachodniej części Ogrodu, został utworzony w latach 60. XX w. z myślą o propagowaniu dekoracyjnych roślin ogrodniczych. Podziwiać tu można kolejno zakwitające byliny, między innymi liczącą 30 odmian kolekcję hiacyntów, 80 odmian narcyzów, a także kolekcje kosaćców, piwonii i liliowców. Kolekcja liliowców w Arboretum Wojsławice jest największą i najlepiej prowadzoną kolekcją tej grupy roślin w Polsce oraz jedną z największych w Europie. Wśród imponujących wojsławickich zbiorów dominują odmiany mieszańcowe (ponad 3,5 tysiąca), których ogólna liczba na świecie przekracza 100 tysięcy. Co roku rejestruje się setki nowych odmian, kwitnących wszelkimi barwami, ale najczęściej w odcieniach koloru żółtego (fot. 5).

**d. Systematyka** – zajmuje powierzchnię około 2 ha, w centralnej części Ogrodu. Zgromadzono tu rośliny zielne oraz drzewa, krzewy i krzewinki mogące się rozwiać i zimować w warunkach klimatycznych Polski.

**e. Rośliny wodne, błotne i akwariowe** – znajduje się tu jedna z największych na świecie (licząca ponad 250 taksonów) kolekcja subtropikalnych i tropikalnych roślin wodnych i błotnych.

**f. Rośliny szklarniowe** – wrocławska kolekcja szklarniowa liczy ogółem blisko 5000 taksonów i należy do najbogatszych w Polsce.

**g. Dydaktyka i morfologia roślin** – zgromadzono tu ekspozycję gatunków, które ilustrują m.in. wybrane zagadnienia z zakresu biologii i morfologii, ekologii i geografii roślin, pozwalające poznać budowę kwiatów i sposoby ich zapylania, typy owoców i sposoby rozsiewania nasion, różne typy kwiatostanów, pędów, liści, korzeni oraz formy życiowe roślin. Na szczególną uwagę zasługuje gunera olbrzymia *Gunnera manicata*, która osiąga 2-3 metry wysokości i tworzy ogromne liście, które są ciemnozielone, okrągłe w zarysie, skórzaste, mocno klapowane i ząbkowane na brzegach. Roślina zakwita wczesnym latem w czerwcu-lipcu, wydając drobne, początkowo czerwone, później zielonkawe kwiaty, zebrane w grube, gęste, maczugowate lub stożkowate kwiatostany, osadzone na grubych, krótkich pędach (fot. 6).

**h. Pnącza** – największa w Europie kolekcja dzikich gatunków pnączy zimujących w gruncie oraz odmia-

ny ogrodnicze i gatunki roślin pnących, m.in. bluszcz. Obecnie kolekcja liczy 17 gatunków i ponad 650 odmian, głównie pochodzących od bluszczu pospolitego *Hedera helix* (fot. 7).

**dr hab. Zbigniew Sobisz prof. UP**

Kierownik Zakładu Botaniki i Ochrony Przyrody Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku. Przedmiotem zainteresowań są przede wszystkim: flora synantropijna Pomorza – szczególnie rośliny inwazyjne oraz flora naczyniowa parków podworskich i cmentarzy. Od 2005 roku kurator Herbarium SLTC przy Instytucie Biologii Uniwersytetu Pomorskiego. Opiekun Kofa Naukowego Botaników, członek Polskiego Towarzystwa Botanicznego i Instytutu Kaszubskiego, wiceprezes Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego oraz członek Stowarzyszenia Muzeów Uczelnianych.

Autor zdjęć – Marcelina Poradowska



Fot. 1. Widok Ogrodu Botanicznego



Fot. 2. Słuchacze Uniwersytetu z Dyrektorem Ogrodu dr hab. Zygmuntem Kąckim (pierwszy po prawej)



Fot. 3. Pomnik Karola Linneusza



Fot. 4. Profil węglowy



Fot. 6. Gunnera olbrzymia



Fot. 5. Lilowiec żółty z Kolekcji Narodowej rodzaju Lilowiec

Fot. 7. Bluszcz pospolity 'Seneta' z Kolekcji Narodowej rodzaju Bluszcz



*Jolanta Turzyńska*

## Zajęcia terenowe w nauczaniu przedmiotów przyrodniczych

Wycieczki szkolne stanowią równie ważną, jak lekcje formę nauczania biologii, przyrody i geografii. Skrupulatnie planuje się ich trasy, cele do realizacji i dostosowuje do poziomu nauczania ich uczestników.

W Szkole Podstawowej nr 5 w Bytowie najmłodsze dzieci podczas wycieczek szkolnych poznawały okolicę. Organizowano wyjścia do najbliższych parków. Uczniowie mieli możliwość zdobycia i pogłębienia wiadomości i umiejętności na temat różnorodności oraz zmienności form roślin i zwierząt w różnych środowiskach; zależności między organizmami a środowiskiem oraz sposobów adaptacji do zmiennych warunków. Poza tym poznawali różne sposoby ochrony i kształtowania środowiska.

W klasach IV-VI organizowałam wraz z koleżankami uczącymi biologii, a później przyrody – Dorotą Górą i Iwoną Woronkiewicz – 4-godzinne warsztaty w terenie. Dzieci poznawały nie tylko typy i warstwy lasu, ale i konkretne rośliny i zwierzęta chronione, ich budowę i etapy rozwoju. Uczyły się właściwego zachowania w czasie zajęć terenowych, przy okazji poznając praktyczne formy ochrony przyrody np.: rezerwaty, parki narodowe, parki krajobrazowe, itd. Jednym z moich celów było także pokazanie piękna i różnorodności przyrodniczej okolic Bytowa.

Warsztaty przyrodnicze w terenie były często przyczynkiem do innych działań. Odbywały się różne konkursy wiedzy i umiejętności: teoretyczne, plastyczne. Powstawały m.in.: szkolny kalendarz przyrodniczy ilustrowany rysunkami dzieci, zeszyty z kartami pracy. Ukoronowaniem powyższych działań był „Turniej wiedzy ekologiczno-przyrodniczej”, który organizowaliśmy przez kilkanaście lat. W ramach tego turnieju najlepsi uczniowie ze szkół powiatu bytowskiego rywalizowali w konkursie wiedzy, a następnie wraz z opiekunami wyruszyli na wycieczki po bytowskich lasach, podczas których poznawali najbardziej interesujące obiekty w Nadleśnictwie Bytów.

W czasie realizacji powyższych zadań korzystaliśmy z pomocy wielu instytucji. Fundusze pozyskiwaliśmy z gminy i powiatu bytowskiego w ramach „Otwartych konkursów ofert na realizację zadania publicznego”. Naszymi sprzymierzeńcami byli także konkretni ludzie – pracownicy Nadleśnictwa Bytów, którzy oprowadzali nas po najpiękniejszych i najciekawszych zakładkach powiatu bytowskiego.



Obecnie pracuję w Prywatnym Centrum Edukacji Marmołowski w Szkole Branżowej w Bytowie, gdzie również propaguję wiedzę przyrodniczą i regionalną. Uczniowie klas pierwszych, w ramach warsztatów, poznali oczyszczalnię ścieków w Przyborzycach oraz ścieżkę przyrodniczą „Dolina Huczka”. Klasy dru-

gie zwiedziły Zakład Zagospodarowania Odpadów Sierzno Sp. z o.o., natomiast klasy trzecie – ścieżkę przyrodniczą Dąbrowa Rzepnicka.

Dzięki zajęciom terenowym z wykorzystaniem kart pracy uczniowie mają możliwość rozwijania wymaganych przez program nauczania umiejętności:

- obserwowania sposobu życia i budowy organizmów w naturalnych warunkach,
- sposobów rejestracji i interpretacji przebiegu obserwacji,
- rozpoznawania wybranych i ciekawych gatunków roślin i zwierząt,
- posługiwania się kluczami do oznaczania,
- wykorzystywania podstawowego sprzętu dobrego obserwatora przyrody, takiego jak lornetka, lupa itd.,
- analizowania współzależności między budową i czynnościami życiowymi organizmów a ich środowiskiem życia.

Pracownicy Nadleśnictwa Bytów przedstawili młodzieży zasady ochrony przyrody stosowane na naszym terenie, przekonując o konieczności racjonalnego gospodarowania jej zasobami. Promowali etyczną postawę w stosunku do żywych organizmów oraz efek-


tywne włączanie się do działalności na rzecz przyrody i środowiska. Zajęcia terenowe umożliwiły pokazanie dzieciom i młodzieży piękna ziemi bytowskiej, a także uświadomiły im, że są inne, fascynujące sposoby spędzania wolnego czasu niż ekrany komputerów i laptopów. Takie zajęcia to również znakomita okazja do rozwijania kompetencji społecznych: nawiązywania głębszych relacji w grupie, umiejętności współpracy w trakcie wykonywania zadań, otwartości na drugiego człowieka.

Uważam, że najlepszym sposobem poznawania przyrody polskiej jest udział w praktycznych zajęciach terenowych i wycieczkach. I wierzę w to, że im więcej uczniom pokażemy, zaszczepimy ciekawość świata przyrody, tym większy będą mieli apetyt na zdobywanie wiedzy o naszym regionie i kraju.


Serdecznie dziękuję wszystkim osobom, które umożliwiły mi organizację zajęć terenowych dla dzieci i młodzieży bytowskich szkół.

**Jolanta Turzyńska**

Nauczycielka biologii i przyrody od 1983 r.








**VADEMECA DLA NAUCZYCIELI**  
klas I-III, IV-VIII oraz  
szkół ponadpodstawowych



**Skanuj i pobieraj  
vademeca**

**JAK WSPIERAĆ UCZNIÓW  
W SAMODZIELNYM  
UCZENIU SIĘ?**



Szkoła wymaga od uczniów, aby się uczyli, a nauczyciele przekazują im, czego mają się nauczyć, jednak w szkołach nie ma czasu, aby rozmawiać z uczniami o jednej z najważniejszych kompetencji kluczowych, a może i o najważniejszej – uczeniu się uczenia (ang. learning to learn). Ważną pomocą dla nauczycieli mogą okazać się Vademeca opublikowane przez Instytut Badań Edukacyjnych.

**Vademeca o uczeniu się uczenia dostosowane są do poszczególnych etapów edukacyjnych**

- ◆ Jak wspierać uczniów w samodzielny uczeniu się? Vademecum dla nauczycieli klas I-III
- ◆ Jak wspierać uczniów w samodzielny uczeniu się? Vademecum dla nauczycieli klas IV-VIII
- ◆ Jak wspierać uczniów w samodzielny uczeniu się? Vademecum dla nauczycieli szkół ponadpodstawowych

**Vademeca do pobrania:** <https://ibe.edu.pl/pl/aktualnosci/2565-vademeca-dla-nauczycieli-juz-do-pobrania>

Już wkrótce na stronie IBE dostępne będą kolejne vademeca dla: uczniów, dyrektorów szkół oraz rodziców/opiekunów.

*Informacja ze strony: <https://ibe.edu.pl/pl/>*

Aneta Kleisa

## „Here & Now with Art and Mindfulness at School” Projekt eTwinning w Szkole Podstawowej nr 23 w Gdyni



eTwinning to europejska społeczność szkół i przedszkoli prowadzących projekty edukacyjne za pośrednictwem narzędzi cyfrowych. W Szkole Podstawowej nr 23 w Gdyni realizujemy projekty eTwinning od 11 lat. Nasz ostatni projekt „Here & Now with Art and Mindfulness at School” był realizowany w roku szkolnym 2023/2024 w klasie 2 oraz w bibliotece szkolnej (Klub eTwinning), którego główny cel to wspieranie dobrostanu uczniów.

W ramach projektu wypracowaliśmy i przetestowaliśmy konkretne narzędzia oraz aktywności, dzięki którym nauczyciele wraz z dziećmi mogą ćwiczyć uważność, świadomość swoich emocji oraz rozwijać akceptację siebie i innych. Stworzone i uporządkowane przez nas materiały umożliwiają nauczycielom pomoc uczniom w radzeniu sobie ze stresem i nieprzyjemnymi emocjami, pomagają dzieciom poprawić koncentrację i uwagę oraz zyskać więcej spokoju i radości z życia.

### Cele ogólne:

1. wspieranie dobrostanu uczniów,
2. wspólne opracowanie przez nauczycieli i wdrożenie w szkołach innowacyjnych metod i narzędzi dotyczących uważności.

### Cele szczegółowe:

1. bycie bardziej uważnym w szkole i w życiu pozaszkolnym,
2. zwiększenie skupienia i koncentracji uwagi,
3. rozpoznawanie emocji własnych i cudzych,
4. rozwijanie kreatywności i ekspresji,
5. poznanie sposobów na radzenie sobie ze stresem,

6. nauka poprzez wspólne działanie i dzielenie się doświadczeniami,
7. rozwijanie wiary we własne możliwości,
8. rozwijanie kompetencji kluczowych,
9. wykorzystanie TIK do współpracy,
10. doskonalenie języka angielskiego.

Cele projektu zostały osiągnięte m.in. poprzez wspólne opracowanie kalendarza „Here&Now” w formie cyfrowej i papierowej (na platformie Canva). Zawiera on opis aktywności mindfulness zaproponowanych na każdy miesiąc roku przez szkoły uczestniczące w projekcie. Wszystkie grupy realizowały w swoich placówkach aktywności wg. kalendarza i dzieliły się doświadczeniami na platformie TwinSpace.

Aktywności z kalendarza „Here&Now”:

- wrzesień – „Słoik uważności” – Polska,
- październik – „Listki uważności” – Chorwacja,
- listopad – „Uważność na łonie natury” – Rumunia,
- grudzień – „31 aktów życzliwości” – Grecja,
- styczeń – „Słoiczki pełne wdzięczności” – Turcja,
- luty – „Relax na kolorowych dywanach” – Grecja,
- marzec – „Spokój w muzyce” – Grecja,
- kwiecień – „Drzewo wdzięczności” – Polska,
- maj – „Puśćmy magiczne bańki” – Litwa,
- czerwiec – „Uważność w słońcu” – Grecja.

Inne działania projektu wg harmonogramu:

- Jak być bardziej uważnym w szkole? Każda grupa stworzyła własne zasady/porady, dotyczące uważności w szkole i zamieściła je na współtworzonym Padlecie.
- Tu i Teraz (prezentacje Google) współtworzona przez wszystkich partnerów przestrzeń, do dzielenia się krótkimi ćwiczeniami uważności, do wykorzystania w szkole.
- Kolorowe mandale. Mandala jako metoda medytacji i działania arteterapeutyczne. Uczniowie tworzyli mandale do kolorowania dla swoich rówieśników z projektu. (Genially, Google Docs, mandala creators).
- Malowanie emocji. W każdej grupie odbyły się zajęcia z rozpoznawania emocji i używania sztuki do ich wyrażania. Prace partnerzy umieszczali we współtworzonym ebooku w Google Docs.
- Malowanie do muzyki i prezentacja prac plastycznych dzieci z informacją o utworze muzycznym (Google Docs).

- Co mnie uszczęśliwia? Uczniowie zrobili zdjęcia, rysunki, plakaty na temat tego, co daje im radość. Prace zostały wystawione w szkole i na TwinSpace.
- Książki, sztuka i muzyka, które pomagają nam być życzliwymi, uważnymi i szczęśliwymi (Padlet).
- Let's get to know each other – uczniowie ze wszystkich grup tworzyli zagadki i pytania dla siebie nawzajem i sprawdzali swoją wiedzę na temat krajów uczestniczących.

Etapy projektu zostały uwzględnione w rocznym planie pracy biblioteki. Cele i treść wpisują się w założenia podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, zarówno w I, jak i w II etapie edukacyjnym. W mojej szkole projekt był realizowany przez uczniów objętych edukacją wczesnoszkolną i stanowił niekonwencjonalne uzupełnienie programu nauczania. Temat pozwolił na korelację między przedmiotami i wielowymiarowość osiągania celów. Realizując konkretne aktywności projektu łączyłam cele i treści różnych przedmiotów, m.in. w zakresie edukacji języka polskiego, edukacji społecznej, artystycznej, technicznej, twórczej ekspresji, ICT, edukacji muzycznej i językowej (j. angielski). Przykładem takiej multidyscyplinarności może być nasza praca nad tematem wdzięczności. Stworzyliśmy „Drzewo wdzięczności” i zaaranżowaliśmy przestrzeń wokół niego (edukacja artystyczna). Następnie dzieci opowiadały za co są wdzięczne i zapisały wypowiedzi na listkach, które zamieściły na drzewie (edukacja w zakresie języka polskiego). Tę aktywność umieściliśmy w kalendarzu mindfulness (Canva) jako propozycję aktywności dla naszych projektowych partnerów. Uczniowie stworzyli też chmurę wyrazów w programie Wordart pt. „Co mnie uszczęśliwia?” (edukacja w zakresie TIK) i poznały nowe słówka podczas tłumaczenia wyrazów na język angielski (edukacja w zakresie języka obcego). Uczniowie wykonywali fotografie do tematu „What makes me happy?”, a następnie stworzyli kolaż z tych fotografii (edukacja plastyczna i techniczna). Na koniec przygotowaliśmy „słoiczki wdzięczności” w ramach aktywności zaproponowanej przez uczniów z Turcji (kształtowanie umiejętności pisanie, porządkowania wypowiedzi).

Projekt zintegrował też treści programu edukacyjnego w zakresie edukacji europejskiej, edukacji wartości i szacunku dla dziedzictwa kulturowego innych krajów, a także wykorzystanie narzędzi cyfrowych do współtworzenia materiałów i dzielenia się wynikami swojej pracy z rówieśnikami. Przykłady to praca nad tematami: „Pokaż mi swoje miejsce na Ziemi” (Google Earth) i „Moje miasto i kraj” (Google Prezentacje), gdzie uczniowie sprawdzali nawzajem swoją wiedzę o krajach partnerskich, przygotowując pytania i zagadki dla rówieśników.



W ramach projektu stosowałam metody i techniki aktywizujące takie jak: burza mózgów, gry dydaktyczne, plakat, ćwiczenia oddechowe, techniki mindfulness dla dzieci wg. Eline Snell. Ze względu na wiek uczestników wiele działań prowadzono w formie zabawy (np. porównywanie i nazywanie dźwięków, napinanie i rozluźnianie ciała, gry na koncentrację i pamięć), która jest główną aktywnością dzieci w młodszym wieku szkolnym i która sprawia, że wzrasta ich motywacja oraz uczucie przyjemności z uczestnictwa.

Najbardziej emocjonującym wydarzeniem zdalnym dla uczestników było spotkanie na platformie Zoom. Zaangażowanie uczestników oraz dobra współpraca okazały się mocnymi stronami projektu. Planowanie, prowadzenie działań i ewaluacja odbywały się w ścisłej współpracy ze wszystkimi szkołami partnerskimi. Współpraca podczas kolejnych etapów projektu nie ograniczała się do wymiany materiałów, ale polegała głównie na ich współtworzeniu przez uczniów i nauczycieli. W wyniku przedsięwzięcia powstały różne materiały edukacyjne: ebooki, e-tablice z narzędziami dla nauczycieli, prezentacje, filmy oraz bazy polecanych książek, plików i stron internetowych o tematyce mindfulness. Link do platformy TwinSpace projektu: <https://school-education.ec.europa.eu/en/etwinning/projects/here-now-art-and-mindfulness-school/twinspace>

**Jesteśmy dumni, że nasz projekt „Here & Now with Art and Mindfulness at School”, realizowany z krajami partnerskimi (Chorwacja, Francja, Grecja, Litwa, Rumunia, Turcja) zajął I miejsce w konkursie Projekt eTwinning 2024 w kategorii: Dobrostan w szkole oraz otrzymał Krajową i Europejską Oznakę Jakości.**

#### Aneta Kleisa

Nauczyciel bibliotekarz w Szkole Podstawowej nr 23 w Gdyni, koordynatorka projektu eTwinning Here & Now with Art and Mindfulness at School.

*Maria Rządowska*

## Mickiewicz i podróż – jak to połączyć?

Zacznijmy od skojarzeń. Po pierwsze: podróże – czas wolny – wakacje – odpoczynek. Po drugie: Mickiewicz – poeta – „Pan Tadeusz” – II Liceum Ogólnokształcące im. A. Mickiewicza w Słupsku – szkoła... Czy można to jakoś ze sobą połączyć? Tylko jak? No jak to jak? Doskonale! To pierwsza odpowiedź, jaka przychodzi mi na myśl. Ale zacznijmy od początków, które bywają bardzo trudne.

Nie należę do pokolenia Gen Z, więc szkoła mojej młodości to edukacja formalna, siedzenie w ławkach, cisza na lekcjach, podręcznik, czytanka, teoria i trochę ćwiczeń. Relacje nauczyciel – uczeń to jak sacrum i profanum. Na szczęście, z biegiem lat (dekad raczej) zmieniło się prawie wszystko. Nasi uczniowie to pokolenie urodzone w XXI wieku. Oni nie znają życia bez technologii, bo jak pojawili się na tym świecie, to była już ona wszechobecna. Ewentualnie mogą wspominać z nostalgią telefon z klawiaturą, ale gry w snake'a już nie za bardzo kojarzą... Jako ich nauczyciele musimy za tym postępem nadążyć. Przytoczę mój ulubiony przykład z pociągiem: Wyobraź sobie, że wpadasz na peron, a twój pociąg właśnie ruszył. Powolutku, ale jednak ruszył. Bardzo chcesz do niego wsiąść. Zatrzymasz go, czy podbiegniesz? Odpowiedź jest jasna. Pociągu nie zatrzymasz, musisz podbiec. Ten pociąg to wszystko to, co jest związane z młodymi, z technologią, z nowoczesnym światem. Chcesz być na bieżąco, chociażby z uczniami czy nawet w rozmowie z własnymi nastoletnimi dziećmi? Jeśli tak, to trzeba być na czasie z technologią. A jak już się jest, to okazuje się, jak wiele rzeczy może AI zrobić za nas... i to bez naszego wysiłku... Same plusy, prawda? Niestety, nic bardziej mylnego, o czym mogliśmy się bardzo boleśnie przekonać po pandemii. Wtedy technologia była naszym sprzymierzeńcem. Nieprawdopodobne, ale nieuchronne jutro, do którego nie byliśmy przygotowani, niespodziewanie nadeszło już dziś. Z dnia na dzień, z chwili na chwilę, przenieśliśmy „klasę” do własnych domów, pokojów, salonów. Sztuczna inteligencja to przyszłość, więc w szkole przyszłości jej obecność jest obowiązkowa. Jednak do dziś większość nas (jako społeczność szkolna) boryka się z czymś, co w „technologizacji” zgubiliśmy. Zgubiliśmy to, co nas od AI odróżnia – przecież człowiek to również cały zestaw kompetencji miękkich, bez rozwijania których nie wyobrażam sobie szkoły przyszłości.

Ale miało być o podróżowaniu... Długo, przed pojawieniem się w szkole pracy metodą projektu, zainteresowaliśmy się projektami europejskimi w edukacji, wspierającymi kształcenie, szkolenia, młodzież i sport w Europie. Na początku były to działania w ramach programu Comenius, a z czasem Erasmus+. Dzięki nim niezmiennie możemy brać udział w zagranicznych kursach i szkoleniach oraz realizować międzynarodowe projekty edukacyjne. Realizując taki przykładowy projekt, spotykamy się z uczniami z 4-5 szkół partnerów z różnych krajów na tygodniowych mobilnościach, wypracowujemy pewne rezultaty, wprowadzamy drobne, ale znaczące zmiany do naszych szkolnych codzienności. Wszystko w oparciu o szczegółowy projekt wraz z budżetem w pełni finansowanym przez UE. Z tego opisu wyłania się ogrom dodatkowej pracy, bo faktycznie tak to wygląda. Znalezienie pomysłu na zmianę, poszukanie szkół partnerskich w różnych krajach, opracowanie założeń projektu – jego celów, treści, metod pracy i ewaluacji, upowszechniania i trwałości; stworzenie harmonogramu wyjazdów uczniów w poszczególne miejsca, przeliczenie budżetu, wypełnienie formularzy na odpowiednich platformach, zgromadzenie dokumentów, podpisów... – to rzeczywiście kilkumiesięczna, mozolna praca popołudniami, w weekendy czy wakacje.

Pojawia się w takim razie pytanie o celowość takiego przedsięwzięcia. Mamy przecież coraz mniej czasu na odpoczynek, książkę czy kino, wiele rzeczy robimy w tzw. międzyczasie (choć tego międzyczasu też nam brakuje). I tak dochodzimy do dobrych stron, do promowania międzynarodowej współpracy i podnoszenia jakości edukacji, do zalet pod względem edukacyjnym i społecznym, do korzyści z uczestnictwa w międzynarodowych projektach programu Erasmus+. A jest ich tak dużo, że można by je poukładać w kolejności alfabetycznej. Skupmy się jednak na tych najbardziej oczywistych i natychmiastowych.

Uczestnicząc w projektach programu Erasmus+, nauczyciele i uczniowie mogą nawiązać kontakty ze społecznością szkolną z różnych krajów i różnych kultur, co pomaga rozwijać międzynarodową perspektywę i poznanie różnorodności kulturowej uczestników. Kontakty raz nawiązane są zdolne przetrwać całe lata, umożliwiając codzienną współpracę i wymianę doświadczeń. Zaczynając pracę nad kolejnymi projekta-



mi, w momencie szukania potencjalnych partnerów, zawsze zaczynamy od tych szkół, z którymi już współpracowaliśmy. Zdarza się więc, że z tą samą placówką spotykamy się w kolejnym i kolejnym działaniu, co zacieśnia dobrą współpracę całych instytucji oraz wymianę najlepszych praktyk. Korzystając z cudzej wiedzy i doświadczeń, możemy dokonywać ewaluacji własnych metod pracy, uwzględniając inne perspektywy w planowaniu swoich lekcji. Nauczyciele mogą obserwować proces dydaktyczny realizowany w innym kraju, uczestniczyć w szeregu szkoleń i kursów dedykowanych nauczycielom, a następnie wprowadzić innowacyjne metody nauczania do praktyki pedagogicznej, co niewątpliwie podnosi jakość edukacji.

Spójrzmy teraz na kwestię uczestnictwa w projektach programu Erasmus+ z perspektywy ucznia. Po pierwsze – to okazja do tygodniowego oderwania się od rzeczywistości szkolnej, wyjazdu z rówieśnikami do rówieśników z innego kraju. Po drugie – to możliwość poznania danego państwa nie z perspektywy turysty, ale zwykłego mieszkańca. To poznanie codziennego życia i miejsc, do których turysta all-inclusive raczej nie zagląda. Po trzecie – ponieważ projekty są w 100% finansowane z budżetu UE, uczeń nie ponosi żadnych kosztów związanych z wyjazdem. Po czwarte – uczniowie zdają sobie sprawę, że pomimo tego, iż pozornie wszystko ich dzieli od rówieśników z innych kultur, tak naprawdę wszystko ich łączy. Po piąte – dochodzi niezwykle ważny aspekt komunikacji. Wszyscy wiemy, że obecnie młodzież uczy się języka angielskiego od przedszkola, przez większość czasu swojej edukacji korzysta z dodatkowych lekcji, potrafi rozłożyć na czynniki pierwsze każdy arkusz egzaminacyjny. Ale czy potrafi angielskiego tak po prostu „używać”? Ponieważ to właśnie jest język komunikacji w projektach, uczestnicy muszą porozumiewać się ze sobą właśnie w tym języku, niezależnie czy dyskutują o działaniach projektowych, wyrażają i bronią swoich opinii, prowadzą kulturalny „small talk” przy stole, czy opowiadają sobie dowcipy. Po szóste – w przeciętnym projekcie może pracować około 20-25 uczniów, co jest ułamkiem liczby uczniów w szkole. Żeby dostać się do projektu trzeba spełnić pewne kryteria, dotyczące, np. ocen, frekwencji czy własnego potencjału. Zatem wizja bycia częścią projektu motywuje uczniów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce i rozwijania swoich umiejętności. Podsumowując (ani nie alfabetycznie, ani nie enumeratywnie), można stwierdzić, że uczestnictwo w projektach programu Erasmus+ to inwestycja we własną przyszłość, to wsparcie rozwoju osobistego i zawodowego, to również budowanie silniejszej, bardziej zintegrowanej i rozumiającej Europę.

We wstępie artykułu z góry uprzedziłam, że początki mogą być trudne. Owszem, ale najtrudniejszy wcale nie jest pierwszy krok, tylko myślenie o tym,

że muszę go wykonać, czyli krótko mówiąc – skąd mam wziąć pomysł na projekt? Wiem, że to zabrzni protekcyjnie, jeśli powiem, że pomysły są wszędzie i projekt może dotyczyć każdego zagadnienia, ale jeśli spojrzymy na przekrój tematyczny projektów, których jestem pomysłodawczynią i koordynatorką, to widać, że w zasadzie najbardziej istotna jest własna pomysłowość i kreatywność. Oto kilka przykładów: (1) „Different and still the same!” – pomimo wielu różnic kulturowych, językowych, społecznych, wszyscy jesteśmy młodymi Europejczykami, których łączą wspólne wartości. (2) „Conscious Consumers of Future” – po zniszczeniu Ziemi i odnalezieniu nowej planety FuturEU uczniowie muszą wymyślić wszystkie systemy (społeczeństwo, gospodarka, przemysł, edukacja, polityka, obronność itp.), ucząc się na własnych błędach, jakie popełniliśmy, doprowadzając do zagłady Ziemi. (3) „Mobile apps – learn today, apply tomorrow” – obecnie spędzamy wiele czasu w środkach transportu, codziennie podróżując do szkoły / pracy / domu. Równie dużo czasu lubimy spędzać „w telefonie”. Połączmy zatem te dwa fenomeny – młodzież uczyła się tworzyć krótkie aplikacje na telefon (które może stworzyć każdy niezależnie od wieku), opracowując zadania domowe, powtórki maturalne, itp. (coś w rodzaju obecnego chatGPT, tylko 7 lat wcześniej...). (4) „Improve yourself, diversify your future professions” – pracując z uczniami szkół partnerskich chcieliśmy ułatwić młodym Europejczykom wybór właściwej ścieżki zawodowej. Badając ich mocne i słabe strony, zainteresowania i predyspozycje zawodowe, a także analizując europejskie rynki pracy, chcieliśmy pokazać każdemu uczestnikowi projektu, że dzięki nabywaniu umiejętności XXI wieku, każdy młody Europejczyk znajdzie swoje miejsce, swoją drogę do własnej przyszłości, którą chce podążać. (5) „Complex challenges and develop innovative solutions by mastering critics” – motywem przewodnim projektu było zbadanie problemu zarówno emigracji na terenie państw europejskich, rozprawienie się z mitami i uprzedzeniami na temat ludzi zmieniających kraj zamieszkania, jak również zbadanie wszelkich niedogodności związanych z tematem z perspektywy emigranta. (6) „Let’s STEM up our education” – żeby nadążyć za zmieniającymi się możliwościami na współczesnym rynku pracy, ze szkoły powinni wyjść młodzi, którzy są kreatywni, aktywni, innowacyjni, niezależni w swoich osądach, co nie zawsze jest możliwe w ramach systemów edukacyjnych. Poprzez działania projektowe oparte na umiejętnościach XXI wieku, inspirowaliśmy naszych uczniów do intelektualnej niezależności, myślenia krytycznego, współpracy, przewidywania ryzyka i rozwiązywania problemów. (7) „Lingua Mathematica” – w badaniach europejskich młodzież wskazała matematykę i język obcy jako dwa najtrudniejsze przedmioty szkolne. W naszym projek-

cie połączyliśmy te dwie dyscypliny. Chcieliśmy pokazać uczniom, że te dziedziny nie tylko nie wykluczają się, ale wręcz przeciwnie – wiele je łączy. Projekt pozwolił również zrozumieć język matematyki, nauczył stosować go z powodzeniem w codziennym życiu młodego Europejczyka.

Obecnie prowadzimy dwa projekty: „Environmental sustainability for STEM”, którego celem jest powiązanie zagadnień klimatyczno-środowiskowych z technologią STEM w nowoczesnej szkole, promowanie umiejętności STEM oraz świadomości ekologicznej nastolatków, ich rodzin i społeczności lokalnej, a także stworzenie zestawu materiałów dydaktycznych 2.0. Drugi projekt to „Join the Water Brothers and Sisters!” – jego uczestnicy (uczniowie, ich rodziny oraz społeczności lokalne) będą świadomi znaczenia wody w ekosystemie, dowiedzą się, jak zarządzać jej zasobami na poziomie „osobistym” i lokalnym, będą podejmować działania na poziomach wyższych, podniosą kompetencje językowe i kulturowe. Zostanie też stworzony zestaw materiałów dydaktycznych dla nauczycieli wszystkich powiązanych przedmiotów.

Realizując projekty, nie zapominamy, że czas płynie i myśląc o przyszłości już należy planować kolejne działania. W roku szkolnym 2023/2024 złożyliśmy wnioski na realizację projektów: „Empowering Women In Science and Technology Through Inspiration”, „Europe +/- 100: Skills and competences of the 21st century”, „Innovative and digital touch to environmental literacy education” oraz „MATH-UP: Mathematics Advancement Through Home-Based Understanding and Practice”.

Reasumując stwierdzam, że w realizacji projektów europejskich w ramach programu Erasmus+ nie chodzi jedynie o podróżowanie, odpoczynek i zabawę. Realizujemy je w ramach edukacji pozaformalnej, zatem naszym celem jest zapoznanie się z wymaganiami współczesnego rynku pracy bazującego na kompetencjach XXI wieku; kształtowanie umiejętności współpracy, krytycznego myślenia, rozwiązywania problemów, sprawności technologicznej, itp. Dzięki udziałowi w projektach uczniowie zdają sobie sprawę, że ich problemy edukacyjne (i nie tylko) są bardzo podobne do problemów młodzieży ze wszystkich krajów europejskich oraz, że działając, bawiąc się i ucząc wspólnie mogą osiągnąć znacznie więcej.

#### **Maria Rządkowska**

Dyplomowana nauczycielka j. angielskiego w II Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Słupsku. Koordynatorka międzynarodowych projektów unijnych, odpowiedzialna za umiędzynarodowienie szkoły. Koordynatorka projektów realizowanych w ramach olimpiady „Zwolnieni z Teorii”. Idealistka, marzycielka, zapalona biegaczka długodystansowa.

Anna Maria Rozenek

## I cóż, że do Szwecji? ERASMUS+ ZESPOŁU SZKÓŁ „ELEKTRYK” ZE SŁUPSKA W LUND

W poszukiwaniu idealnego miejsca praktyk postanowiliśmy wyjechać do Szwecji. Kusila nas perspektywa powszechności języka angielskiego, wysoki poziom technologiczny i zrównoważone podejście do pracy, ekologii, kultury. I to nam się udało na przełomie lutego-marca 2024 r.

Tym razem postanowiłam przygotować siebie i grupę do wyjazdu również mentalnie. W tym celu gruntownie przestudiowałam fantastyczną książkę Natalii Kołaczek „I cóż, że o Szwecji”. Ta fantastyczna pozycja napisana na bazie doświadczeń autorki pokazuje mentalność Szwedów, ale również zapewnia wyjaśnienia, np. dlaczego alkohol sprzedawany jest tylko w sklepach rządowych w limitowanych godzinach albo dlaczego zostawianie w pracy po godzinach jest w Szwecji źle widziane. Dzięki tej pozycji przyjechalśmy przygotowani na wszystko. Szwedzi zaskoczyli nas tylko swoją otwartością, dobrym humorem i gotowością do rozmawiania na wszystkie tematy, co wynika z wielokulturowości i uniwersyteckiego charakteru miasta, w którym mieszkaliśmy.

Mobilność przygotowaliśmy we współpracy z firmą EU Mobility. Do Szwecji przyплыliśmy promem ze Świnoujścia, realizując tym samym założenia ekologicznego transportu. Dla większości z nas była to pierwsza taka przeprawa, a Bałtyk potraktował nas łagodnie, pozwalając płynąć po gładkiej toni w świetle słońca. Zakwaterowaliśmy się w Forenom Aparthotel w Lund, uniwersyteckim miasteczku położonym zaledwie 20 kilometrów od Malmo. Czytaliśmy o tym, że w Szwecji transformacja cyfrowa jest daleko bardziej zaawansowana niż w Polsce, ale i tak zaskoczyło nas to, że mailem otrzymaliśmy nasze hotelowe kody dostępu i dzięki nim mogliśmy wejść do budynku i zameldować się w pokojach. Forenom są stworzone do długoterminowego wynajmu, dlatego nasze pokoje były wyposażone w aneksy kuchenne i łazienki, dzięki którym mogliśmy się poczuć jak w małych, ale samodzielnych mieszkaniach. Dodatkowo dostęp do pokoju poprzez czytnik kodu wyeliminował nasze często hotelowe problemy jak zatrzęsienie klucza z pokoju czy dzielenie się jedną kartą ze współlokatorami wracającymi o różnych godzinach z praktyk. Takie proste rozwiązanie, a tak wygodne i przyjemne jest charakterystyczne dla szwedzkiej

myśli technicznej. W końcu to Szwedzi wynaleźli: bezpieczne zapalki, chłodziarkę, kartony na mleko, dziurkowanie dokumentów do segregatora, termometr, skalę temperatury, zamek błyskawiczny, trzypunktowe pasy bezpieczeństwa, telefon, Bluetooth, pieluszki jednorazowe, bezpłatne gazety miejskie, robot-odkurzacz, klucz nadstawny, rozrusznik serca, echokardiograf, Spotify i wiele wiele innych (o czym pisze Natalia Kołaczek w rozdziale 11 „I cóż, że o Szwecji”). Ten poziom myśli technologicznej był jednym z czynników, dla których chcieliśmy, aby nasi uczniowie mieli szansę praktykować właśnie w tym kraju. W pokojach zafascynowały nas również ekspresy przelewowe do kawy, które dość szybko opanowaliśmy, jako że kubek gorącej brygge kaffe jest niezbędnym elementem poranka, jak i fiki, o której będzie za chwilę. W hotelu panowały określone zasady: każdy gość sam myje naczynia (a w pokojach były nawet zmywarki!) i sam wnosi śmieci, segregując je na minimum trzy grupy (docelowo w naszym pomieszczeniu na śmieci było 11 różnych pojemników odróżniających np. odpady gospodarstwa domowego od bio nadającego się do kompostu...), do pralni, sauny i siłowni obowiązują zapisy na grafikach wiszących przed ich drzwiami, a cisza nocna zapada o godzinie 22:00. W hotelowej recepcji dyżurowała ochrona, a jej szefem był przesympatyczny Richard, który spędził z nami długie godziny na rozmowach o świecie, o polityce, o młodych ludziach, udzielał turystycznych wskazówek i złamał całkowicie mit o małomównych Szwedach, nieśmiały w kontaktach towarzyskich.

Następny dzień spędziliśmy na przyjemnej wycieczce z Kolumbijczykiem Felipe, który pokazał nam Lund, opowiedział o jego historii i szlakiem murów miejskich zaprezentował najciekawsze zabytki. Lund słynie z jednej z najstarszych katedr w Szwecji, zbudowanej w stylu romańskim, która służy nie tylko celom religijnym, ale również kulturalnym, naukowym (ceremonie wręczenia tytułów) i miejskim (szwedzkie święta narodowe). Zachwyciły nas budynki uniwersytetu, przepiękne ogrody oraz malownicze brukowane uliczki z parterowymi kolorowymi domkami. Lund jest miastem spokojnym, bezpiecznym, a ze względu na obecność studentów, wielokulturowym, tolerancyjnym i ciekawym, w którym dużo się dzieje. Nasz hotel



położony był tuż obok głównego placu miasta, pełnego urokliwych kawiarenek i restauracji. Posiłki jedliśmy w perskiej restauracji Khatoon, zachwycając się specjałami kuchni szwedzkiej (ach, te klopsiki), irańskiej i kontynentalnej. Od dworca kolejowego dzieliło nas 15 minut spaceru, a w ciągu następnego kwadransa mogliśmy dojechać do Malmo. Szwedzki system komunikacji publicznej jest niesamowity, a szybkie pociągi pozwalały na przyjemne podróżowanie do różnych zakątków. Tak naprawdę w godzinę można było dotrzeć z naszego hotelu do stolicy Danii, Kopenhagi, przejeżdżając słynnym z serialu „Most nad Sundem” mostem częściowo nad, a częściowo pod cieśniną Sund.

Od poniedziałku nasi uczniowie wraz z pracownikami EU Mobility wyruszyli na pierwsze spotkania ze swoimi pracodawcami. W stoczni w Landskronie pracował nasz automatyk, który wykonywał zadania w wielokulturowym zespole, w zakładzie o zaostrożnym rygorze bezpieczeństwa i poznawał zasady działania morskiego transportu. Wspaniała atmosfera w pracy wynagradzała mu niedogodności w postaci dłuższego niż u innych dojazdu do miejsca praktyk. Trzech automatyków trafiło do albańskiego serwisu dużych urządzeń RTV, gdzie nauczyli się naprawiać pralki i zmywarki oraz odzyskiwać z nich części. Ekologia jest przecież bardzo ważna w Szwecji (i w projektach Erasmus). Szwedzi nie lubią niczego marnować i chętnie buszują w second handach, dlatego też dwóch naszych elektryków trafiło do fundacji Erikshjalpen, która pozyskuje od darczyńców różne przedmioty, następnie sortuje je, naprawia, wycenia i umieszcza na aukcjach internetowych i w sklepach charytatywnych. Ich kawiarnie prowadzone są przez osoby z niepełnosprawnościami, a kawa i wypieki w tych miejscach przepyszne. Nasi uczniowie sortowali urządzenia elektryczne i elektroniczne, naprawiali usterki, wyceniali z pomocą systemów internetowych i umieszczali je w sklepie bądź w serwisie internetowym fundacji. Niekiedy trafiali na wyjątkowo tajemnicze przedmioty, których przeznaczenia i funkcjonowania musieli dochodzić z pomocą innych pracowników i niezastąpionej funkcji Google, jaką jest wyszukiwanie po fotografii. Kolejnych dwóch elektryków trafiło do zakładu mechaniki samochodowej, w której zajmowali się szeroko pojętymi układami elektrycznymi w autach, jak i urządzeniach stosowanych do pracy w zakładzie czy przy samochodach. Dodatkowo chętnie uczyli się obsługi podzespołów elektronicznych i podstawowych umiejętności mechanicznych od swoich przełożonych i kolegów z innych grup Erasmus. Sami stwierdzili, że zdobyta w zakładzie wiedza i umiejętności pozwoli im zadbać o własne pojazdy w przyszłości.

Dwóch programistów i informatyk znaleźli pracę w serwisie-sklepie Net2World, w którym tworzyli strony internetowe i bazy danych w zaawansowanych technologiach, naprawiali i doradzali kupującym sprzęt w sklepie oraz uczyli się prowadzenia samodzielnego biznesu od niezwykle zaangażowanego w dzielenie się wiedzą z młodymi ludźmi szefa. Jeden informatyk otrzymał niesamowity prezent od losu, ponieważ dostał pracę w najstarszym budynku w Malmö, w firmie Gustus Shop&Gallery, w której zajmował się tworzeniem strony internetowej, mediów społecznościowych i baz danych dla swojego szefa, niezwykle oryginalnego pana Christofa, który... bardzo dobrze mówił po polsku (szwedzku, duńsku, niemiecku i angielsku też) oraz w swojej galerii wystawiał prace tylko polskich artystów. Gustus Shop&Gallery położony niedaleko malowniczego starego ryneczku Lilla Torg jest obowiązkowym miejscem, które trzeba odwiedzić w Malmö. Takie otoczenie inspirowało naszego ucznia do wielu kreatywnych rozwiązań, a i zachwycony jego postawą i umiejętnościami szef zapowiedział, że chętnie go zatrudni w przyszłości, nawet w formie zdalnej. Trzech programistów pracowało dla MipiT, firmy Michała Prymusa (Michała Prymusia tak naprawdę), która funkcjonowała bez siedziby stacjonarnej, w związku z czym nasi uczniowie pracowali w siedzibie EU Mobility oraz lokalnych bibliotekach i kawiarniach. W swojej pracy przejęli projekt od poprzedniej grupy Erasmus z Cypru i zajmowali się tworzeniem gier komputerowych z wykorzystaniem różnych technologii, zwłaszcza tych do zarządzania projektami w momencie, kiedy różne osoby tworzą różne elementy kodu. Było to dla nich ciekawe wyzwanie, bo oprócz uczenia się od poprzedników i poznawania nowych rozwiązań musieli również między sobą dzielić zadania, komunikować się i współpracować, a następnie przekazać stworzoną przez siebie część gry następcom. Wymagające zadanie, któremu nie zawsze potrafią sprostać dorośli w korporacjach, prawda? Wszystkie miejsca praktyk wyróżniały się traktowaniem naszych uczniów jak dorosłych partnerów i daniem im ogromnego pola do pokazania swoich umiejętności, wiedzy, planowania pracy własnej i własnego zespołu, komunikowania się z innymi pracownikami, a czasami i zarządzania dniem pracy tak, aby zrealizować zadanie bez narzuconych godzin czy miejsca. Owocowało to powstawaniem małego startupu w naszym hotelowym holu, w którym nasi uczniowie i uczniowie innych grup realizowali swoje zadania z praktyk, a my, nauczyciele, pracowaliśmy na swoich laptopach nad zadaniami ze szkoły. Cóż, dobry przykład i możliwość sięgnięcia po pomoc (i kawę) motywowały do wykonywania zadań jeszcze przed fiką.

Fika to wspaniały szwedzki obyczaj, który przywieźliśmy do Polski. To przerwa w pracy na kawę i coś słodkiego (w okresie Wielkiego Postu, w którym byliśmy, była to sumla albo semla) oraz towarzyskie pogaduchy i chwilę odpoczynku od obowiązków. Fika trwa nawet godzinę i pozwala na regenerację sił i budowanie więzi z innymi. Fika wpisuje się w szwedzkie podejście do życia „lagom” oznaczające „nie za dużo, w sam raz”, które reguluje właściwie każdą dziedzinę egzystencji. Pracujmy lagom, nie za dużo, nie za mało. Poświęcajmy rodzinie lagom, nie za dużo, nie za mało. Ubierajmy się, korzystajmy z rozrywek, dekorujmy dom, uczmy się lagom, nie za dużo, nie za mało, w sam raz tak, aby inne dziedziny życia nie cierpiały na rzecz jednej. Dla nas była to prawdziwa rewolucja myślowa, ponieważ w polskiej mentalności często przesadzamy, czy to nadmiernie pracując, czy nadmiernie przejmując się np. własnym wyglądem. Lagom pozwala na osiągnięcie równowagi work-balance i czerpanie z życia tego, co najlepsze – oczywiście czerpanie lagom, nie za dużo, nie za mało.

Lagom nie wpasowało się jednak w już tradycyjne podejście naszej grupy do zwiedzania. Nasi uczniowie w tej mobilności byli wyjątkowo ciekawi wszystkiego i nie chcieli spędzać czasu w hotelowych pokojach, więc pomimo zimna, deszczu czy śniegu zwiedziliśmy chyba wszystko, co warto było w okolicy zobaczyć: galerie sztuki w Lund i Malmö (w Szwecji darmowe i bardzo przyjazne), Muzeum Malmö w historycznym zamku, Muzeum Techniki z częścią interaktywną, która naszym zdaniem powinna być w każdej szkole, jako wspaniały przykład połączenia nauki z kulturą fizyczną, Muzeum Szkiców, Muzeum Sztuki Nowoczesnej, kościół świętego Pawła, stare miasto, port, łąźnię na świeżym powietrzu Rigersborgs. Najbardziej jednak zachwycało nas jedno z dwóch takich na świecie (jedno jest w Malmö, drugie w Berlinie) Muzeum Obrzydliwego Jedzenia. Oprócz poznawania eksponatów i czytania ich historii (francuskie sery, człowiek w miodzie, pianki, jadalne owady, kiszona kapusta) można było podjąć wyzwanie i spróbować wszystkich dwudziestu „smakołyków”, by wygrać koszulkę z angielskim napisem „Zjadłem wszystko w Muzeum Obrzydliwego Jedzenia”. Nasi uczniowie podjęli oczywiście wyzwanie z istic ułańską fantazją i... wygrali. Myślę, że to doświadczenie będą opowiadać jeszcze swoim wnukom. Muzeum Obrzydliwego Jedzenia zostało założone właśnie z taką myślą, aby edukować ludzi w zakresie problemów z żywieniem świata i marnowaniem żywności. I takie zadanie spełniło. Chcieliśmy tam zakupić słynny obrzydliwie śmierdzący surstromming, czyli puszkę kiszzonego śledzia, ale okazuje się, że nie jest to takie proste. Trafiliśmy na niego 500 metrów dalej

w markecie, gdzie wolno było kupić go tylko osobom pełnoletnim, tylko płacąc kartą i tylko po wyrażeniu zrozumienia dla jego ceny i instrukcji obsługi. Puskę surstromminga otwieramy w majówkę, w ogrodzie na świeżym powietrzu, w wiadrze wody, aby broń Boże kropelka oleju nie dostała się na naszą odzież, bo wtedy będzie można ją już tylko spalić, aby się smrodu pozbyć. Podobno można ją otworzyć pośrodku hektarowej działki i wtedy w naturalny sposób pozbywa się kretów... i akwizytorów, kurierów i sąsiadów, jak głosi szwedzki żart.

W ramach aktywności zorganizowanych z EU Mobility wybraliśmy się na aktywne wspinanie po pięknych klifach rezerwatu Kullaberg, na krótką wycieczkę do Kopenhagi, gdzie widzieliśmy zmianę warty pod pałacem królewskim – przerasta Buckingham ;) – i zrobiliśmy zdjęcie z syrenką, na zwiedzanie skansenu (tak, skansen to wynalazek Szwedów!) Kulturen w Lund, na wspólny wieczór przy ognisku i grillu oraz wieczór gier planszowych, w których to nasze przywiezione z Polski zachwyciły szwedzkich animatorów i postanowili się niezwłocznie wyposażyć w takie same.

Szwecja zachwyciła nas podejściem do życia, do ekologii, innowacyjnością i powszechnością technologii, powszechnością wysokiej sztuki i języka angielskiego. Praktyki naszych uczniów pozwoliły im rozwinąć się i zostać docenionym w sferze zawodowej, ale

również komunikować się w wielokulturowych miejscach pracy, być odpowiedzialnym i samodzielnym za powierzone zadania oraz zyskać nowe możliwości na przyszłość. Uczestnicy tej mobilności biorą pod uwagę powrót do Lund po skończeniu „Elektryka”, aby tu studiować i pracować. Współpraca z EU Mobility była bardzo przyjemna i profesjonalna. Do Polski przywieźliśmy ze sobą oczywiście obyczaj fiki, miłość do klopsików, ciasteczek, żelek na kilogramy i czekolady Marabou, podejście lagom, fascynację technologią, która upraszcza i ułatwia życie oraz przekonanie, że powinniśmy przyjechać do Malmo latem, aby wziąć udział w słynnych festiwalach na świeżym powietrzu w promieniach słońca. Czy tu wrócimy? Prawdopodobnie tak, a na razie oddajemy się poszukiwaniom następnego miejsca w Europie, w którym zapewnimy naszym uczniom praktyki na wysokim poziomie, jak również niezapomniane doświadczenia innej europejskiej kultury.

Portugalia? Chorwacja? Bułgaria? To się już niedługo okaże...

#### **Anna Maria Rozenek**

Nauczyciel dyplomowany języka polskiego i języka angielskiego w Zespole Szkół „Elektryk” w Słupsku. Psychofanka literatury wszelakiej, refleksyjna i kreatywna edukatorka, dla której projekty Erasmus+ są esencją edukacji.



Mariola Malecka

## Nowa jakość edukacji ERASMUS+ W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 3 W LĘBORKU

Lekcje, projekty, programy, konkursy, apele, zawody to codzienne życie szkoły. Od wielu lat, każdego roku z nowymi uczniami powtarzamy wiele tych samych działań. Obecnie w szkole przechodzimy rewolucję technologiczno-informatyczną. Czas pandemii przyspieszył rozwój i wykorzystanie tej dziedziny nauki w życiu zawodowym, jak i prywatnym. IA – wykorzystują dziś nauczyciele, rodzice i uczniowie. Jest to zmiana jakościowa w naszym życiu i pracy. To wszystko dzieje się również w Szkole Podstawowej nr 3 im. Olimpijczyków Polskich w Lęborku. Przygotowując się do konkursu na dyrektora szkoły szukałam kierunków rozwoju naszej placówki i uznałam, że niezwykle istotne jest nowatorskie doskonalenie całej kadry, zarówno nauczycieli, jak i pracowników administracji. Żeby wpłynąć na mentalność, kreatywność, podejście do obowiązków, wykorzystania w pełni narzędzi IT, potrzebne były metody do tej pory niestosowane. Dlatego zgłosiłam szkołę do programu Erasmus+ Mobilność.

Postanowiłam wysłać jak najwięcej nauczycieli na szkolenia do różnych krajów Europy, by poznali nowoczesne aplikacje i metody nauczania, poprawili swoje kompetencje językowe, nawiązali kontakty z placówkami z różnych krajów. W naszej szkole pracuje 47 nauczycieli i 15 pracowników administracji i obsługi. Do projektu zgłosiło się 17 osób. Każdy uczestnik wybrał kraj, rodzaj kursu (metodyczny bądź językowy), język i termin szkolenia. Wypełniliśmy wniosek zgodny z wymogami Polskiej Agencji Narodowej (2021 r.).

Z uwagi na ograniczone fundusze unijne i olbrzymią liczbę zgłoszeń, w pierwszym podejściu nie otrzymaliśmy finansowania. Dofinansowanie na realizację wyjazdów w wysokości 242 421,47 PLN przyznano naszej szkole w II turze w 2023 roku. Wówczas projekt przybrał nazwę „Zagraniczna mobilność edukacyjna uczniów i kadry edukacji szkolnej” i był współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego+, w Programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 realizowanego na zasadach Programu Erasmus+. Hasłem dominującym w naszym programie było wykorzystanie TIK i CLIL w nauczaniu szkolnym. Każdy wyjeżdżający otrzymał kwotę przeznaczoną na przelot, pobyt, opłatę za wybrany kurs, wyżywienie oraz podróże po kraju docelowym (tj. około 14 tys na 2 tygodnie na osobę).

Od kwietnia 2024 roku nasza kadra realizowała wyjazdy na szkolenia do Włoch, Irlandii, na Łotwę, Maltę i Cypr. Wzięliśmy udział w:

1. kursach językowych: język angielski, język włoski i język rosyjski,
2. kursach metodycznych:
  - Refresher Course for Already Practicing English Language Teachers + From CLIL to Translanguaging: Strategies to Integrate Migrants,
  - Integrating Creativity and Innovation into Teaching + Classroom Management Solutions for Teachers,
  - Integrating Creativity and Innovation into Teaching + Classroom Management Solutions for Teachers,
  - Integrating Creativity and Innovation into Teaching + Classroom Management Solutions for Teachers.

Stworzyliśmy grupę projektową na Whatsapie, żeby na bieżąco dzielić się informacjami o swojej nauce i działaniach w czasie mobilności. Utworzyliśmy konta w mediach społecznościowych, tj. Instagramie, Facebooku, a także zakładkę na szkolnej stronie internetowej poświęconą samemu projektowi. Na bieżąco zamieszczamy tam aktualności, fotorelacje i filmy z wyjazdów nauczycieli na szkolenia za granicą. Ponadto uczniowie mogą śledzić poczynania nauczycieli podczas mobilności dzięki wewnętrznej TV za pomocą Wirtualnej Gazetki Szkolnej.

Wyjazdy okazały się „strzałem w dziesiątkę”! Nowe umiejętności, nowe otoczenie, doskonała opieka ze strony wybranych szkół – wszystko to sprawiło, że każdy uczestnik podczas trwania mobilności, jaki i po powrocie był podekscytowany, pełen pozytywnej energii, czuł się bezpiecznie. Nauczyciele wrócili z bagażem doświadczeń i fantastycznymi pomysłami.

Kontakt z językiem obcym, poznanie nowych ludzi, zwiedzanie niesamowitych miejsc, korzystanie z wielu atrakcji to wartość dodana tych wyjazdów. Zdobywanie nowych kontaktów ze szkoleń w ww. krajach jest gwarancją, że kolejny projekt Erasmus+ zostanie tym razem skierowany do uczniów.

### A co dalej po powrocie?

Lekcje z wykorzystaniem nowych aplikacji, programów, zastosowanie programu CLIL na lekcjach przedmiotowych – to teraz codzienność. Przygotowanie zajęć z wykorzystaniem TIK w oparciu o wiedzę zdobytą podczas zagranicznych szkoleń. Wprowadzenie nowej jakości do szkoły – to największy sukces tego projektu.

W roku szkolnym 2023/2024, jak i w obecnym 2024/2025 odbyłam kilka spotkań z dyrektorami szkół z terenu powiatu lęborskiego, jak i poza jego rejonem:



- 17.05.2024 r. – spotkanie z dyrektorami lęborskich szkół z udziałem Burmistrza Miasta Lęborka w Urzędzie Miejskim w Lęborku,
- 23.05.2024 – spotkanie rejonowe z dyrektorami szkół i przedszkoli powiatu lęborskiego i powiatów sąsiednich z udziałem wizytatora Kuratorium Oświaty Delegatury w Słupsku w MDK w Lęborku,
- 26.08.2024 – spotkanie z dyrektorami szkół i przedszkoli z udziałem wójta Gminy Nowej Wsi Lęborskiej w Szkole Podstawowej w Redkowicach,
- 05.09.2024 r. – spotkanie z dyrektorami szkół i przedszkoli Gminy Potęgowo w Szkole Podstawowej w Potęgowie.

Spotkania te miały na celu promowanie oraz upowszechnianie projektu poza murami naszej szkoły. To fantastyczna okazja do dzielenia się doświadczeniami i dobrymi praktykami. W czasie spotkania w Gminie Potęgowo dyrektorzy mogli w czasie rzeczywistym zobaczyć i porozmawiać z jedną z nauczycielek, która wówczas przebywała na kursie we Florencji. Mogli zadawać jej pytania dotyczące programu i zobaczyć jak wygląda szkoła, w której przebywa.

Każde spotkanie na temat programu jest bardzo ciekawe. Otrzymuję wiele pytań dotyczących wpływu wyjazdów i nauki zagranicznej na podnoszenie jakości pracy szkoły. Pytano mnie o mentalną kondycję osób wyjeżdżających. Jak to wpływa na problemy z wypaleniem zawodowym? Jak to wpływa na integrację grona pedagogicznego? Na wszystkie pytania odpowiadam pozytywnie. Mam świadomość, że żadne szkolenie w Polsce nie dałoby takiego efektu.

Oczywiście to nie koniec. Na przełomie października i listopada tego roku planujemy zorganizować konferencję online (z łączaniem na żywo) z zaprzyjaźnionymi szkołami językowymi, w których były nasze nauczycielki. Spotkanie to będzie skierowane do wszystkich nauczycieli z naszego i sąsiednich powiatów, którzy są zainteresowani programem Erasmus+.

Nauczyciele w czasie codziennych lekcji realizują elementy języka angielskiego. Język włoski jest realizowany na zajęciach dodatkowych. Uczniowie nagrywają filmiki, odgrywają scenki, pracują projektowo. Bardzo często takie lekcje prowadzone są w obecności innych pedagogów zainteresowanych nowymi metodami nauczania. Nauczycielka uczestnicząca w kursie języka angielskiego wykorzystuje swoje doświadczenie w pracy z uczniami z Ukrainy. Wszyscy oni posługują się tym językiem w sposób komunikacyjny.

Projekt kończy się w maju 2025 roku. Do tego czasu będziemy podejmować różne działania, o których postaram się poinformować w następnym artykule.

#### **Mariola Małecka**

Dyrektor Szkoły Podstawowej nr 3 im. Olimpijczyków Polskich w Lęborku.

Renata Zajdel, Małgorzata Krajewska-Rigall

## Zaangażowanie uczniów w naukę języka angielskiego nie tylko w szkolnej ławce W POSZUKIWANIU NOWYCH POMYSŁÓW

„Niezwykłe rzeczy dzieją się tym, którzy potrafią przekraczać granice i myśleć poza schematami” Richard Branson



Poszukiwania nowatorskich metod nauki języka angielskiego w Szkole Podstawowej w Głobinie rozpoczęły się od pracy zespołowej. Okazało się, że dwie pracujące tu nauczycielki, uczące języka angielskiego, mają ten sam punkt widzenia na aktywizację uczniów na lekcjach. Są otwarte na nowe pomysły, a jednym z nich jest udział w europejskich projektach.

Renata Zajdel uczestniczyła wcześniej w dwóch projektach w ramach Erasmus+, „Mobilność szkolnej kadry pedagogicznej” w Szkocji i na Malcie. Przekazała wiedzę na ten temat młodszej stażem nauczycielce Małgorzacie Krajewskiej-Rigall, a w szczególności to, że głównym celem projektów unijnych jest dzielenie się wiedzą z innymi, wzajemna współpraca oraz czerpanie z tego radości.

Do realizacji zamierzeń przychyliła się ówczesna dyrektor Renata Lemisiewicz. Napisany projekt z racji panującej wówczas pandemii nie doszedł do skutku. Pomimo to, nauczycielki nie poddały się i podjęły ponowną próbę samodzielnego stworzenia projektu od początku, mając zgodę nowego dyrektora Łukasza Muchy. Do realizacji zamierzeń zachęciły również nauczycieli innych przedmiotów. W sumie w przedsięwzięciu wyraziło chęć udziału jedenastu nauczycieli. Praca nad przygotowaniem projektu była długa i wyczerpująca, ale tym razem zakończona wielkim sukcesem.

Naszym celem był udział w zagranicznych szkoleniach językowo-metodycznych, które pomogą nam zaangażować uczniów do pracy w grupie rówieśniczej, a także pokazać im, że projekty językowe można wykonywać wykorzystując wiedzę z innych przedmiotów, a tym samym rozwijać umiejętności językowe.

Stworzony przez nas projekt europejski „Z Sienkiewiczem do Europy” miał na celu:

- wzbogacenie warsztatu metodycznego między innymi o dogłębne poznanie kreatywnych metod nauczania oraz pracy metodą projektu,
- umiejętność wymiany praktyk i uczenia się od partnerów z innych krajów,
- doskonalenie znajomości języków obcych, nabranie pewności siebie w mówieniu, uzyskanie lepszego akcentu i wymowy,
- kształtowanie przedsiębiorczego podejścia do własnego rozwoju, pełnego inicjatywy i odpowiedzialności,
- zdobycie umiejętności zarządzania projektem europejskim – znajomość procedur Erasmusa+ oraz umiejętności tworzenia dokumentacji projektowej,
- intensyfikacja motywacji do pracy dydaktycznej i wychowawczej, przerwanie rutyny,
- zdobycie wiedzy o kulturze i historii krajów goszczących, wytworzenie postawy otwartej na świat i różnorodność kulturową,
- zdobycie wiedzy na temat prowadzenia e-twinningu oraz kreatywnego wykorzystania ICT.

Projekt otrzymał dofinansowanie w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus z Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji oraz Gminy Redzikowo.

Od 6 do 20 lipca 2024 r. wzięliśmy udział w ramach wyżej wymienionego projektu w kursie „English and Project Based Learning” zorganizowanym przez szkołę Bayswater na Cyprze. Doskonaliśmy umiejętności językowe, odkrywałyśmy jak można pracować z uczniami realizując projekty, czyli jak zamienić podające metody pracy na poszukujące, twórcze, gdzie sam uczeń zdobywa wiedzę tylko z minimalnym wsparciem nauczyciela. Zrozumieliśmy, że głównym celem nauczania jest realizacja wspólnych zamierzeń opartych na współpracy uczniów oraz nauczycieli, ale przede wszystkim osiągnięcie zamierzonego efektu.

Kluczem PBL (Project Based Learning – Praca Metodą Projektów) są praktyczne aktywności uczniów, strategia wspólnego działania. Dzieci mają odkrywać, analizować, tworzyć i rozumieć otaczający je świat. W projekcie chodzi bowiem o sukces grupy a nie jednostki. Radość przynosić ma wspólne działanie, wzajemna akceptacja i tolerancja, ale i krytyczne myślenie zarówno uczniów, jak i nauczycieli. To nic innego jak umiejętności kluczowe człowieka XXI wieku. Zrozumieliśmy, że najważniejsza jest współpraca, a nie ry-

walizacja. Dotyczy to zarówno uczniów, nauczycieli, jak i rodziców. To współdziałanie całej społeczności szkolnej powinno odbywać się na wielu płaszczyznach.

W dwutygodniowym kursie na Cyprze wraz z nami uczyli się nauczyciele z Polski, Czech, Włoch. Poznaliśmy historię, kulturę, zwyczaje różnych krajów, w tym także Cypru. Realizowaliśmy zaplanowane projekty skupiając się na osiągnięciu zamierzonego efektu. Nawiązywaliśmy znajomości i przyjaźnie. Pozytywnie podchodziliśmy do współpracy z innymi, akceptując swoje odmienne poglądy, kulturę i religię.

Kurs dał nam możliwość zrozumienia jak ważne jest stosowanie wiedzy w praktyce. Uczymy się języka obcego po to, żeby go wykorzystywać w różnych codziennych życiowych sytuacjach, aby poczuć się wolnym, niezależnym i otwartym na świat człowiekiem, który będzie potrafił współpracować z innymi ludźmi bez względu na osobiste przekonania.

Wspólna praca w szkole w założeniach PBL to także współpraca nauczycieli różnych przedmiotów. Zaprosiliśmy więc do udziału w mobilności innych nauczycieli naszej szkoły. W projekcie oprócz nas biorą udział: nauczyciel języka niemieckiego, angielskiego, nauczyciele wspomagający, wychowawca fizycznego i geografii, historyk, matematyk, dyrektor szkoły. To wstęp do przyszłej wzajemnej i owocnej współpracy dla jeszcze lepszego rozwoju naszych uczniów i szkoły.

Odejście od zadań domowych, praca w grupach, doświadczanie przez odkrywanie, a także integracja międzyprzedmiotowa, to cechy nowoczesnej szkoły! W dzisiejszych czasach edukacja ewoluuje, a nauczyciele poszukują innowacyjnych metod pracy, aby zaangażować uczniów w proces nauki i budować kompetencje przyszłości.

Praca metodą projektu rozwija kreatywność, ale również stawia uczniów w roli aktywnych uczestników procesu edukacyjnego, poszerza horyzonty edukacyjne, kształtuje umiejętności, które są istotne w codziennym życiu. To fascynujące doświadczenie, które łączy zabawę z nauką, stawiając uczniów w centrum procesu edukacyjnego.

Realizacja projektu edukacyjnego musi składać się z określonych etapów:

- Pre task – określenie problemu, analiza, planowanie,
- During task – monitoring pracy uczniów (preferowana praca w grupach),
- Post task – efekt, refleksja, ewaluacja, feedback.

Efekt, rezultat, produkt końcowy projektu powinien zamknąć się w skrócie SMART: specific, measurable, achievable, relevant, time bound czyli powinien być: konkretny, mierzalny, istotny, określony w czasie.

Przy realizacji projektu należy pamiętać o: communication, creativity, critical thinking, collaboration (komunikacji, kreatywności, krytycznym myśleniu i współpracy). To nic innego jak kompetencje ucznia

XXI wieku.

Głównym celem realizowanego projektu jest postawienie ucznia w roli badacza poszukującego rozwiązania problemu, poszerzającego w trakcie procesu badawczego swoje sprawności językowe: słuchanie, czytanie, mówienie i pisanie w zakresie języka angielskiego. Dzięki takiemu założeniu poszczególne sprawności językowe rozwijane są w sposób zintegrowany, przenikając się wzajemnie. Uczeń musi wiedzieć po co uczy się nowych treści i do czego będą mu one potrzebne w życiu codziennym.

Po odbytym szkoleniu planujemy od września realizację pracy innowacyjnej w oparciu o projekty własnego autorstwa: „My imaginative Island” i „Real English in real situations”, w klasach których jesteśmy wychowawczyniami. Udział w projekcie pozwoli każdemu uczniowi „zanurzyć się” w języku angielskim i nawiązać nowe międzynarodowe przyjaźnie, poczuć się wolnym i niezależnym Europejczykiem, a także zrozumieć, że znajomość języka angielskiego jest oknem na świat. Jesteśmy przekonane, że w przyszłości i oni wybiorą się w podróż, podczas której wykorzystają swoje umiejętności językowe, sprawdzą swoje siły w pozaszkolnym świecie, a tym samym będą budować poczucie własnej wartości i przynależności do wspólnej Europy.

Naszym marzeniem jest, aby nasi wychowankowie pokochali naukę języka angielskiego i zgłębiali go nie tylko podczas typowych lekcji języka angielskiego. Ufamy, że praca metodą PBL do tego się przyczyni.



#### **Renata Zajdel**

Nauczycielka długim stażem pracy, ale z nowatorskim podejściem do nauczania. Jej pasją jest nauczanie języka angielskiego. Uczy klasy I-III oraz języka angielskiego w Szkole Podstawowej w Głównie

#### **Małgorzata Krajewska-Rigall**

Nauczycielka, która szuka nowych i ciekawych form pracy. Lubi uczyć przez zabawę, tworzy samodzielnie wiele gier dydaktycznych i innych pomocy do nauki. Uczy języka angielskiego w Szkole Podstawowej w Głównie.

Piotr Janicki

## Program Erasmus+ Szkolenia zagraniczne kadry nauczycielskiej w ramach akcji KA1 „Mobilność kadry edukacji szkolnej”

Program Erasmus+ to jedna z najważniejszych inicjatyw Unii Europejskiej, mająca na celu wspieranie edukacji, szkoleń nauczycieli, młodzieży i sportu w Europie. W ramach tego programu szczególną rolę odgrywa akcja KA1, która koncentruje się na mobilności kadry edukacyjnej. Szkolenia zagraniczne, organizowane w ramach tej akcji, niosą za sobą wiele korzyści dla nauczycieli, uczniów i szkoły jako instytucji oświatowej. Nauczyciele Szkoły Podstawowej im. Mariana Rejewskiego w Stołżnie z radością oczekują na kolejne zagraniczne szkolenia oraz nowe wyzwania, które przyczynią się do rozwijania ich wiedzy i poszerzania doświadczeń życiowych. W latach 2022-2024 udało się zrealizować 21 zagranicznych szkoleń dla naszych nauczycieli, co świadczy o aktywnym dążeniu do doskonalenia kompetencji zawodowych. Szkolenia te były skoncentrowane na podnoszeniu umiejętności językowych, cyfrowych oraz metodycznych, co znacząco wpływa na wzbogacenie metod nauczania i wprowadzenie nowatorskich rozwiązań w procesie edukacyjnym. Dzięki tym inicjatywom nauczyciele są lepiej przygotowani do kształcenia uczniów w szybko zmieniającym się świecie, a także do efektywnego korzystania z nowoczesnych technologii w swoich zajęciach przedmiotowych. Oto główne korzyści płynące z realizacji szkoleń przez naszą placówkę:

**Rozwój zawodowy i osobisty nauczycieli.** Udział w szkoleniach zagranicznych pozwala nauczycielom na rozwijanie swoich umiejętności pedagogicznych oraz zdobywanie nowej wiedzy w dziedzinie nauczania. Uczestnicy mogą zapoznać się z innowacyjnymi metodami nauczania, nowymi technologiami oraz trendami w pedagogice, które można zastosować w swojej pracy. Ponadto, takie doświadczenia przyczyniają się do osobistego rozwoju nauczycieli, zwiększając ich pewność siebie i umiejętność pracy w międzynarodowym środowisku.

**Wymiana doświadczeń i najlepszych praktyk.** Szkolenia dla nauczycieli organizowane w ramach programu Erasmus+ to doskonała okazja do nawiązywania kontaktów z nauczycielami z wielu krajów. Uczestnicy mają możliwość poznania różnych systemów edukacji oraz metod nauczania, co może być inspirujące i mo-

tywujące do wprowadzenia nowoczesnych rozwiązań. Mogą dzielić się swoimi praktykami, pomysłami oraz wyzwaniem, co sprzyja wzbogaceniu własnych metod pracy. Ta międzynarodowa wymiana wiedzy wpływa nie tylko na rozwój indywidualny nauczycieli, ale również na podnoszenie jakości nauczania w ich macierzystych szkołach.

**Zwiększenie kompetencji językowych.** Jednym z kluczowych elementów szkoleń zagranicznych jest rozwijanie umiejętności językowych. Nauczyciele mają okazję doskonalić swoje umiejętności komunikacyjne w języku obcym, co jest niezwykle istotne w kontekście globalizacji i rosnącej wymiany międzynarodowej. Znajomość języków obcych umożliwia również korzystanie z bogatych zasobów edukacyjnych oferowanych za granicą naszego kraju. Ze względu na międzynarodowy charakter programu Erasmus+, uczestnicy szkoleń mają okazję rozwijać swoje umiejętności językowe. Komunikacja w języku obcym, zarówno w trakcie szkoleń, jak i podczas interakcji z nauczycielami z innych krajów, sprzyja biegłości językowej. To z kolei ma pozytywny wpływ na prowadzenie zajęć w międzynarodowym kontekście oraz zwiększa atrakcyjność nauczania.

**Wzrost motywacji i satysfakcji z pracy.** Udział w szkoleniu w międzynarodowym środowisku często wpływa pozytywnie na motywację nauczycieli. Nowe wyzwania, zmiana otoczenia, a także możliwość nauki w gronie międzynarodowych ekspertów mogą być bodźcem do dalszego rozwoju osobistego i zawodowego. Tego rodzaju doświadczenia wzmacniają poczucie przynależności do środowiska oświatowego, co z kolei przyczynia się do większego zaangażowania w pracę. Szkolenia zagraniczne umożliwiają nauczycielom rozwój osobisty i zawodowy, pomagają w odnalezieniu satysfakcji z wykonywanej pracy. Wzrost zaangażowania może również przekładać się na lepszą atmosferę w szkole oraz wyższe wyniki uczniów.

**Budowanie międzynarodowych sieci kontaktów.** Szkolenia zagraniczne umożliwiają nawiązywanie nowych międzynarodowych kontaktów z przedstawicielami innych instytucji edukacyjnych. Nauczyciele mają szansę poznać osoby z różnych krajów, co może pro-

wadzić do przyszłej współpracy, realizacji projektów edukacyjnych czy też wymiany uczniów. Międzynarodowe kontakty przyczyniają się do budowania sieci wsparcia, która może być przydatna w dalszej karierze zawodowej. Takie sieci kontaktów są cenne zarówno dla samych nauczycieli, jak i dla ich placówek.

**Prestiż oraz wzbogacenie oferty edukacyjnej szkoły.** Uczestnictwo nauczycieli w programie Erasmus+ przyczynia się do wzrostu prestiżu placówki edukacyjnej. Szkoły, które wspierają mobilność kadry nauczycielskiej oraz inwestują w rozwój swoich pracowników, stają się bardziej atrakcyjne dla uczniów i ich rodziców. Może to również pozytywnie wpłynąć na pozyskiwanie funduszy oraz realizację innych projektów edukacyjnych. Nauczyciele, którzy uczestniczą w szkoleniach zagranicznych, często wracają z nowymi pomysłami na projekty i innowacyjne programy nauczania. Korzystając z nowatorskich metod i strategii, mogą lepiej zadbać o indywidualne potrzeby uczniów, co w efekcie prowadzi do wyższych wyników w nauce oraz większego zaangażowania uczniów.

**Kreowanie europejskiej tożsamości.** Udział w międzynarodowych szkoleniach sprzyja budowaniu poczucia tożsamości europejskiej wśród pracowników oświaty. Współpracując z kolegami z różnych krajów, nauczyciele przyczyniają się do rozwoju wspólnego rozumienia wartości edukacyjnych, co promuje dialog międzykulturowy i współpracę ponad granicami. Realizacja szkoleń zagranicznych sprzyja rozwijaniu postawy otwartości na zmiany oraz elastyczności w podejściu do nauczania. Nauczyciele, którzy mają doświadczenie w pracy w międzynarodowym środowisku, są bardziej otwarci na różnorodność kulturową i społeczną, co jest niezwykle ważne w dzisiejszym świecie.

**Wsparcie dla innowacji w szkole.** Nauczyciele, którzy zdobyli nowe umiejętności i wiedzę podczas szkoleń zagranicznych, mogą pełnić rolę liderów innowacji w swoich instytucjach. Ich doświadczenia stają się inspiracją dla innych nauczycieli do wprowadzania nowatorskich metod nauczania, projektów edukacyjnych czy współpracy międzyszkolnej. Taki proaktywny sposób myślenia sprzyja rozwojowi szkoły jako całości.

**Zwiększenie konkurencyjności na rynku pracy.** Dzięki zdobytym umiejętnościom oraz międzynarodowym doświadczeniom, nauczyciele zyskują przewagę na rynku pracy. Ukończenie szkoleń w ramach Erasmus+ stanowi ważny atut w CV, co może otworzyć drzwi do nowych możliwości zawodowych oraz awansu w hierarchii edukacyjnej.

\*\*\*

Realizacja szkoleń zagranicznych w ramach akcji KA1 „Mobilność kadry edukacji szkolnej” w programie Erasmus+ przynosi liczne korzyści zarówno nauczycielom, jak i uczniom. Od rozwoju zawodowego, przez wymianę doświadczeń, po wzbogacenie programu nauczania – wszystkie te elementy wpływają na podniesienie jakości edukacji oraz rozwój osobisty nauczycieli. W dobie globalizacji i dynamicznych zmian w systemie edukacji, takie doświadczenia stają się kluczowe dla zapewnienia nowoczesnego i efektywnego nauczania w każdej szkole.



**Szkoła Podstawowa**

IM. MARIANA REJEWSKIEGO W STOŁCZNE

#### Piotr Janicki

Dyrektor Szkoły Podstawowej im. Mariana Rejewskiego w Stołcznie, koordynator projektu i autor akredytacji w programie Erasmus+.

**BIBLIOTEKA**  
Biblioteka Słupsk  
BBC  
ul. Grodzka 3, Słupsk, tel. 59 840 58 23

**PRACOWNIA INTROLOGATORSKA  
i PRACOWNIA DIGITALIZCJI**

**oferujemy USŁUGI**

- poligraficzne i intrologatorskie**
- WYDRUKI:  
wizytówki, afisze, plakaty  
ulotki (do A3)
- OPRAWA  
książek, czasopism, prac magisterskich,  
laminowanie (do A3),  
bindowanie i termobindowanie (do A4)
- skanowania i OCR**
- SKANOWANIE  
książek, map, szkiców (do A1)  
fotografii, negatywów, slajdów
- ROZPOZNAWANIE TEKSTU (OCR)  
z zeskanowanych dokumentów  
drukowanych



RPI

Regionalny Punkt Informacyjny  
Narodowej Agencji Programu Erasmus+  
i Europejskiego Korpusu Solidarności

## Regionalny Punkt Informacyjny FRSE na lata 2024-2025 w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku

Z przyjemnością informujemy, że decyzją Zarządu Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku został jednym z Regionalnych Punktów Informacyjnych FRSE w Polsce na lata 2024-2025.

Działalność Regionalnych Punktów Informacyjnych (RPI) kierowana jest do wszystkich instytucji zainteresowanych realizacją międzynarodowych projektów edukacyjnych, w szczególności do przedstawicieli instytucji oświatowych, nauczycieli, dyrektorów szkół i placówek oświatowych/edukacyjnych, kadry placówek edukacyjnych, przedstawicieli organów prowadzących, przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedstawicieli uczelni wyższych, fundacji, bibliotek, domów kultury (lub instytucji zajmujących się niezawodową edukacją dorosłych), przedstawicieli rzemiosła, przedsiębiorców, organizacji branżowych i partnerów społecznych, uczestników międzynarodowych projektów edukacyjnych.

### Do zadań RPI należy w szczególności

- ◆ promowanie programów zarządzanych przez Narodową Agencję
- ◆ upowszechnianie rezultatów projektów, przykładów dobrych praktyk, sukcesów i efektów programów
- ◆ organizacja i prowadzenie spotkań informacyjnych
- ◆ prowadzenie Punktów Informacyjnych
- ◆ współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi
- ◆ wsparcie logistyczno-merytoryczne przy organizacji konferencji regionalnych w swoim województwie



### Oferujemy, organizujemy

- ◆ wsparcie organizacji wydarzeń
- ◆ konferencje, szkolenia, konsultacje
- ◆ promocję szkolnych projektów Erasmus+
- ◆ upowszechnienie dobrych praktyk na stronie www PODN w Słupsku oraz w „Informatorze Oświatowym”



### Już wkrótce Erasmus Days 2024

- ◆ Konferencja: Erasmus Days 2024 – doradztwo zawodowe i innowacje w międzynarodowej edukacji. Termin: 17 października 2024, godz. 11:30-15:00. Miejsce: Uniwersytet WSB Merito Gdynia, ul. Śląska 35/37
- ◆ Zorganizuj wydarzenie, podziel się doświadczeniem, prześlij relację na adres: rpi@podn.slupsk.pl (w temacie maila wpisz: Erasmus Days 2024)



Dofinansowane przez  
Unię Europejską

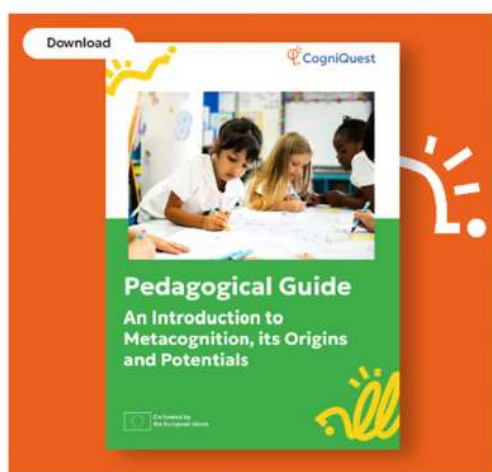


## Projekt CogniQuest ERASMUS+ w POMORSKIM OŚRODKU DOSKONALENIA NAUCZYCIELI w SŁUPSKU

Nasz Ośrodek rozpoczął działania w ramach projektu CogniQuest – partnerstwo współpracy w sektorze edukacji szkolnej Erasmus+. Rezultatem projektu będą 4 poradniki dla nauczycieli oraz 10 książeczek adresowanych do uczniów w wieku 8-12 lat. Zadaniem tych publikacji będzie wspieranie uczniów w efektywnym uczeniu się w szkole i w domu. Obecnie finalizowane są prace nad przewodnikami o metapoznaniu w wymiarze teoretycznym i praktycznym.

### Tytuły przewodników:

1. Pedagogical Guide. An introduction to metacognition, its origins and potentials  
Przewodnik pedagogiczny. Wprowadzenie do metapoznania, jego źródeł i potencjału
2. Practical Guide. Teaching with metacognition strategies and tips  
Praktyczny przewodnik. Nauczanie ze strategiami i wskazówkami dotyczącymi metapoznania



### Prezentujemy fragment tekstu z poradnika pt.: „Przewodnik pedagogiczny. Wprowadzenie do metapoznania, jego źródeł i potencjału”

Metapoznanie to pojęcie z zakresu psychologii, kognitywistyki czy też ogólnie rozumianej filozofii umysłu, która wielkimi krokami wkracza do edukacji. Staje się niezwykle istotnym elementem w procesie uczenia się i nauczania.

Flavell – twórca terminu metapoznanie – wielokrotnie podkreślał znaczenie ludzkich umiejętności metapoznawczych. Jak podawał w swoim artykule: *Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental Inquiry* (1979): *Uważam, że monitorowanie szerokiej gamy przedsięwzięć poznawczych odbywa się poprzez działania i interakcje między czterema klasami zjawisk: (a) wiedzą metapoznawczą, (b) doświadczeniami metapoznawczymi, (c) celami (lub zadaniami) oraz (d) działaniami (lub stra-*

*tegiami)*. Według jego późniejszych publikacji, metapoznanie składa się z dwóch elementów: wiedzy metapoznawczej i procesów regulacyjnych (Flavell, 1987).

**Metapoznanie odnosi się do świadomości własnej wiedzy – tego, co się wie i czego się nie wie – oraz zdolności do rozumienia, kontrolowania i manipulowania procesami poznawczymi** (Meichenbaum, 1985). Często o metapoznaniu mówi się używając sformułowania **myślenie o myśleniu**. To ważna umiejętność we współczesnym świecie, dlatego warto, aby była kształcona od najmłodszych lat w rzeczywistości szkolnej i później w dalszym życiu niezależnie przez każdego człowieka.

Warto przybliżyć korzyści z jej wykorzystania jak najszerszej grupie odbiorców. Metapoznanie pomaga zrozumieć, jak najlepiej przyswoić wiedzę i jakimi strategiami operować, aby jak najskuteczniej dojść do celu oraz jak zrozumieć własne procesy myślowe.

Umiejętności metapoznawcze pozwalają jednostkom uczyć się, identyfikować zadania, podejmować wyzwania i oceniać swoje sukcesy. Zrozumienie sposobu własnego poznawania i swojego sposobu uczenia się jest kluczowe, aby zoptymalizować w pełni proces edukacyjny. Te umiejętności mają bardzo duży wpływ na samoocenę, pewność siebie w nauce, ale też zrozumienie sukcesów i porażek, sprawiają, że ma się poczucie kontroli nad procesem uczenia się i ułatwiają podejmowania ryzyka, przyczyniając się do zaangażowania w naukę. To wszystko razem doskonale przygotowuje na przyszłe wyzwania (szkoła, studia, dom, rodzina, praca).

Niniejszy podręcznik z założenia ma charakter ogólny i nie wnika w szczegółowe możliwości wykorzystania metapoznania w różnych dziedzinach życia, w tym edukacji. Jednak myśląc o metapoznaniu często od razu konotuje się jej zastosowania przez nauczycieli w szkole z dziećmi. Zadaniem nauczyciela jest nie tylko nauczanie, ale także ułatwianie uczenia się. Wykorzystanie umiejętności metapoznawczych na pewno ułatwią dojście do tego celu. Patrząc z perspektywy edukacji metapoznanie ma pomóc uczniom zrozumieć, jak uczą się najlepiej, jakie strategie powinni wykorzystać i to, że warto rozwijać krytyczne myślenie, że warto myśleć o myśleniu. Podjęcie trudu zdobycia umiejętności metapoznawczych przez uczniów, którzy mają trudności w nauce, niewątpliwie sprzyjać będzie w jeszcze bardziej istotny sposób potem rozwojowi dziecka, gdy te umiejętności nabędzie.

**Metapoznanie wyposaża uczniów w narzędzia potrzebne do analizowania i dostosowywania metod nauki, czyniąc ich bardziej autonomicznymi i lepiej przygotowanymi do pokonywania wyzwań edukacyjnych. Poprawia efektywność uczenia się, zwiększa wiarę w odniesienie sukcesu, podnosi poczucie własnej wartości i autonomię – i to niezależnie od tego, czy mówimy o uczniu z trudnościami w nauce, czy uczniu przeciętnym, czy też uczniu zdolnym, uzdolnionym.** Umiejętności metakognitywne są ważne, pomagają zrozumieć procesy uczenia się i sposób, jak uczyć się skutecznie. Pozwalają uczyć się szybciej. Należy jednak pamiętać o tym, że edukacja szkolna to tylko jedna przestrzeń, gdzie wykorzystanie umiejętności metapoznawczych się przyda. Nie ma chyba takiego miejsca, gdzie jej zdobycze nie mogłyby być skutecznie wykorzystane, czy to w dziedzinach nauk humanistycznych, inżynierijno-technicznych, czy społecznych.

Dzisiejszy świat zmusza do patrzenia w inny sposób na rzeczywistość wokół nas, która jest pełna nowych wyzwań. Wyniki badania TALIS (2018) pokazały, że choć rośnie liczba dobrych praktyk pedagogicznych nauczycieli w krajach europejskich, nadal istnieje obszar do poprawy w odniesieniu do sprawczości uczniów

w zakresie niezależnego, aktywnego uczenia się, pracy w grupie czy samooceny. W tym właśnie może pomóc kształtowanie umiejętności metapoznawczych. (...)

Umiejętności metapoznawcze są uniwersalne, skuteczne w działaniu i do stosowania w każdej sytuacji. Warto myśleć o ich wykorzystaniu w różnorodny sposób. Są one bardzo pomocne, gdy tylko zaistnieje potrzeba nauczenia się czegoś nowego, a przecież my – ludzie uczymy się przez całe życie. Autorzy przewodnika mają nadzieję, że zagadnienia związane z metapoznaniem zostały przybliżone w czytelny sposób i zachęcą czytających do wykorzystywania strategii metapoznawczych w pracy zawodowej, jak i w życiu osobistym. Mimo, iż można odczuć wrażenie, że skoro tak dużo zagadnień w nim poruszanych dotyczyło edukacji, to jest to podręcznik, który kierowany jest tylko do nauczycieli i osób pracujących w sektorze edukacyjnym, to autorzy są jednak przekonani, że jest to przewodnik, który może stać się przydatnym dla każdego.

Umiejętności metapoznawcze są ważne, pomagają zrozumieć procesy uczenia się i sposób, jak uczyć się skutecznie. Pozwalają uczyć się szybciej. Dzieje się tak dlatego, że uczący się rozumieją metody, których muszą używać, aby się kształcić, opanowywać nowe treści, zdobywać nowe umiejętności. Mogą zrozumieć, dlaczego napotykają trudności, zaczynają się wówczas zastanawiać, co powinni zrobić inaczej, aby zmaksymalizować swoje doświadczenie edukacyjne. Dlatego najlepsza praktyka w uczeniu się polega na włączaniu umiejętności metapoznawczych na wszystkich etapach życia człowieka, ponieważ uczenie się jest procesem trwającym całe życie.

#### Bibliografia:

1. Flavell, J. H. (1979). Metacognition and cognitive monitoring: A new area of cognitive-developmental inquiry. *American Psychologist*, 34 (10), s. 906–911.
2. Flavell, J. H. (1987). Speculations about the Nature and Development of Metacognition. In F. E. Weinert, & R. Kluwe (Eds.), *Metacognition, Motivation, and Understanding* (pp. 21-29). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
3. Meichenbaum, D. (1985). Teaching thinking: A cognitive-behavioral perspective. In S. F., Chipman, J. W. Segal, & R. Glaser (Eds.), *Thinking and learning skills, Vol. 2: Research and open questions*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
4. TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners. (2019). OECD.

*W imieniu zespołu projektowego PODN w Słupsku*

**Anna Kreft**

Nauczyciel konsultant ds. rozwijania zainteresowań i zdolności uczniów oraz edukacji przyrodniczej w PODN w Słupsku.

dr Kinga Mielczarek

## Konferencje informacyjno-metodyczne PODN w Słupsku inaugurujące rok szkolny 2024/2025

Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku zorganizował spotkania metodyczne dla nauczycieli, które zainaugurowały nowy rok szkolny. Konferencje odbyły się w dwóch lokalizacjach: 25 września 2024 r. w salach wykładowych Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku – dla nauczycieli miasta Słupska, powiatu słupskiego, lęborskiego oraz bytowskiego; 2 października 2024 r. w Chojnicach w siedzibie Centrum Nauk Technicznych – dla nauczycieli szkół i placówek oświatowych powiatu chojnickiego, człuchowskiego i kościerskiego.

W części ogólnej konferencji **Bronisław Kisiel** – starszy wizytator Delegatury w Słupsku Kuratorium Oświaty w Gdańsku wprowadził uczestników w zagadnienia związane z aktualnymi zmianami prawnymi obowiązującymi od nowego roku szkolnego oraz problematyką oceny pracy nauczyciela. W drugiej części **dr Kinga Mielczarek** – wicedyrektor PODN w Słupsku poinformowała uczestników spotkania o aktualnych przedsięwzięciach i realizowanych projektach edukacyjnych Fundusze Europejskie dla Pomorza przez PODN w Słupsku w latach 2021-2027:

- Regionalne wsparcie rozwoju kompetencji kluczowych w pomorskich szkołach,
- Regionalne wsparcie edukacji włączającej,
- Regionalny program wyrównywania szans edukacyjnych uczniów pomorskich szkół,
- Zdolni z Pomorza – wsparcie regionalne,
- Regionalne wsparcie rozwoju szkolnictwa zawodowego.

Kolejnym ważnym tematem, z którym zostali zapoznani uczestnicy konferencji, było zagadnienie grywalizacji. Grywalizacja jest to metoda, która z powodzeniem wspiera opiekę i wychowanie młodego pokolenia, a stosowana podczas procesu kształcenia, wykorzystuje naukę i rozrywkę, dzięki czemu zdobywanie wiedzy i umiejętności, a tym samym rozwój kompetencji kluczowych jest bardziej atrakcyjny dla młodzieży szkolnej.

Po przerwie nauczyciele uczestniczyli w warsztatach przedmiotowych, które zostały poświęcone „uszczuplonym” podstawom programowym od 1 września 2024 roku. Spotkania metodyczne cieszyły się dużym zainteresowaniem kadry pedagogicznej, gdyż od roku szkolnego 2024/2025 zmienione podstawy programowe będą podstawą przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego. Warto podkreślić, że zgodnie z zapowiedzią ministery edukacji

Barbary Nowackiej zmniejszone o 20% podstawy programowe są przyczynkiem do głębszej reformy edukacji, która ma wejść w życie 1 września 2026 roku.

Tematy warsztatów przedmiotowych prowadzonych przez doradców metodycznych:

- **Agnieszka Pobrucka** – nauczyciel doradca metodyczny w zakresie geografii: *Zmiany w podstawie programowej od 1 września 2024 r. z geografii dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych*. Ekspert:
- **Marzena Tuńska-Swobodzińska** – nauczyciel doradca metodyczny języka niemieckiego: *Zmiany w podstawie programowej od 1 września 2024 r. z języka niemieckiego dla szkoły podstawowej i ponadpodstawowej*.
- **dr Kinga Mielczarek** – wicedyrektor PODN w Słupsku; *Zmiany w podstawie programowej od 1 września 2024 r. z języka polskiego dla szkół ponadpodstawowych*.
- **Joanna Kierul-Cieślak** – nauczyciel doradca metodyczny w zakresie języka polskiego: *Zmiany w podstawie programowej od 1 września 2024 r. z języka polskiego dla szkół podstawowych*.
- **Ziemowit Krenczewicz** – nauczyciel doradca metodyczny matematyki szkół podstawowych i ponadpodstawowych: *Zmiany w podstawie programowej od 1 września 2024 r. z matematyki dla szkół podstawowych*
- **Dorota Kojder-Wróblewska** – nauczyciel doradca metodyczny edukacji wczesnoszkolnej, **Marlena Hałas** – nauczyciel doradca metodyczny w zakresie wychowawców świetlic szkolnych, internatów/burs: *Grywalizacja jako metoda wspierająca opiekę i wychowanie*.

W spotkaniach wzięło udział blisko 100 nauczycieli szkół i placówek oświatowych subregionu południowego i słupskiego województwa pomorskiego. Konferencje wpisywały się w kierunku realizacji polityki oświatowej państwa 2024/2025.

Serdeczne podziękowania za pomoc w organizacji konferencji składam Adamowi Krause – dyrektorowi Centrum Nauk Technicznych w Chojnicach oraz Marzenie Osuch – dyrektor Pomorskiej Medycznej Szkoły Policealnej w Słupsku. Dziękując nauczycielom za udział, zapraszamy do korzystania z oferty szkoleniowej naszego Ośrodka.

**dr Kinga Mielczarek**

Wicedyrektor Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

dr Anna Rychtły-Lipińska

## Konferencja „Współczesna szkoła w zmieniającym się świecie”

27 września 2024 roku odbyła się konferencja merytoryczna pn. „Współczesna szkoła w zmieniającym się świecie”, zorganizowana przez Uniwersytet Pomorski w Słupsku (UP) oraz Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku (PODN). W Auli Uniwersyteckiej UP w Słupsku i spotkali się nauczyciele, pedagodzy, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych, którzy aktywnie uczestniczyli w dyskusjach nad przyszłością polskiej edukacji.

Konferencja była niezwykle ważnym wydarzeniem na mapie edukacyjnych spotkań regionu. Szczególne znaczenie miała obecność wybitnych ekspertów zewnętrznych, którzy zgodzili się aktywnie uczestniczyć w wydarzeniu, a zwłaszcza w debacie, w drugiej części konferencji. Wśród nich byli: **prof. dr hab. Mirosława Nowak-Dziemianowicz**, **dr Konrad Ciesiołkiewicz**, dyrektorzy dwóch szkół oraz przedstawiciele uczniów. Ich zaangażowanie nadało konferencji głęboki wymiar merytoryczny, pozwalając na szeroką wymianę doświadczeń i refleksji nad współczesnymi wyzwaniami edukacyjnymi.

Oficjalnego otwarcia konferencji dokonali: prorektor ds. kształcenia dr hab. Andrzej Urbanek, prof. UP oraz Mariusz Barański – dyrektor PODN w Słupsku. Organizatorzy podkreślili kluczową rolę współpracy międzyinstytucjonalnej w kształtowaniu nowoczesnej edukacji oraz zwrócili uwagę na wyzwania, jakie niesie dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość szkolna.

Pierwszym prelegentem była prof. dr hab. Mirosława Nowak-Dziemianowicz, która wygłosiła wykład pt. „Między deficytem, a odmową uznania. Nauczyciele i uczniowie w edukacyjnej matni”.

W swoim wystąpieniu pani Profesor skupiła się na kluczowej roli uznania w procesach edukacyjnych. Zwróciła uwagę, że uznanie, będące warunkiem kształtowania tożsamości, powinno stać się integralnym elementem systemu edukacji. Wystąpienie zawierało również istotne pytanie: czy szkoła może być przestrzenią uznania? Prof. Nowak-Dziemianowicz zastanawiała się, czy instytucja szkoły oraz jej koncepcja edukacyjna dają uczniom i nauczycielom realną szansę na doświadczenie wzajemnego uznania w codziennych relacjach. Czy uznanie, będące podstawą konstruktywnej i samodzielnej pracy nad tożsamością, znajduje swoje miejsce w polskiej szkole?

Kolejne wystąpienie wygłosił dr Konrad Ciesiołkiewicz, psycholog i politolog, prezes Fundacji Orange, który w swojej prezentacji „Szkoła – krytyczna infrastruktura bezpieczeństwa społecznego” poświęcił dużo uwagi społeczeństwu informacyjnemu. Dr K. Ciesiołkiewicz mówił o rosnącym poczuciu zagrożenia, wyśmiewania, hejtowania oraz niezrozumienia, które dotyka młodzież. Przedstawił wyniki raportu z monitoringu praw i podmiotowości dziecka w Polsce w dobie społeczeństwa informacyjnego, które wskazują na wysoki poziom przemocy rówieśniczej oraz

ekspozycję młodych ludzi na szkodliwe treści w internecie. W swojej prezentacji nawiązał również do rozróżnienia między traumami przez duże T – związanymi z poważnymi zagrożeniami, a traumami przez małe t – będącymi wynikiem pozornie mniejszych, ale długotrwale powtarzających się sytuacji, takich jak brak dostrzeżenia i zrozumienia przez dorosłych. Doktor zwrócił uwagę na słowa Gabora Mate: „Trauma ma miejsce wtedy, gdy się nas nie dostrzega i nie rozumie”, podkreślając, jak ważne jest budowanie relacji opartych na empatii i wsparciu.

Kulminacyjnym punktem konferencji była debata, moderowana przez prorektor ds. studentów UP w Słupsku **dr hab. Annę Babicką-Wirkus**, **prof. UP**. Debata była kontynuacją tematów poruszanych w części wykładowej i skupiła się na znaczeniu dialogu oraz potrzeby bycia wysłuchanym w kontekście edukacji. Wszyscy uczestnicy zgodzili się, że jednym z kluczowych wyzwań współczesnej szkoły jest zapewnienie uczniom, nauczycielom oraz kadrze szkolnej przestrzeni do otwartego dialogu, gdzie każdy głos może być wysłuchany i doceniony. Wśród debatujących byli uczniowie: **Jakub Gajda** z I LO im. Bolesława Krzywoustego w Słupsku oraz **Oliwia Rahoza** z Zespołu Szkół Ponadpodstawowych w Słupsku, którzy podzielili się swoimi doświadczeniami, wskazując na potrzebę większego dialogu z nauczycielami oraz rówieśnikami, a także na to, jak nowoczesne technologie wpływają na sposób komunikacji w szkole. Dyrektorzy szkół, **Krystyna Łuczycza** z Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Czarnieckiego w Człuchowie oraz **Joanna Michalak** ze Szkoły Podstawowej nr 9 w Słupsku, mówiły o wyzwaniach, jakie napotykają na co dzień w zarządzaniu, podkreślając znaczenie komunikacji w tworzeniu atmosfery zaufania i wzajemnego zrozumienia. Głos w dyskusji zabrali również prof. Mirosława Nowak-Dziemianowicz oraz dr Konrad Ciesiołkiewicz. Profesor Nowak-Dziemianowicz podkreśliła, że dialog jest podstawą budowania uznania w relacjach szkolnych, co pozwala na rozwój tożsamości i poczucia wartości wśród uczniów i nauczycieli. Dr Ciesiołkiewicz natomiast zwrócił uwagę na potrzebę otwartości szkoły na zmiany i dostosowanie jej do dynamicznie zmieniającego się społeczeństwa, w którym potrzeba wysłuchania staje się jednym z kluczowych wyzwań.

Konferencja zakończyła się sesją podsumowującą, podczas której zaprezentowano wnioski i rekomendacje dotyczące dalszego rozwoju systemu edukacji w Polsce. Uczestnicy zgodzili się, że kluczowe jest rozwijanie kompetencji cyfrowych, zarówno wśród nauczycieli, jak i uczniów, oraz wzmacnianie umiejętności miękkich, które są niezbędne w procesach edukacyjnych w dynamicznie zmieniającym się świecie.

**dr Anna Rychtły-Lipińska**

Kierownik Biura ds. Kształcenia, Uniwersytet Pomorski w Słupsku.

# Oferta 2024/2025 Pomorskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku

AKREDYTOWANA PUBLICZNA WOJEWÓDZKA PLACÓWKA DOSKONALENIA NAUCZYCIELI



## Szkolenia

- kursy, warsztaty, konferencje
- sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli
- szkolenia dla szkoły lub placówki oświatowej
- wspomaganie – kompleksowe wsparcie szkół i placówek oświatowych
- konsultacje indywidualne i zbiorowe



## Regionalne projekty edukacyjne Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027

- Regionalne wsparcie rozwoju kompetencji kluczowych w pomorskich szkołach
- Regionalne wsparcie edukacji włączającej
- Regionalny program wyrównywania szans edukacyjnych uczniów pomorskich szkół
- Zdolni z Pomorza – wsparcie regionalne

## Inne projekty i programy

- CogniQuest – Erasmus+
- Szkoła dostępna dla wszystkich – Unicef
- Pomorski Program Edukacji Morskiej



## „Informator Oświatowy” kwartalnik PODN Słupsk

- artykuły nauczycieli i dyrektorów pomorskich szkół i placówek oświatowych upowszechniające działania i osiągnięcia
- baza materiałów edukacyjnych – przykładów dobrych praktyk

## Pomagamy i wspieramy

- Solidarni z Ukrainą – konsultacje prawne i psychologiczne
- Akcje charytatywne



*Serdecznie zapraszamy*



[www.podn.slupsk.pl](http://www.podn.slupsk.pl)

ul. Poniatowskiego 4a

76-200 Słupsk

dr Wojciech Gajewski

## Są takie momenty w życiu szkoły, które warto pamiętać... JUBILEUSZ 30-LECIA V LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO IM. ZBIGNIEWA HERBERTA w SŁUPSKU (1994-2024)



Jubileusz 30-lecia V Liceum Ogólnokształcącego im. Zbigniewa Herberta w Słupsku (V LO im. Z. Herberta w Słupsku) jest okazją do przedstawienia historii i współczesnego oblicza szkoły, podkreślenia jej rosnącego prestiżu, który wynika z dobrej pracy nauczycieli i ambitnych uczniów odnoszących sukcesy w różnego rodzaju konkursach i olimpiadach oraz z wyników uzyskiwanych na egzaminie maturalnym. Liceum jest dumne, że od wielu lat zajmuje wysokie miejsca w Ogólnopolskim Rankingu Szkół PERSPEKTYWY, zdobywając tytuły „SREBRNEJ” i „BRĄZOWEJ” szkoły. Przewodniczący kapituły, prof. Ryszard Koziołek, zwracając się do laureatów rankingu w 2024 r., słusznie zauważył<sup>1</sup>: *Wszyscy należymy do szkoły, szkołę współtworzymy i za nią odpowiadamy, ponieważ szkoła interesuje i angażuje na pewnym etapie życia każdego z nas.*

Przypomnienie faktów i osób, które w minionym trzydziestoleciu zapisały się na kartach historii szkoły, które ją tworzyły, rozwijały, wspierały, której oddały serce i entuzjazm, jest wyrazem podziękowania za działania dla dobra szkoły. Trudno pozostawać obojętnym wobec miejsca, w którym zostawia się część swojego życia. V LO im. Z. Herberta w Słupsku nigdy nie było jedynie tylko szkołą czy instytucją publiczną, ale rodziną stworzoną przez pokolenia uczniów i ich rodziców, nauczycieli oraz pracowników administracji i obsługi.

1 września 1994 r. Kuratorium Oświaty w Słupsku w ramach Zespołu Szkół Zawodowych Polskich Kolei

Państwowych (ZSZ PKP) przy ul. Bolesława Krzywoustego 6 utworzyło V Liceum Ogólnokształcące<sup>2</sup>. Od 1 stycznia 1996 r. organem prowadzącym V LO jest Urząd Miejski w Słupsku. Dzieje obu szkół były ze sobą ściśle związane do roku 2001, kiedy to uchwałą Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 28 marca 2001 roku<sup>3</sup> nastąpiła likwidacja szkoły kolejowej. Powodem likwidacji ZSZ PKP był fakt, iż od dwóch lat, zgodnie z decyzją Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej, nie dokonywano naboru do klas technikum kolejowego<sup>4</sup>. Rada Miejska w Słupsku uchwałą z dnia 1 września 2002 r. utworzyła Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3, w skład którego wchodziło V LO z oddziałami integracyjnymi i technikum kolejowe, gdzie, jak już wspomniano, nie było naboru<sup>5</sup>. Młodzież liceum i technikum korzystała z tej samej bazy lokalowej, dydaktycznej, funkcjonowała wspólna Rada Pedagogiczna.

20 grudnia 2000 r. Rada Miejska w Słupsku nadała liceum imię Zbigniewa Herberta, zgodnie ze wspólnym wnioskiem Rady Pedagogicznej, Rady Rodziców i Samorządu Uczniowskiego<sup>6</sup>. Pomysłodawcami wyboru Herberta na patrona szkoły byli nauczyciele języka polskiego – Hanna Ignatowicz i Wawrzyniec Milkiewicz.

Patron szkoły – Zbigniew Herbert (1924-1998) to poeta, eseista i dramaturg. Moralny autorytet, ale także jeden z wybitniejszych XX-wiecznych twórców, którego tłumaczono na wiele języków, nagradzano międzynarodowymi nagrodami. O wyborze patrona zdecydowały wartości, którym wierny przez całe życie był twórcą *jednej z najbardziej niezbędnych postaci w liryce – pana Cogito*. W wywiadzie dla „Głosu Pomorza” w 2001 r., przy okazji uroczystości nadania imienia szkole, żona Patrona, pani Katarzyna Herbert,

2. Archiwum Szkolne V LO w Słupsku (AS V LO), *Pismo Kuratorium Oświaty w Słupsku nr OW-1021-35/94 z dnia 24 sierpnia 1994 r.*; W. Gajewski, *Od „Kolejówki” do V Liceum Ogólnokształcącego im. Z. Herberta w Słupsku. Zarys monografii szkoły 1959-2010*, Wyd. „Grawipol”, Słupsk 2010, s. 92.

3. AS V LO, *Uchwała Rady Miejskiej w Słupsku nr XXIX/340/01 z dnia 28 marca 2001 r.*; W. Gajewski, *Od „Kolejówki” do V Liceum ...op. cit.*, s. 98.

4. W. Gajewski, *Jubileusz 40-lecia Zespołu Szkół Zawodowych PKP i V Liceum Ogólnokształcącego w Słupsku*, „Informator Oświatowy” Biuletyn Kuratorium Oświaty i ODN w Słupsku, nr 1-2/2001, s. 56-57.

5. AS V LO, *Uchwała Rady Miejskiej w Słupsku nr XLI/499/02 z dnia 30 stycznia 2002 r.*; W. Gajewski, *Od „Kolejówki” do V Liceum ...op. cit.*, s. 98.

6. AS V LO, *Uchwała Rady Miejskiej w Słupsku Nr XXV/314/2000 z dnia 20 grudnia 2000 r.*; W. Gajewski, *Od „Kolejówki” do V Liceum ...op. cit.*, s. 98.

1. Ryszard Władysław Koziołek – prof. dr hab., historyk literatury, rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (od 2020 r.), przewodniczący Kapituły Rankingu Liceów i Techników *Perspektywy 2024*. Źródło: <https://2024.licea.perspektywy.pl> [dostęp: 24.07.2024 r.].

powiedziała: *Mimo wszystko wśród młodych jest tęsknota do autorytetów i czerpania z doświadczeń, na których można budować własną postawę*<sup>7</sup>.



Od 1 września 2004 r., po rozwiązaniu Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3, funkcjonowało samodzielnie już tylko liceum<sup>8</sup>. Kolejne, jakże ważne zmiany w życiu szkoły nastąpiły w 2013 r., wówczas Prezydent Miasta i Rada Miejska w Słupsku przyjęły nowy plan sieci publicznych szkół ponadgimnazjalnych. Dla V LO oznaczało to zmianę siedziby z ulicy Krzywoustego 6 na ulicę Deotymy 15a. Szkoła przeniosła się do obiektu Gimnazjum nr 1 im. R. Schumana, które od 2012 r. było stopniowo likwidowane<sup>9</sup>. Poprawa warunków lokalowych, stopniowe wyposażanie jej w nowoczesne urządzenia i środki dydaktyczne, sprzęt komputerowy, multimedialny oraz księgozbiór zgodny z potrzebami uczniów i nauczycieli pozwoliły przygotować placówkę do wprowadzanej od 2019 r. reformy edukacji i dostosowanie do nowego ustroju szkolnego<sup>10</sup>.

Budynek szkoły przy ul. Deotymy 15a, zbudowany w 1897 r., jest obiektem historycznym, w latach II wojny światowej był jednym z obozów przejściowych zlokalizowanych na terenie Słupska, do którego zwożono ludność pochodzenia żydowskiego przed deportacją do obozu w Auschwitz. Tablicę upamiętniającą deportację słupskich Żydów zawieszono w 2008 r. na ścianie sali gimnastycznej. W obozie, który władze nazistowskich

Niemiec zorganizowały przy ul. Deotymy, osadzonych było także ok. 2 tys. kobiet z dziećmi. Historykom nie udało się ustalić pełnej liczby ofiar obozu. W wyniku epidemii tyfusu, niedożywienia i zimna, według obliczeń prof. Zygmunta Szultki zmarło ok. 300 dzieci. Na obiekcie w 2012 r. została umieszczona tablica pamięci zmarłych dzieci polskich według projektu Łucji Włodek. Napis na niej: *W tym budynku od grudnia 1944 do lutego 1945 roku zginęło męczeńską śmiercią 23 polskich dzieci. Odebrano Wam życie my dajemy Wam tylko pamięć.* nie jest adekwatny do rzeczywistego stanu rzeczy i badań historycznych. Opiekę nad tablicami od Gimnazjum nr 1 przejęła młodzież V LO im. Z. Herberta<sup>11</sup>.

Z perspektywy lokalnej V LO im. Z. Herberta w Słupsku jest stosunkowo młodą szkołą. Jednak w ciągu 30-lat samodzielnego funkcjonowania szybko wspięło się w rankingu popularności publicznych szkół średnich w naszym mieście. Mimo początkowych trudności lokalowych i może niezbyt fortunnego położenia szkoła cieszyła się rosnącym zainteresowaniem młodzieży. Bezsprzecznie jednym z wyznaczników jej pracy są dobre wyniki matur, atmosfera, relacje między uczniami i nauczycielami, trafna oferta edukacyjna oraz często przekraczająca liczbę miejsc ilość chętnych absolwentów szkół podstawowych notowana w toku rekrutacji. Szkołę cechuje pewna swoboda w planowaniu nauczania w ramach obowiązującej siatki godzin. Kandydaci mają możliwość wyboru klas o różnym rozszerzeniu przedmiotowym oraz nauki przedmiotów dodatkowych (robotyka, retoryka, matematyka wyższa, elementy filozofii, język łaciński dla przyrodników, edukacja europejska, rysunek techniczny w AutoCAD, matPlan). Szczególny nacisk położono na naukę języków obcych, pozostawiając jednocześnie możliwość wyboru: angielskiego, niemieckiego, hiszpańskiego, francuskiego i rosyjskiego<sup>12</sup>.

Szkoła ma świadomość, że musi liczyć się z konkurencją innych słupskich szkół średnich, zatem jej oferta, działalność dydaktyczno-wychowawcza, aktywność w środowisku lokalnym oraz szeroko rozumiane działania promujące osiągnięcia stają się istotnym elementem budowania pozytywnego wizerunku, zgodnie z przyjętym mottem<sup>13</sup>: **Uczymy się nie dla szkoły, lecz dla życia. Dobra szkoła dobrym nauczycielem stoi.**

W 2001 r. szkole został nadany sztandar wykonany według projektu nauczyciela plastyki Wojciecha Strutyńskiego, ufundowany przez Radę Rodziców oraz sponsorów. Stanowi on element tożsamości i wyraz

7. Z. Marecki, *Tęsknota za autorytetami. Rozmowa z Katarzyna Herbert, „Głos Pomorza”*, 2021, nr 103 (15066), s. 28; Zob.: W. Gajewski, *Rok 2018 Rokiem Zbigniewa Herberta*, „Informator Oświatowy” Biuletyn Kuratorium Oświaty i ODN w Słupsku, nr 1/2018, s. 46-49.

8. AS V LO, *Uchwała Rady Miejskiej w Słupsku Nr XXIII/217/04 z dnia 31 marca 2004 r.*; W. Gajewski, *Od „Kolejówki” do V Liceum ...*, op. cit., s. 98.

9. Zob.: AS V LO, *Uchwała Rady Miejskiej w Słupsku Nr XVIII/240/12 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25 stycznia 2012 roku w sprawie zamiaru likwidacji Gimnazjum nr 1 im. Roberta Schumana w Słupsku przy ulicy Deotymy 15a.*

10. Zob.: Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Prawo oświatowe* (Dz. U. poz. 59) oraz Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe* (Dz. U. poz. 60); AS V LO, *Uchwała Nr XIII/225/19 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie stwierdzenia przekształcenia trzyletniego V Liceum Ogólnokształcącego im. Zbigniewa Herberta w Słupsku, przy ul. Deotymy 15a w czteroletnie V Liceum Ogólnokształcące im. Zbigniewa Herberta w Słupsku, przy ul. Deotymy 15a.*

11. W. Machura, W. Skóra, *Słupska ścieżka patriotyczna. Pomniki i miejsca pamięci w Słupsku w 2022 r.*, Wyd. Imperio, Słupsk 2022, s. 81, 118; J. Jedlińska, *Projekt edukacyjny: Budynek bez tajemnic, [w:] 25-lecie V Liceum Ogólnokształcącego im. Zbigniewa Herberta w Słupsku*, praca zbiorowa, Wyd. „Szarek”, Słupsk 2019, s. 44-48.

12. Zob.: <https://5lo.slupsk.pl/index.php/pl/dla-uczniow/plany-nauczania> [data pobrania: 06.07.2024 r.].

13. W. Gajewski, *Od „Kolejówki” do V Liceum ...*, op. cit., s. 101.

szacunku dla działań dydaktyczno-wychowawczych. Na sztandarze obok godła państwowego i herbu Słupska, który nawiązuje do tradycji samorządowej, widnieją słowa *OJCZYŻNA, NAUKA, PRACA*, te same, które widniały na sztandarze szkoły kolejowej. W akcie przekazania sztandaru społeczności szkolnej napisano: *Nauka – to nie tylko naczelné zadanie szkoły, ale nadrzędna konieczność każdego młodego pokolenia. Praca – jest miernikiem wartości człowieka, należy do najważniejszych jego obowiązków i przywilejów. Ojczyzna – to najwyższe, nadrzędne dobro.*

Poświęcenia sztandaru w trakcie uroczystej Mszy Świętej w kościele pw. św. Rodziny w Słupsku dokonał ks. bp. Paweł Cieślík<sup>14</sup>.

\*\*\*

Pragnąc uczyć umiejętności krytycznego myślenia, pożądaných postaw, szeroko rozumianej tolerancji i odpowiedzialności obywatelskiej, a jednocześnie otwierać umysły młodych ludzi oraz budować identyfikację z miastem, krajem i zjednoczoną Europą, liceum nawiązało szeroką współpracę z wieloma organizacjami i podmiotami. Szkoła współpracuje z Uniwersyteciem Pomorskim w Słupsku oraz z innymi uczelniami wyższymi w kraju, Pomorskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, Instytutem Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku, Archiwum Państwowym w Koszalinie Oddział w Słupsku, Pomorską Biblioteką Pedagogiczną w Słupsku i Miejską Biblioteką Publiczną w Słupsku, Słupskim Ośrodkiem Kultury, Katolickim Stowarzyszeniem „Civitas Chrystiana”, Stowarzyszeniem „Rodzina Ponarska”, Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Gdańsku, Pomorskim Kuratorium Oświaty, Urzędem Miejskim i Starostwem Powiatowym w Słupsku oraz z wieloma innymi instytucjami<sup>15</sup>.

\*\*\*

W pracy wychowawczej za szczególnie istotne uznaje się członkostwo V LO w Klubie Herbertowskich Szkół, który powstał z inicjatywy Wojciecha Kallickiego, dyrektora Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 1 w Lublinie. Zjazd założycielski Klubu odbył się w 2001 r. w Lublinie. Z ramienia Rady Pedagogicznej uczestniczyli w nim ówczesny dyrektor Dariusz Kurowski, Wanda Bownik, Alicja Tomczyk-Rudy, Wawrzyniec Milkiewicz oraz Hanna Ignatowicz. **Klub Herbertowskich Szkół** jest stowarzyszeniem, do którego aktualnie należy 16 szkół i placówek oświatowych z Polski oraz jedna z USA, noszących imię Zbigniewa Herberta. Jedną z pierwszych inicjatyw Klubu było ustanowienie medalu-tytułu „Primus Inter

Pares” – przyznawanego co roku trójce najlepszych absolwentów w każdej ze Szkół Herbertowskich. Do tej pory zorganizowano dwadzieścia cztery spotkania członków Klubu, w tym dwukrotnie w Słupsku (VIII Zjazd w dniach 12-13 czerwca 2006 r. oraz XXI Zjazd w dniach 3-4 październik 2019 r.)<sup>16</sup>.

Poszukując sposobów popularyzacji twórczości naszego Patrona w Słupsku i regionie, młodzież, Rada Pedagogiczna i Rada Rodziców, wspólnie wystąpili, aby nowoprojektowaną ulicę nazwać imieniem Zbigniewa Herberta. Wniosek zgłosił były dyrektor, radny Wojciech Gajewski. W 2013 r. Rada Miejska w Słupsku podjęła uchwałę o nazwaniu jednej z ulic imieniem Zbigniewa Herberta<sup>17</sup>. We wrześniu z inicjatywy nauczycieli wychowania fizycznego i wychowawców klas organizowany jest w Parku Kultury i Wypoczynku „Bieg z Herbertem” na dystansie jednego kilometra. Tę imprezę sportową kończy wspólne odtańczenie *belgijki*. Od 2013 r. V LO w Słupsku bierze udział w ogólnopolskiej akcji społecznej „*Czytam w podróży... Herberta*”, która jest wspólnym projektem Fundacji im. Z. Herberta oraz Klubu Herbertowskich Szkół. Z kolei w październiku każdego roku w szkole organizowany jest Dzień Patrona poświęcony twórczości Poety, odbywają się wieczorki poetyckie „Herbatka z Herbertem” i „Zaduszki Poetyckie”. Przedstawiciele uzdolnionej literacko młodzieży uczestniczą w Ogólnopolskim Przeglądzie Twórczości Zbigniewa Herberta „Herbertiada” w Kołobrzegu<sup>18</sup>.

W szkole odbywają się liczne prelekcje, wieczorki muzyczne, koncerty upamiętniające rocznice i święta państwowe oraz religijne (Dzień Niepodległości, Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Koncerty Wigilijne). Od 2001 r. aktywnie działa szkolne koło filmowe, którego opiekunem jest Marek Małcki. Ważne miejsce zajmuje sport szkolny i rozwój psychomotoryczny, który odgrywa istotną rolę w życiu każdego ucznia, potem dorosłego człowieka, a jest to zasługa nauczycieli wychowania fizycznego (Bogumiły Krzysztofowicz oraz absolwentów szkoły, dziś nauczycieli wychowania fizycznego: Anity Unijat i Wojciecha Strójkę). Ale sport szkolny to nie tylko lekcje wychowania fizycznego czy zajęcia fakultatywne, to także rywali-

16. N. Gawęda, *W podróży z Herbertem. V LO w Klubie Herbertowskich Szkół*, [w:] *25-lecie V Liceum Ogólnokształcącego ...*, op. cit., s. 10-11; J. Janusiak, W. Gajewski (red.), *Dziękuję Ci Panie, że stworzyłeś świat piękny i różny. V Liceum Ogólnokształcące im. Zbigniewa Herberta w Słupsku*, „Informator Oświatowy”, Biuletyn ODN w Słupsku, nr 3/2006, s. 19-22; Szerzej o działalności Klubu Herbertowskich Szkół na stronie: <https://khs.mmj.pl> oraz J. Janusiak, *Organizacja VIII Ogólnopolskiego Zjazdu Klubu Herbertowskich Szkół*, Studium Podyplomowe Menadżerów Oświaty, Gniezno 2006.

17. Zob.: AS V LO, *Uchwała nr XL/570/13 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25 września 2013 r. w sprawie nadania nazw drogom wewnętrznym w Słupsku*.

18. M. Kowalczyk, *Dzień Patrona i Herbatka z Herbertem*, [w:] *25-lecie V Liceum Ogólnokształcącego ...*, op. cit., s. 12-13; J. Janusiak, K. Reszka, *Działania w Roku Herbertowskim*, [w:] *25-lecie V Liceum Ogólnokształcącego ...*, op. cit., s. 16-17.

14. Tamże, s. 132-133.

15. AS V LO, *Sprawozdania dyrektora szkoły ze sprawowanego nadzoru pedagogicznego oraz informacji o pracy szkoły* [wybrane]. Sprawozdania dołączane są po każdym półroczu i roku szkolnym do protokołu rady pedagogicznej.

zacja międzyszkolna w ramach Słupskiej Olimpiady Młodzieży, cykliczny szkolny Dzień Sportu czy organizowane w latach wcześniejszych Mistrzostwa Polski Szkół Herbertowskich w Pływaniu oraz cieszący się popularnością Plebiscyt na Najpopularniejszego Sportowca V LO, przeprowadzany z inicjatywy byłego nauczyciela WF Andrzeja Symonowicza. Od lat szkoła cieszy się popularnością wśród sportowców trenujących na co dzień w klubach sportowych. Uczniami liceum były piłkarki ręczne MKS „Słupia”, koszykarze STK „Czarnych”, piłkarze „Gryfa”, SKB „Czarni”, a ostatnio AML Słupsk (Marek Zakrzewski, Emilia Twardowska, Jan Gostomczyk)<sup>19</sup>. Ostatnim sportowym sukcesem (czerwiec 2024 r.) było zwycięstwo w Regatach Międzyszkolnych na rzece Słupi. W wyścigach kajaków rywalizowali uczniowie i nauczyciele czterech słupskich liceów. W klasyfikacji punktowej wśród szkół wygrało V LO, a w rywalizacji osad nauczycielskich bezkonkurencyjna okazała się drużyna w składzie dyrektor Krzysztof Reszka i nauczycielka wf Anita Unijat<sup>20</sup>.

Szczególna współpraca łączy liceum z Młodzieżową Orkiestrą – *Słupską Sinfonietką* pod batutą naszego absolwenta Macieja Banachowskiego, a do grona wyjątkowo uzdolnionych muzycznie i artystycznie uczniów, dziś już absolwentów, można zaliczyć Ringo Teodorovica, Patryka Jaszka, Wiktorię Brych, Kingę Łozińską, Michała Krawczuna, Ludwika Wiśniewskiego<sup>21</sup>, Kamilę Lewicką (uczestniczka programu „Mam Talent”), Adriana Kuczun (Grand na Prix Festiwalu Marka Grechuty), Natalię Adamkiewicz, Katarzynę Wołoszym, Roksanę Białek czy Paulinę Łagę (Grand Prix 28. edycji Festiwalu Pieśni Religijnej „*Cantate Domine*” w Koszalinie i Małego Grand Prix II Ogólnopolskiego Festiwalu Piosenki Niezłomnej i Niepodległej w Krakowie) oraz wielu innych<sup>22</sup>. Tradycją są cykliczne spotkania z pisarzami i twórcami w ramach Pomorskiej Wiosny Literackiej. Od kwietnia 2015 r. V LO jest także pomysłodawcą i organizatorem Powiatowego Konkursu Recytatorskiego i Poezji Śpiewanej „Podróże z Herbertem” dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych z naszego regionu, pod patronatem Starosty Słupskiego<sup>23</sup>.

Od 2000 r. wydawana jest gazetka szkolna „Herberton”. Pierwszy zespół redakcyjny tworzyły uczennice klasy humanistycznej: Danuta Zugaj, Karolina Włoch, Agnieszka Błaszczewicz, Anna Müller

i Agnieszka Połuboczko, a opiekunem był Wawrzyniec Milkiewicz. Od pierwszego numeru „Herberton” prezentuje twórczość Herberta, działalność Klubu Herbertowskich Szkół, przedstawia aktualne wydarzenia z życia szkoły. Zawiera wywiady z nauczycielami i gośćmi szkoły, a także debiuty pisarskie uczniów. Aktualnie opiekunem gazetki jest Joanna Michałowska, w poprzednich latach funkcję tę pełniły również Jolanta Jedlińska i Joanna Janusiak<sup>24</sup>.

W murach naszej szkoły gościli politycy, sportowcy, ludzie nauki i kultury. Warto odnotować wizytę posłów i senatorów – Henryka Grzędzielskiego, Anny Boguckiej-Skowrońskiej, Kazimierza Kleiny, Pawła Kasprzyka, Władysława Szkopa, Jana Sieńki, Jana Króla, Longina Pastusiaka, Jolanty Szczypińskiej, Zbigniewa Konwińskiego i Piotra Müllera. Spośród pisarzy, aktorów, ludzi kultury i sportu, którzy gościli w szkole, wspomnieć można o – Bożenie Dykiel, Zbigniewie Zamachowskim, Wojciechu Malajkacie, Dorocie Stalińskiej, Michale Bajorze, Marianie Opani, Macieju Damińskim, Andrzeju Kołakowskim, Danielu Odiji, Jolancie Niktowskiej-Węglarz, dwukrotnej olimpijce Barbarze Madejczyk, siatkarzu Marcinie Prusie i wielu innych<sup>25</sup>.

Ważne miejsce w szkole zajmuje wolontariat i praca na rzecz innych. Akcje charytatywne i kwesty na rzecz WOŚP, słupskiego Hospicjum Miłosierdzia Bożego, Schroniska dla Bezdomnych Zwierząt; coroczne przygotowywanie „Szlachetnej Paczki” i „Paczki dla Kombatanta”, zbiórki żywnościowe wspólnie z Caritas, czytanie bajek dzieciom w przedszkolu, szerzenie idei krwiodawstwa – to tylko wybrane przykłady działań społeczności szkolnej w tym obszarze. Opiekunem Szkolnego Koła Wolontariatu, powstałego w 2010 r. jest Izabela Ledeman i Dorota Kudlik. Uczniowie najbardziej aktywni, zaangażowani w pomoc potrzebującym wielokrotnie zostawali doceniani i nagradzani w Ogólnopolskim Samorządowym Konkursie „Ośmiu Wspaniałych” (Wojciech Giejbo, Bartosz Kowalczyk dotarli do etapu ogólnopolskiego)<sup>26</sup>.

W gronie laureatów Nagrody im. ks. kard. nom. Ignacego Jeża „Radość płynie z Nadziei” znalazła się nauczycielka języka polskiego – Joanna Janusiak, która otrzymała to wyróżnienie za „wielkie serce, pogodę ducha i zaangażowanie w pracy pedagogicznej, traktowanie jej jako służbę drugiemu człowiekowi, zaangażowanie w inicjatywy charytatywne oraz kulturowe Słupska i diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej”<sup>27</sup>.

19. B. Krzysztofowicz, A. Unijat, *Na sportowo*, [w:] 25-lecie V Liceum Ogólnokształcącego ..., *op. cit.*, s. 29-34.

20. [https://przekladonline.pl/przeklad-slupski/Rywalizowali\\_na\\_kajakach](https://przekladonline.pl/przeklad-slupski/Rywalizowali_na_kajakach) [data pobrania: 24.07.2024 r.].

21. Szerzej na ten temat: *16-letni Ludwik ma słuch absolutny i kolejny sukces na swoim koncie*, „Głos Słupski” 7 maja 2021, s. 3.

22. AS V LO, *Sprawozdania dyrektora szkoły* ..., *op. cit.*

23. J. Michałowska, *Powiatowy Konkurs Recytatorski i Poezji Śpiewanej „Podróże z Herbertem”*, [w:] 25-lecie V Liceum Ogólnokształcącego ..., *op. cit.*, s. 14-15.

24. Tenże, *Szkolna gazetka „Herberton”*, [w:] 25-lecie V Liceum Ogólnokształcącego ..., *op. cit.*, s. 40-41.

25. AS V LO, *Sprawozdania dyrektora szkoły* ..., *op. cit.*

26. I. Ledeman, *Wolontariat*, [w:] 25-lecie V Liceum Ogólnokształcącego ..., *op. cit.*, s. 39-40.

27. <https://edu.slupsk.eu/placowki/568> [data pobrania: 24.07.2024 r.].

Poszczególne klasy chętnie uczestniczą w wycieczkach edukacyjnych i turystycznych, w tym także zagranicznych, szczególnie do Francji i Wielkiej Brytanii.

\*\*\*

Od początku istnienia szkoły Rada Pedagogiczna i Rada Rodziców na bieżąco monitoruje wyniki nauczania uzyskiwane przez uczniów oraz przykłada dużą rolę do wyników matur. Promocja i wyniki uzyskiwane na egzaminach maturalnych pozwalają naszym absolwentom skutecznie podejmować dalszą naukę na studiach wyższych. Uczniowie otrzymują stypendia Prezesa Rady Ministrów, Marszałka Województwa Pomorskiego i Prezydenta Miasta Słupska. Nagrodę Pomorskiego Kuratora Oświaty dla Najlepszego Maturzysty Województwa Pomorskiego w 2003 r. otrzymała Edyta Dziemińska<sup>28</sup>.

Uczniowie V LO im. Z. Herberta w Słupsku w omawianym okresie uczestniczyli w różnego rodzaju konkursach, olimpiadach przedmiotowych i zawodach sportowych, zarówno na szczeblu szkolnym, wojewódzkim, okręgowym i centralnym. Uczestnictwo traktowano jako swoisty sposób aktywizacji uczniów, radzenia sobie z selekcjonowaniem i hierarchizowaniem informacji, ich analizą, a osiągnięte wyniki uznawano za miernik wysokiego poziomu nauczania i możliwość wzbogacenia wiedzy i umiejętności u uczniów z określonej dziedziny oraz rozwijania pasji. Wsparciem w przygotowaniach zawsze pozostawał nauczyciel. Tytuł finalisty etapu centralnego olimpiad przedmiotowych, zwalniających z egzaminu maturalnego, uzyskali m.in.: Marta Wentowska (Olimpiada Filozoficzna), Olga Makuś (Olimpiada Języka Rosyjskiego), Małgorzata Pagel, Ada Kluszczyńska (Olimpiada Literatury i Języka Polskiego), Michał Przybylski, Michał Stefanowski, Mikołaj Bednarz (Ogólnopolska Olimpiada Przedmiotowa „Losy Żołnierza i Dzieje Oręża Polskiego”). Warte także odnotowania są sukcesy uczniów w Ogólnopolskim Konkursie Matematycznym „Archimedes” im. gen. dyw. prof. zw. dr hab. inż. Sylwestra Damazego Kaliskiego organizowanym przez Wojskową Akademię Techniczną w Warszawie (Wojciech Pitula, Jakub Rzepiński)<sup>29</sup>, czy zdobycie pierwszej, głównej nagrody w konkursie „Ku wolnej Polsce” w 2001 r. za film o początkach „Solidarności” (Kamila Lipska, Renata Zajązkowska, Magdalena Lizurej)<sup>30</sup>. Laury, w tym międzynarodowe, zdobywali uczniowie utalentowani literacko, m.in. Katarzyna Szczęsna (Międzynarodowy Konkurs Twórczości Literackiej Dzieci i Młodzieży im. Wandy Chotomskiej),

Magdalena Sobierajska, Marcin Gintow, Daria Banaszewska i Filip Grzyb (Miłosz w oczach Pomorza)<sup>31</sup>.

Funkcjonowanie szkoły w dużej mierze zależało od operatywności dyrektorów, którzy nią kierowali, od ich osobowości, przygotowania pedagogicznego, doświadczenia i doskonalenia się w zawodzie oraz umiejętności kierowniczych i zdolności nawiązywania kontaktów interpersonalnych. W latach 1994-2024 szkołą kierowali: Dariusz Kurowski (1994-2007), Wojciech Gajewski (2007-2011), Wioleta Kurtiak (2011-2022) i Krzysztof Reszka (2022-nadal). Funkcje wicedyrektorów pełnili: Zdzisław Kasprovicz (1994-1995), Wojciech Gajewski (1995-2007), Wioleta Kurtiak (2008-2011), Urszula Hilarecka (2011-2018), Krzysztof Reszka (2018-2022) i Magdalena Chamera (2012-2013; 2022-nadal).

Działalność wychowawcza szkoły wiąże się z dydaktyczną, którą z powodzeniem realizują nauczyciele. V LO zatrudnia 49 nauczycieli, w tym 32 etatowych. W strukturze awansu zawodowego 3 posiada status nauczyciela początkującego, 5 stopień nauczyciela mianowanego, a 41 stopień nauczyciela dyplomowanego. W naszym gronie są również eksperci zasiadający w komisjach egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych do spraw awansu zawodowego nauczycieli wpisani na listy MEN.

Należy podkreślić, że w ciągu 30-lat działalności szkoły zachodziły zmiany w składzie osobowym grona pedagogicznego, w jego strukturze wiekowej, formie zatrudnienia i awansie zawodowym. Jak wynika z corocznych sprawozdań dyrektora szkoły, nauczyciele uczący w liceum najczęściej ukończyli studia magisterskie z przygotowaniem pedagogicznym, byli wśród nich także związani ze środowiskiem akademickim ze stopniem naukowym doktora. Ponadto wielu nauczycieli zdobyło uprawnienia egzaminatora maturalnego, pełniło funkcję przewodniczących zespołów egzaminatorów oraz weryfikatorów, doradców metodycznych, członków komisji olimpiad i konkursów przedmiotowych<sup>32</sup>. Ważnym aspektem w pracy dydaktycznej grona pedagogicznego są odbyte szkolenia, kursy i inne formy doskonalenia zawodowego. Wielu nauczycieli ukończyło studia podyplomowe i kursy specjalistyczne.

\*\*\*

Wzorowo układa się współpraca liceum z władzami oświatowymi i samorządowymi, Radą Rodziców oraz Samorządem Szkolnym, co sprzyja rozwojowi placówki.

W ostatnim okresie w szkole przeprowadzono szereg remontów, uzupełniono pomoce dydaktyczne, sprzęt sportowy, skomputeryzowano bibliotekę.

28. Tamże.

29. Tamże.

30. M. Barnowski, *Bliżej prawdy*, „Głos Pomorza”, 2021, nr 103 (15066), s. 28; Szerzej na ten temat: W. Gajewski, *Od „Kolejówki” do V Liceum ...*, *op. cit.*, s. 229.

31. AS V LO, *Sprawozdania dyrektora szkoły ...*, *op. cit.*

32. AS V LO, *Sprawozdania dyrektora szkoły ...*, *op. cit.*

Liceum posiada dobrze wyposażone pracownie do nauki różnych przedmiotów i sale wykładowe np. biologiczną, do fizyki, geograficzną, historyczną, gdzie znajduje się mini muzeum szkolne, dwie pracownie komputerowe z podłączonym internetem szerokopasmowym. Administracja, księgowość, sekretariat są skomputeryzowane, co znacznie ułatwia pracę szkoły. Od lat prowadzona jest Kronika Szkolna, gdzie można zapoznać się z dorobkiem szkoły, wpisami gości, odnotowane są też wszystkie ważne momenty z życia liceum. V LO posiada swoją szkolną stronę internetową, jest aktywne na portalach społecznościowych. Do dyspozycji uczniów, rodziców i nauczycieli pozostaje dziennik elektroniczny i Platforma Teams.

Jubileusz V Liceum Ogólnokształcącego im. Zbigniewa Herberta w Słupsku nie tylko przywołuje wspomnienia związane z historią szkoły, ale przede wszystkim buduje wspólnotę uczniów, nauczycieli, rodziców oraz absolwentów o duchowym i emocjonalnym wymiarze.

#### BIBLIOGRAFIA:

##### Źródła archiwalne

- Archiwum Szkolne V Liceum Ogólnokształcące im. Zbigniewa Herberta w Słupsku

##### Literatura

- Barnowski M., *Bliżej prawdy*, „Głos Pomorza”, 2021, nr 103 (15066).
- Gajewski W., *Jubileusz 40-lecia Zespołu Szkół Zawodowych PKP i V Liceum Ogólnokształcącego w Słupsku*, „Informator Oświatowy” Biuletyn Kuratorium Oświaty i ODN w Słupsku, nr 1-2/2001.

- Gajewski W., *Od „Kolejówki” do V Liceum Ogólnokształcącego im. Zbigniewa Herberta w Słupsku, Zarys monografii 1959-2010*, Słupsk 2010.
- Gajewski W., *Rok 2018 Rokiem Zbigniewa Herberta*, „Informator Oświatowy” Biuletyn ODN w Słupsku, nr 1/2018 r.
- Janusiak J., *Organizacja VIII Ogólnopolskiego Zjazdu Klubu Herbertowskich Szkół*, Studium Podyplomowe Menadżerów Oświaty, Gniezno 2006.
- Janusiak J., Gajewski W. (red.), *Dziękuję Ci Panie, że stworzyłeś świat piękny i różny. V Liceum Ogólnokształcące im. Zbigniewa Herberta w Słupsku*, „Informator Oświatowy” Biuletyn ODN w Słupsku, nr 3/2006.
- Machura W., Skóra W., *Słupska ścieżka patriotyczna. Pomniki i miejsca pamięci w Słupsku w 2022 r.*, Słupsk 2022.
- Marecki Z., *Tęsknota za autorytetami. Rozmowa z Katarzyną Herbert*, „Głos Pomorza”, 2021, nr 103 (15.066).
- *25-lecie V Liceum Ogólnokształcącego im. Z. Herberta w Słupsku*, praca zbiorowa, Słupsk 2019.

#### Netografia:

- <https://2024.licea.perspektywy.pl> [dostęp: 24.07.2024 r.]
- <https://5lo.slupsk.pl/indeks.php/pl/dla-uczniow/plany-nauczania> [dostęp: 24.07.2024 r.]
- <https://bliotekacyfrowa.eu> [dostęp: 24.07.2024 r.]
- <https://edu.slupsk.eu/placowki/568/> [dostęp: 24.07.2024 r.]
- <https://khs.mmj.pl> [dostęp: 24.07.2024 r.]
- <https://przegladonline.pl/przeglad-slupski> [dostęp: 24.07.2024 r.]

#### dr Wojciech Gajewski

Historyk, nauczyciel dyplomowany, egzaminator egzaminu maturalnego z historii oraz wiedzy o społeczeństwie, ekspert ds. awansu zawodowego nauczycieli, ekspert Pomorskiej Ligi Zadaniowej Zdolni z Pomorza w zakresie przedmiotów rozwijających kompetencje społeczne, długoletni pracownik V LO im. Z. Herberta w Słupsku.



*Iwona Poźniak-Szewczyk*

## Festyn edukacyjny w „Złotej Górze” w Brodnicy Górnej NAUCZANIE PRZEZ ZABAWĘ I DOŚWIADCZANIE

7 czerwca 2024 r. w Centrum Sportów Wodnych i Promocji Regionu – Złota Góra w Brodnicy Górnej odbył się Festyn edukacyjny, którym zainaugurowano realizację projektu pn. „Regionalny program wyrównywania szans edukacyjnych uczniów pomorskich szkół”. Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Funduszy Europejskich dla Pomorza 2021-2027.

Festyn, towarzyszący III Regatom o Puchar Marszałka Województwa Pomorskiego, to wyjątkowe wydarzenie, które przyciągnęło ponad 600 uczestników. Przygotowano dla nich ogółem 27 stanowisk edukacyjnych. 18 z nich zostało podzielonych na dwie dziesięciostanowiskowe trasy, na których odbył się konkurs dla grup uczniowskich. Rywalizowało w nim 180 uczniów, podzielonych na 18 dziesięcioosobowych zespołów. Uczestnicy festynowego turnieju mieli okazję zdobyć nie tylko wiedzę i umiejętności, ale też cenne nagrody. W ramach każdej z dwóch tras edukacyjnych młodzi mogli zgłębiać tajniki bursztynu, nauczyć się przygotowywania kiszzonek i podczas degustacji odkrywali nowe smaki tak przygotowanej zdrowej żywności. Poznali prace bosmańskie, a także brali udział w zajęciach z matematyki pod żaglami. Wykonywali samodzielnie eksperymenty związane z wodą i ekologią Bałtyku, uczestniczyli w lekcji nawigacji i meteorologii oraz poznali budowę łodzi żaglowej. Powtórzyli też zasady bezpiecznego zachowania w wodzie i nad wodą oraz przećwiczyli udzielanie pierwszej pomocy przedmedycznej.

Uczniowie, aktywnie uczestnicząc w zajęciach prowadzonych na poszczególnych stanowiskach, zdobywali punkty dla swoich drużyn, a zespoły, które zdobyły tych punktów najwięcej, zostały nagrodzone. Najlepsze wyniki uzyskali:

### Trasa zielona:

- I miejsce – Szkoła Podstawowa w Kończewie (gmina Kobylnica),
- II miejsce – Szkoła Podstawowa w Potęgowie (gmina Potęgowo),
- III miejsce – Szkoła Podstawowa w Somoninie (gmina Somonino).

### Trasa niebieska:

- I miejsce – Szkoła Podstawowa w Łupawie (gmina Potęgowo),

- II miejsce – Szkoła Podstawowa nr 1 w Sierakowicach (gmina Sierakowice),
- III miejsce – Szkoła Podstawowa w Pomlewie (gmina Przywidz).



Pozakonkursowo – na stanowiskach edukacyjnych niepunktowanych – uczestnicy festynu mieli również okazję zapoznać się z dziedzictwem kulturowym regionu, czyli z tradycjami kaszubskimi. Mogli spełnić się artystycznie, malując krajobraz mariny, gdzie odbywał się festyn. Uczestniczyli w rywalizacji na morsko-żeglarskim torze przeszkód. Odwiedzili stoiska czytelnicze z przygotowanymi gramami i zabawami nie tylko o morsko-żeglarskiej tematyce, wzięli udział w grach zręcznościowych i zajęciach plastycznych, na których poznali technikę decoupage i malowali kamienie. Spotkali się z uczniami szkół średnich województwa pomorskiego – uczestnikami konkursu „Pomorskie Żagle Talentów”, którzy wzięli udział w rejsie Pogoria po Morzu Śródziemnym i na swoim stanowisku dzielili się doświadczeniami z tego właśnie rejsu oraz zaproponowali uczestnikom zadania i zagadki związane z pięknym polskim żaglowcem, na którym przeżyli swoją morską przygodę. Na płycie amfiteatru można było również spróbować swoich sił w regionalnej wersji rodzinnej gry kooperacyjnej pod nazwą *Spy Guy Pomorskie*, dzięki której można poznawać województwo pomorskie i charakterystyczne miejsca naszego regionu, zgłębiać jego tajemnice i odkrywać znaczenia pomorskich symboli. Każdy uczestnik festynu oraz regat mógł też zregenerować siły w przygotowanym stanowisku grillowym, gdzie serwowano potrawy z grilla, ale też pyszne sałatki, ciasta i świeże owoce.

Niewątpliwą frajdę sprawiło uczestnikom festynu także stanowisko malowania twarzy oraz konkurs piosenki szantowej karaoke, podczas którego wokaliści korzystali ze specjalnie na tę okazję przygotowanych śpiewników. Każdy występ został nagrodzony brawami

i okolicznościowym medalem, przygotowanym specjalnie na tę okazję. Szant podczas festynu było bardzo wiele. Po występie zespołu dziecięcego „Skarb Złotej Góry” z Zespołu Kształcenia i Wychowania w Brodnicy Górnej, na scenie pojawił się zespół Handszpani – szanty masowego rażenia, który porwał publiczność do wspólnego śpiewania, opowiedział o historii szant, okolicznościach, w jakich były śpiewane oraz jaką pełniły funkcję w codziennym życiu i pracy żeglarzy. Zespół zaprosił widownię do wspólnego śpiewania i zabaw integracyjnych o morsko-żeglarskim charakterze.

Na zakończenie najlepsze załogi III Regat o Puchar Marszałka Województwa Pomorskiego oraz zwycięskie drużyny z trasy zielonej i trasy niebieskiej festynu otrzymały cenne nagrody i puchary. Ciekawostką były też statuetki przedstawiające model żaglówek, wykonane na drukarce 3D podczas pikniku i wcześniej przygotowane w Zespole Kształcenia i Wychowania w Brodnicy Górnej.

Festyn towarzyszący Regatom doskonale spełnił swoje naukowe zadania, dając uczestnikom możliwość poznawania przez zabawę różnych zagadnień naukowych związanych z regionem, marynistyką, meteorologią, ale też literaturą, matematyką i aktywnościami artystycznymi. Wydarzenie było świetną okazją do integracji szkół z różnych zakątków województwa pomorskiego i stanowiło inspirację dla podobnych działań, które można podejmować lokalnie.

#### Iwona Poźniak-Szewczyk

Nauczyciel konsultant ds. edukacji morskiej oraz projektów edukacyjnych w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.



Anna Mariola Kasprzak

## „Na mapie świata jest takie miejsce” KONKURS PLASTYCZNO-LITERACKI INSPIROWANY WYPRAWĄ TERENOWĄ

„Na mapie świata jest takie miejsce na Ziemi, gdzie Bałtyk swe fale toczy,  
gdzie pośród niebieskiej toni jezior i moje szare są oczy”

Jan Kulesza „Tu moje miejsce”



Na mapie świata widać naszą pomorską krainę. Widać utworzone przez łądolód wzniesienia porośnięte lasami, zagłębienia wypełnione wodami niezliczonych jezior. Widać szybkie przymorskie rzeki, toczące swe wody do Bałtyku. Widać wydmy, które wolno przesypuje wiatr. Inna jest nasza kraina latem, inna jesienią. Zimą zamiera pod śniegiem. Wiosną odżywa. Nie jest krainą łagodności. Surowa. Często dzika. Kraina wyjątkowa. Nasza.

Tymi słowami po raz pierwszy w 2012 roku zaprosiliśmy dzieci i młodzież do udziału w konkursie, który zwraca uwagę na krajobraz i przyrodę naszych rodzinnych stron. Organizatorami konkursu jest Pomorski Zespół Parków Krajobrazowych Oddział Zespołu w Słupsku, Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku. Pierwotnym zamysłem organizatorów było połączenie, wydawałoby się odległych aktywności, poznawania krajobrazu i przyrody z tekstami literackimi. Udaje się to z powodzeniem przez kolejne lata, a konkurs cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem.

W 2024 roku po raz dwunasty zaprosiliśmy do obserwowania swojego otoczenia i zamknięcia wrażeń z tych obserwacji w artystyczną formę zielnika. Przedmiotem tegorocznej edycji konkursu było zaprojektowanie i wykonanie zielnika z 3 okazami. Miały to być rośliny zielne z najbliższego otoczenia, posiadające jakąś wartość dla zbieracza, którą należało uzasadnić. Mogło to być związane np. z wykorzystaniem roślin w rodzinnej kuchni, zastosowaniem przez babcię i mamy w celach zdrowotnych i kosmetycznych itp... lub związane z jakimś ważnym wydarzeniem w życiu uczestnika konkursu bądź kogoś z jego najbliższego środowiska.

Sposób pozyskania roślin, ich zasuszania i utrwalania to żmudne i precyzyjne zadanie. Pokazaliśmy uczestnikom konkursu profesjonalistów w tym zakresie, organizując spotkanie w Herbarium Słupensis na Uniwersytecie

Pomorskim w Słupsku. Spotkanie poprowadził Kustosze Herbarium prof. Zbigniew Sobisz, który pokazał zgromadzone w herbarium zbiory oraz udzielił praktycznych wskazówek, jak pozyskać roślinę w terenie oraz poprawnie przygotować metryczkę z opisem gatunku i miejsca pozyskania.

Na konkurs wpłynęło 38 prac w dwóch kategoriach wiekowych: klasy IV-VI oraz VII-VIII. Jury konkursu w składzie: Anna Buczkowska-Pawlik, polonistka, kierownik filii nr 7 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku – przewodnicząca jury, członkowie: Małgorzata Kozak, wieloletni nauczyciel architektury krajobrazu i ogrodnictwa oraz Anna Mariola Kasprzak, starszy specjalista ds. edukacji ekologicznej w Parku Krajobrazowym „Dolina Słupi”, zdecydowała o przyznaniu następujących nagród:

### Kategoria klasy IV-VI

#### 1 miejsce ex aequo:

- Zuzanna Krysiak – ZS w Damnicy,
- Oliwia Niewczas – ZS w Damnicy,

2 miejsce: Aleksander Wójcik – SP w Zagórzycy,

#### 3 miejsce ex aequo:

- Maciej Warkocki – ZS w Damnicy,
- Hanna Kazińska – Katolicka SP w Słupsku,
- Makary Terlecki – Katolicka SP w Słupsku,
- Jędrzej Omuciński – SP 5 w Słupsku.

### Kategoria klasy VII-VIII

- 1 miejsce: Natalia Nazarko – SP w Gostkowie,
- 2 miejsce: Kinga Wasila – Klub Wojskowy 7 Brygady Obrony Wybrzeża w Słupsku,
- 3 miejsce: Alan Jędrychowski – SP w Gostkowie.

Wernisaż wystawy, wręczenie nagród i dyplomów odbyło się 12 czerwca 2024 r. w siedzibie Parku Krajobrazowego „Dolina Słupi”. Po części oficjalnej finaliści wzięli udział w spacerze zielarskim z zielarką Dominiką Dudzic, edukatorką z Zielonej Szkoły w Staniszewie oraz uczestniczyli w warsztatach tworzenia naturalnych kolorowych proszków do kąpiel. Zwycięzcom gratulujemy i zapraszamy za rok.

**Anna Mariola Kasprzak**

Starszy specjalista ds. edukacji w Pomorskim Zespole Parków Krajobrazowych Oddział Park Krajobrazowy „Dolina Słupi”.

Bożena Diks, Ewa Sobczyńska

## Konkurs międzyszkolny „Świerszczyk poleca” w Szkole Podstawowej w Gostkowie

Kiedy rok temu odbył się w naszej placówce literacki konkurs międzyszkolny „Świerszczyk poleca” padło pytanie: „I co, spotykamy się za rok?”. Odpowiedź była oczywista: „Jasne, że tak”. Wiadomo, organizacja każdego konkursu wymaga pracy, ale jest też ogromna satysfakcja jeżeli konkurs podoba się i są chętni, by przygotowywać uczniów do kolejnej edycji. Konkurs odbywa się w ramach prowadzonej w naszej szkole kampanii Cała Polska Czyta Dzieciom (CPCD) i uważamy, że wspaniale wpisuje się w główną ideę kampanii. Z rozmów z uczniami wynika, że w przygotowaniu do konkursu pomagali im dorośli – nie tylko nauczyciele, ale i rodzice. Wskazane w regulaminie książki były często odkrywane/czytane wspólnie, a dorośli pomagali zapamiętać ważne elementy treści. W konkursie wzięli udział uczniowie klas I-III ze szkół podstawowych w Pomysku Wielkim, Niezabyszewie, Rekowie i Gostkowie. Najpierw odbył się etap szkolny, na podstawie przygotowanego przez nas testu (pytania zamknięte), a 25 kwietnia 2024 roku w naszej szkole spotkali się finaliści – 27 uczniów. Test konkursowy na etapie finału zawierał nie tylko pytania zamknięte, ale też pytania typu prawda – fałsz, pytania na dobieranie, z lukami i krótkie pytania otwarte.

W tym roku dla uczniów klas I i II wybraliśmy książeczki o przygodach sympatycznego żółwika Franklina. Oto zakres zmagania finałowych w poszczególnych klasach. Uczniowie z klas pierwszych musieli przeczytać: „Franklin i walentynki”, „Franklin boi się burzy” i „Franklin gubi się w lesie”. Ich starsi koledzy z klasy II świetnie znali pięć książeczek o żółwiku i jego przyjaciółach: „Franklin i jego sąsiedzi”, „Franklin idzie do szpitala”, „Franklin gra w piłkę nożną”, „Franklin świętuje” i „Franklin i jego paczka”, a uczniowie klas III poznali ciekawą, czasami zabawną powieść Marcina Pałusza pod tytułem „Sposób na Elfa”. Oto laureaci konkursu:

### Kategoria – klasy I

**I miejsce:** Luba Demkowycz

**II miejsce *ex aequo*:** Michalina Kulas oraz Hanna Kreczmer

**Wyróżnienie:** Marcelina Frymark

wszyscy uczniowie ze Szkoły Podstawowej w Niezabyszewie

### Kategoria – klasy II

**I miejsce:** Leon Chamier-Gliszczyński; SP Niezabyszewo

**II miejsce:** Nikola Biłanicz; SP Pomysk Wielki

**III miejsce:** Mikołaj Piasecki; SP Gostkowo

**Wyróżnienie:** Piotr Rudnik; SP Niezabyszewo

### Kategoria – klasy III

**I miejsce:** Zofia Kluk; SP Gostkowo

**II miejsce:** Maja Jaruszewska; SP Gostkowo

**III miejsce:** Hanna Strojewska; SP Pomysk Wielki

**Wyróżnienie:** Dawid Kamiński; SP Niezabyszewo

Dla uczestników konkursu przygotowaliśmy dyplomy, zakładki, kalendarzyki kampanii CPCD i nagrody książkowe. Laureaci otrzymali dodatkowe upominki. Najważniejsze, że wszyscy byli zadowoleni. Na zakończenie czekała jeszcze niespodzianka – przedstawienie teatryku pacynkowego, przygotowane przez uczniów z klasy VI pod kierunkiem Agnieszki Bukowskiej i ... słodki poczęstunek. Oczywiście umówiliśmy się już na spotkanie za rok.

#### Bożena Diks

Nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej. Od 2003 roku w Szkole Podstawowej w Gostkowie współprowadzi kampanię Cała Polska Czyta Dzieciom, a od 2021 r. jest jej szkolną liderką.

#### Ewa Sobczyńska

Nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej w Gostkowie w latach 1986-2021. W okresie 2003-2021 liderka kampanii Cała Polska Czyta Dzieciom w Gostkowie, obecnie współprowadzi tę kampanię.



Ewa Sobczyńska, Bożena Diks, Aneta Typa, Agnieszka Bukowska

## „Poznaję Moją Małą Ojczyznę Razem z Byciem, Rycerzem Herbu Kasztan”

DRUGA EDYCJA KONKURSU POWIATOWEGO DLA UCZNIÓW KLAS III-VIII



Jesteśmy dumni, że Bycio upodobał sobie naszą szkołę w Gostkowie i znów za jego przyczyną 18 marca 2024 roku zawitali do niej zaproszeni goście: Ryszard Sylka – burmistrz Bytowa; Romana Delevaux-Żywicka – przedstawicielka Wydziału Rozwoju Lokalnego i Promocji Urzędu Miejskiego w Bytowie, Anna Gliszczyńska – autorka cyklu książek o Byciu oraz Aleksandra Gliszczyńska – ilustratorka tychże książeczek, a także uczestnicy konkursu wraz z opiekunami.

W tym roku było już trudniej. Książeczek o przygodach małego rycerza przybywa, więc zakres dla uczestników był większy. Do konkursu zgłosiło się 11 szkół i w etapie szkolnym (test przesłany przez nas do szkół, pytania zamknięte) wzięło udział 204 uczniów. Tak jak rok temu, konkurs odbywał się w dwóch grupach – uczniowie klas III-V (zakres trzy pierwsze książeczki o Byciu) i uczniowie klas VI-VIII (zakres pięć pierwszych książeczek o Byciu). Finaliści – 42 uczniów (klasy III-V: 23 osoby, z klas VI-VIII: 19 osób) musieli wykazać się wiedzą już z większego zakresu. Uczniowie klas III-V z pięciu pierwszych książeczek o Byciu, czyli: „Bycio herbu Kasztan”, „Bycio herbu Kasztan. Na zamku w Bytowie”, „Bycio herbu Kasztan. Na Gochach”, „Bycio herbu Kasztan. W Studzienicach” i „Bycio herbu Kasztan. W błękitnej

krainie”. Uczniowie z klas VI-VIII mieli zadanie trudniejsze, bo dodatkowo obowiązywała ich znajomość treści jeszcze dwóch książeczek: „Bycio herbu Kasztan. U Wojysława” i „Bycio herbu Kasztan. Bycio za oceanem”. Finaliści zmierzali się z testem wiedzy dotyczącym cyklu książeczek o Byciu w zróżnicowanych zadaniach wielokrotnego wyboru, prawda – fałsz, na dopasowanie i pytań otwartych.

Uczniowie z klas III-V pisali test składający się z 40 pytań. Młodszy uczestnicy musieli wykazać się wiedzą między innymi na temat przysłów cytowanych w książeczkach oraz ich znaczenia, rozróżnić herby gmin powiatu bytowskiego i wskazać znaczenie symboli na herbach. Wyzwaniem dla nich była również wiedza o działaczach kaszubskich, pochodzących z terenów należących do naszego powiatu. W tej kategorii bezkonkurencyjna okazała się Aleksandra Masternak ze Szkoły Podstawowej w Ugoszczy, która udzieliła 100% poprawnych odpowiedzi. Drugie miejsce zajęła Magdalena Klajst z SP w Borowym Młynie, trzecia była Judyta Kopp Ostrowska również z Borowego Młyna.

Uczniowie z klas VI-VIII zmierzali się z 44 pytaniami. Oprócz wiedzy o działaczach kaszubskich, musieli też znać szczegóły z cyklu opowieści np. ile razy w książeczkach pojawia się Grzenia?, w jakim

stanie Ameryki znajduje się partnerskie miasto Wino-  
na? W starszej kategorii zwyciężyła Zofia Malich z SP  
w Lipnicy, drugie miejsce przypadło Weronice Żmuda  
Trzebiatowskiej z SP w Brzeźnie Szlacheckim, a trze-  
cie – Stanisławowi Skórczewskiemu z SP 1 w Bytowie.

Dzięki przychylności Urzędu Miejskiego w Byto-  
wie wszyscy uczestnicy otrzymali upominki, a także  
zakładki i kalendarzyki kampanii Cała Polska Czyta  
Dzieciom, bo przecież w organizację konkursu zaangażowały się liderki kampanii z naszej szkoły. Zwycięzcy wzbogacili się dodatkowo o gry planszowe, książki z najnowszymi przygodami Bycia oraz bony upomin-  
kowe. Poza tym, tak jak w roku ubiegłym, każda szkoła uczestnicząca w konkursie otrzymała piękny album pt. „Bytów – czas transformacji”, który wzbogaci księgo-  
zbiór ich bibliotek.

W oczekiwaniu na wyniki konkursu uczestnicy spędzili czas na warsztatach kaligrafii, które poprowadziła Aleksandra Gliszczyńska – ilustratorka serii książek o Byciu. Następnie po poczęstunku (tu niespodzianka – cukierki krówki z Byciem) obejrzeni występ w języku kaszubskim, przygotowany przez uczniów Szkoły Podstawowej w Gostkowie pod kierunkiem Anety Typy i Agnieszki Bukowskiej – nauczycielek języka kaszubskiego w naszej szkole.

Organizatorzy konkursu są zadowoleni z przebiegu II edycji, mamy nadzieję, że uczestnicy również. Za rok na pewno znów zaprosimy do Gostkowa miłośników Bycia i jego przygód.

**Podpowiedź – jak usprawnić sprawdzanie testów finałowych?** W tym roku postanowiliśmy tak ułożyć test, by można było stworzyć kartę odpowiedzi i przygotować szablony do sprawdzania testu. I tak na karcie odpowiedzi znalazły się pytania zamknięte (odpowiedzi: a b c d ), pytania: prawda – fałsz (odpowiedzi P F) i na dopasowanie (AC AD BC BD). W grupie młodszej na karcie odpowiedzi 37 (szablon) i na końcu 3 pytania otwarte. W grupie starszej na karcie odpowiedzi 41 (szablon) plus 3 pytania otwarte. Karty odpowiedzi i szablony bardzo usprawniły sprawdzanie testów. To pomysł warty wykorzystania, jeżeli zależy nam na szybkim sprawdzeniu testów, bo, np. uczestnicy czekają na podanie wyników.

#### **Bożena Diks**

Nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej. Od 2003 współorganizatorka kampanii Cała Polska Czyta Dzieciom, a od 2021 roku liderka tej kampanii w Szkole Podstawowej w Gostkowie.

#### **Ewa Sobczyńska**

Nauczycielka języka polskiego w Szkole Podstawowej w Gostkowie w latach 2003-2021, nadal ze szkolną liderką kampanii Cała Polska Czyta Dzieciom prowadzi kampanię.

#### **Agnieszka Bukowska**

W Szkole Podstawowej w Gostkowie pracuje od 2021 jako nauczyciel bibliotekarz, a także nauczyciel języka kaszubskiego.

#### **Aneta Typa**

Wieloletnia nauczycielka języka polskiego i języka kaszubskiego w Szkole Podstawowej w Gostkowie.

*Jerzy Paczkowski, Jacek Łepkowski*

## Konkurs KANGUR 2024 NAJLEPSI UCZNIOWIE W REGIONIE SŁUPSKIM

Kolejna edycja Międzynarodowego Konkursu „Kangur Matematyczny” odbyła się bez nieprzewidzianych niespodzianek. Uczniowie zmierzili się z testowymi zadaniami matematycznymi 21 marca 2024 r. Na szczęście konkurs przeprowadzono w godzinach rannych, więc nie było potrzeby dokonywania wyborów typu: konkurs czy szkolne imprezy, albo konkurs czy „zniknięcie” za szkoły.

#### **Kangur 2024 w Polsce**

W kraju do konkursu zgłosiło się blisko 264 tysięcy uczniów, a tytuł LAUREATA tegorocznej edycji uzyskało 401 uczestników. Spośród nich aż 120 uczniów uzyskało maksymalną liczbę punktów. Najwięcej laureatów było wśród uczniów w klasie 2 w kategorii „Żaczek” (43 uczniów), w kategorii „Maluch” w klasie 3 (49 uczniów) i w klasie 4 (54 uczniów).

Dla wielu uczestników udział w konkursie był okazją do zweryfikowania własnych umiejętności matematycznych. Nie jest to konkurs łatwy, gdyż uczniowie w momencie rozwiązywania zadań muszą zmierzyć się ze stresem i pewnym ograniczeniem czasowym. W ciągu 75 minut, w zależności od kategorii wiekowej, trzeba rozwiązać od 21 do 30 zadań, wybrać w teście poprawne odpowiedzi, a następnie przenieść je na kartę odpowiedzi.

Patrząc subiektywnie, można stwierdzić, że najtrudniejsze testy są w kategorii „Żaczek” i w kategorii „Student”. W pierwszym przypadku uczeń 2 klasy SP musi dość sprawnie czytać tekst matematyczny, a następnie w oparciu o posiadaną wiedzę przeprowadzić analizę treści zadania, wreszcie podjąć decyzję co do metody i strategii rozwiązania. Natomiast zadania w kategorii „Student” często wykraczają poza standardową szkolną wiedzę matematyczną.

Wielokrotnie w artykułach o wcześniejszych edycjach Kangura zachęcaliśmy, aby już po konkursie omówić/rozwiązać z uczniami niektóre zadania na zajęciach lekcyjnych. Przy tej okazji warto też wielokrotnie podkreślać, że **sukcesem uczniów nie jest liczba zdobytych punktów, ale ich własna motywacja, chęć zmierzenia się z zadaniami, ich kreatywność w „ogarnianiu” problemu i pomysł na rozwiązanie.**

### Kangur 2024 w Regionie Słupskim

Do tegorocznej edycji Międzynarodowego Konkursu „Kangur” w Regionie Słupskim zgłosiło się **6450 uczniów ze 197 szkół podstawowych i ponadpodstawowych** ze Słupska oraz powiatów: bytowskiego, chojnickiego, człuchowskiego, lęborskiego i słupskiego, a także z powiatów: puckiego i wejherowskiego.

**W konkursie nagrodzono i wyróżniono łącznie 732 uczestników.** Tytuł LAUREATA przyznano 4 uczniom, 70 – otrzymało dyplomy „Za bardzo dobry wynik”, 628 – przyznano dyplomy „Wyróżnienie”, natomiast 30 – tzw. wyróżnienia typu NAJ dla najlepszego ucznia w szkole. Wszyscy ww. uczniowie wraz z dyplomami otrzymali kolejną publikację Towarzystwa Upowszechniania Wiedzy i Nauk Matematycznych w Toruniu – „Miniatury Matematyczne”. Natomiast 4 laureatów i 70 uczniów „Za bardzo dobry wynik” otrzymało także karty podarunkowe do Empiku. Spośród wyróżnionych, 28 najlepszym uczniom (których wyniki były „pod progiem punktowym” w danej kategorii) przyznano dodatkowe nagrody specjalne.

Tytuł LAUREATA krajowego tegorocznej edycji Międzynarodowego Konkursu „Kangur Matematyczny” z Regionu Słupskiego otrzymali:

- **Tymon Sysojev Osiński** – klasa 3, SP Głobino,
- **Danila Burlakou** – klasa 4, SP 8 Słupsk (uzyskał maksymalny wynik w swojej kategorii – 120 punktów),

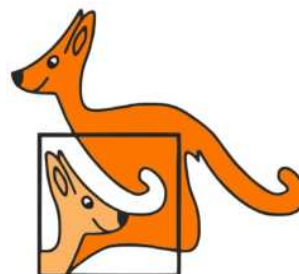
- **Franciszek Bogucki** – klasa 5, SP 9 Rumia,
- **Michał Zabrocki** – klasa 6, SP 1 Brusy.

Pozostali najlepsi uczniowie w poszczególnych kategoriach w Regionie:

- **kategoria „Żaczek” (klasa 2 SP)** – Adam Kartuszyński (SP Kłodawa),
- **kategoria „Maluch” (klasa 3 i 4 SP)** – Ksawery Leyksy (klasa 3, SP Gowino), Natalia Zielińska (klasa 4, SP Szemud),
- **kategoria „Beniamin” (klasa 5 i 6 SP)** – Hanna Wasińska (klasa 5, SP 10 Słupsk), Hanna Kierzkowska (klasa 6, SP 1 Ustka),
- **kategoria „Kadet” (klasa 7 i 8 SP)** – Szymon Warsiński (klasa 7, SP Lubnia), Edward Nikonov (klasa 8, SP 3 Ustka),
- **kategoria „Junior” (klasa 1 i 2 SPP oraz klasy 1-3 branżowych szkół zawodowych)** – Kamil Wiesiołek (klasa 1, ZS „Elektryk” Słupsk), Stanisław Lange (klasa 2, ZS Salezjanów Rumia),
- **kategoria „Student” (3-4 klasa SPP)** – Kacper Gryba (klasa 4, ZS „Elektryk” Słupsk), Maciej Rybakowski (klasa 4, LO 2 Chojnice).

Podsumowanie tegorocznej edycji Konkursu „Kangur Matematyczny” z udziałem około 70 najlepszych nagrodzonych i wyróżnionych uczniów oraz ich opiekunów, odbyło się 27 maja 2024 r. w Szkole Podstawowej nr 1 w Chojnicach i 4 czerwca br. w Zespole Szkół „Elektryk” w Słupsku. Na spotkaniach tych laureatom i uczniom z bardzo dobrymi wynikami wręczono dyplomy i nagrody.

W imieniu Słupskiego Stowarzyszenia Matematycznego „Kangur” gratulujemy wszystkim uczestnikom. Dziękujemy nauczycielom za przygotowanie uczniów do konkursu, szkolnym koordynatorom – za szczególne zaangażowanie i sprawną organizację konkursu, a dyrektorom szkół – za życzliwe wsparcie.



**Jerzy Paczkowski**

Słupskie Stowarzyszenie Matematyczne „Kangur”.

**Jacek Łepkowski**

Nauczyciel matematyki w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Ustce.

## ❖❖ TEMATYCZNE ZESTAWIENIE BIBLIOGRAFICZNE ❖❖

### Na podstawie kartoteki zagadnieniowej PBP w Słupsku

#### Erasmus+,inne programy i projekty

##### Wydawnictwa zwarte:

- Morawic Iwona, Przemieniecka Joanna, Wojciechowska Dorota. Mapa projektów : przykłady dobrych praktyk w projektach mobilności kadry edukacji szkolnej : Erasmus+ Edukacja szkolna. - Warszawa : Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. Narodowa Agencja Programu Erasmus+, 2018. -48 s.

##### Artykuły z czasopism:

- Dwa razy więcej! Erasmus+ przyjęty przez Parlament Europejski. Można już ubiegać się o środki z programu / Skura Piotr // Głos Nauczycielski. - 2021, nr 23, s.14
- EdTech: nowe możliwości edukacji. Erasmus+ po raz pierwszy będzie wspierać branżę technologii edukacyjnych / Gabriel Maria // Głos Nauczycielski. - 2022, nr 46, s.5
- Erasmus + Bibliotekarze = Nowe Technologie. Relacja z realizacji projektu w Stadsbiblioteket w Göteborgu (6-14 czerwca 2022) / Nowicka Sara // Bibliotekarz. - 2023, nr 4, s.16-21
- Erasmus+ Pozytywne aspekty realizacji projektów mobilności kadry edukacji szkolnej / Kaczmarek Marta // Informator Oświatowy. - 2022, nr 3, s.26-27
- Erasmus+ w czasach pandemii. Projekt KA2 „ICT&TECHNOLOGY INVASION” / Ignacik Marta // Informator Oświatowy. - 2022, nr 1, s.61
- Erasmus+ zaprasza / Trzciniński Krzysztof // Głos Nauczycielski. - 2021, nr 48, s.18
- Goście z Erasmusa w Bibliotece Pedagogicznej KPCEN w Włocławku / Iglewska-Jendrzewska Małgorzata // Poradnik Bibliotekarza. - 2023, nr 9, s.31
- Gut Leben, Gut Welt in Gut Wehlitz, czyli o tym, jak blisko, szybko i skutecznie zorganizować projekt Erasmus+ / Rozenek Anna Maria // Informator Oświatowy. - 2023, nr 1, s.43-45
- Projekt Erasmus+ / Staroń Tatiana, Popiel Barbara // Terapia specjalna dzieci i dorosłych. - 2021, nr 18, s.24-25
- Rok Erasmus+ w Powiatowym Zespole Kształcenia Specjalnego w Wejherowie / Matuszczak Angelika, Kotowicz Aleksandra // Informator Oświatowy. - 2022, nr 4, s.38
- Synergia projektu eTwinning i Erasmus+ w kontekście celów zrównoważonego rozwoju / Ordza Tomasz, Carvalho Pires Helena Cristina // Biologia w Szkole. - 2022, nr 5, s.19-21
- Unia daje i zabiera? [Erasmus+] / Skura Piotr // Głos Nauczycielski. - 2020, nr 31-32, s.6
- Z Erasmusem w kompetencje cyfrowe / Gancewicz Dariusz // Informator Oświatowy. - 2022, nr 3, s.25

#### Edukacja w terenie

##### Wydawnictwa zwarte:

- Mazurek Elżbieta, Silezin Wanda. Jak przeprowadzić lekcje w terenie : pigułka informacyjna z przykładami dla nauczycieli, którym bliska jest edukacja ekologiczna. - Kraków : Biuro Zarządu Głównego Polskiego Klubu Ekologicznego, 2008. -34 s.
- Będkowska Hanna. Zielone lekcje : dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych / [zdjęcia Agata Będkowska et al.]. - Józefów : Oficyna Wydawnicza Forest, 2005. -240 s.

##### Artykuły z czasopism:

- Actionbound - interaktywna gra terenowa w kształceniu receptywnych i produktywnych sprawności językowych / Gierzyńska Marta Anna // Języki Obce w Szkole. - 2021, nr 1, s.17-24

- Atletyka terenowa - konspekt zajęć kształtujących wszechstronną sprawność /Błachnio Wojciech // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2021, nr 6, s.12-14
- Autorski wybór źródeł informacji na temat nauczania i uczenia się na wolnym powietrzu / Moczydłowska Iwona // Meritum. - 2023, nr 2, s.71-81
- Boot Camp jako alternatywna forma treningu na WF lub podczas wakacyjnego obozu / Łabiński Jerzy // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2022, nr 4, s.9-15
- Cyfrowa mapa wspierająca organizację zajęć terenowych w Poznaniu - innowacja dydaktyczna w kształceniu geograficznym / Abramowicz Dawid // Geografia w Szkole. - 2021, nr 1, s.21-23
- Gry zespołowe jako narzędzie rozwoju dyspozycji intelektualnych młodych ludzi / Mazur Leszek // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2022, nr 1, s.56-58
- Idziemy nad rzekę - wycieczka. Scenariusz zajęć świetlicowych / Bielerzewska Monika // Świetlica w Szkole. - 2023, nr 4, s.10-11
- Lekcja wychowania fizycznego na świeżym powietrzu z propozycjami ciekawych gier i zabaw / Urbański Bartosz // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2022, nr 5, s.20-23
- Matematyka w plenerze / Dębiński Marcin // Dyrektor Szkoły. - 2023, nr 7, s.46-48
- Lekcje poza klasą - propozycje na każdą porę roku / Okuniewska Jolanta // Meritum. - 2023, nr 2, s.57-60
- Metoda zabawowo-klasyczna a zdrowotne walory lekcji w plenerze / Jurczak Adam, Makuch Robert // Meritum. - 2022, nr 2, s.18-26
- Organizacja wycieczki szkolnej / Brzozowska-Wicherek Ewa // Dyrektor Szkoły. - 2021, nr 9, s.32-34
- Rezerwat skalny w Kielcach - miejsce lekcji terenowych z geografii / Kasprzyk Artur // Geografia w Szkole. - 2022, nr 5, s.28-32
- Ruszamy w teren! Jak realizować edukację przyrodniczą poza salą lekcyjną /Konieczny Elżbieta // Geografia w Szkole. - 2024, nr 3, s.42-46
- Szkolna gra terenowa. Uniwersalny przepis krok po kroku / Rafińska Elżbieta // Biblioteka w Szkole. - 2020, nr 7-8, s.43-49
- Szkolny rezerwat przyrody. [Biuletyn Eko-edukacyjny nr 4] / Będkowska Hanna // Przyroda Polska. - 2020, nr 4, s.2-3
- Uniwersalne gry i zabawy do zastosowania w różnych grach zespołowych / Górka Dawid // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2022, nr 5, s.10-14
- W krainie bajek - gra terenowa / Posłowska Agnieszka, Pytel Joanna // Biblioteka w Szkole. - 2020, nr 4-5-6, s.48-49
- Wycieczka w góry - co zabrać i jak się przygotować, by wakacyjna wyprawa była bezpieczna? / Brzozowska-Wicherek Ewa // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2022, nr 4, s.55-58
- Wykorzystanie walorów turystyczno-krajoznawczych wycieczek szkolnych w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Szlakiem od teorii do praktyki / Wojna Anna // Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne. - 2022, nr 2, s.26-32

*Wybór i opracowanie:*

**Agnieszka Stolarczyk**

*Wydział Informacyjno-Bibliograficzny*

*Pomorska Biblioteka Pedagogiczna w Słupsku*

**\*\*TO WARTO PRZECZYTAĆ\*\*****Morawicz Iwona, Przemieniecka Joanna, Wojciechowska Dorota „Mapa projektów. Przykłady dobrych praktyk w projektach mobilności kadry edukacji szkolnej. Erasmus+, Edukacja szkolna”**

To katalog dobrych praktyk, zawierający relacje z przedsięwzięć zrealizowanych w programie Erasmus+ w ramach Akcji 1. Mobilność kadry edukacji szkolnej. Poza opisami projektów w publikacji znajdują się wykresy i grafiki ilustrujące mobilność kadry szkolnej w latach 2014-2018. W publikacji zostało opisanych sześć projektów: (1) Bądźmy dwujęzyczni! Uczmy nowoczesnie! (2) Nasz przedszkolny mały świat jest bezpieczny i bez wad (3) Nauczyciele w Europie dla uczniów niepełnosprawnych! (4) Przez morze ku wartościom i lepszej szkole (5) Wiedza i języki kluczem do Europy! (6) Eurocyberteacher

**Ziółkowski Przemysław „Poradnik dla organizatora, kierownika i wychowawcy placówki wypoczynku dzieci i młodzieży oraz kierownika wycieczki szkolnej”**

Podręcznik z zakresu organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży, stanowi zbiór najważniejszych wskazówek dla organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży i jest dzisiaj pilnie poszukiwany. Może być pomocny dla studentów turystyki i rekreacji, wychowania fizycznego i sportu, studentów studiów podyplomowych z zakresu kultury fizycznej oraz dla wychowawców i kierowników kolonijnych oraz nauczycieli. Rozdziały publikacji poświęcone zostały: czasowi wolnemu, grom i zabawom rozwijającym dzieci, sportowi i wychowaniu fizycznemu, turystyce, rekreacji i krajoznawstwu, pierwszej pomocy w nagłych wypadkach, wycieczkom szkolnym, koloniom, półkoloniom, obozom, rajdom, biwakom. W podręczniku znajdują się: wykazy aktów prawnych regulujących organizację wypoczynku dzieci i młodzieży oraz wycieczki szkolnej, przykładowy plan pracy wychowawczo-opiekuńczej na koloniach letnich w Zakopanem oraz przykładowe dokumenty organizacyjne wypoczynku dzieci i młodzieży oraz wycieczek szkolnych.

**Drake Peter G. „Obozy wyprawy turystyczne i umiejętność przetrwania w terenie. Praktyczne rady na temat bezpiecznego, wygodnego podróżowania i odkrywania przestrzeni – od rozbijania namiotów przez wakacje na świeżym powietrzu po orientację w terenie, rozwiązywanie problemów na dzikich terenach oraz radzenie sobie ze skrajnymi warunkami pogodowymi”**

To bogato ilustrowany poradnik o turystyce, przeznaczony dla wszystkich miłośników podróży. Omawia wiele ciekawych zagadnień związanych z wyprawami turystycznymi, sprzętem i akcesoriami turystycznymi. Zawiera też praktyczne wskazówki, jak poradzić sobie w ciężkich warunkach w terenie. Zawarte w książce informacje będą przydatne zarówno dla początkującego obywatela, jak też dla obytego w ekstremalnych warunkach wędrownika. Publikacja podzielona jest na części: (1) Planowanie i przygotowanie (2) Podstawowy sprzęt (3) Orientacja w terenie (4) Podróżowanie (5) Sztuka obozowania (6) Odżywianie i pożywienie (7) Ty i środowisko (8) Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach.



Wybrała:

**Dorota Czapiewska**

Pomorska Biblioteka Pedagogiczna w Słupsku

**INFORMATOR OŚWIATOWY NR 3/2024 ISSN 1505-0904**

**ZESPÓŁ REDAKCYJNY:** Mariusz Barański, Dorota Iwanowicz, Renata Kołosowska, Anna Kreft, Ewa Misiewicz, Iwona Poźniak-Szewczyk, Bożena Żuk

**WSPÓŁPRACA:** Władysława Hanuszewicz, Robert Kozłowicz, Kinga Mielczarek, Joanna Pawlak-Jęczewska, Katarzyna Rodziewicz, Tatiana Stojka, Justyna Szczypek-Bogdanowicz, Agata Szklarkowska, Marzena Tuliscka, Marek Wróblewski

**SKŁAD KOMPUTEROWY:** Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku

**DRUK I OPRAWA:** Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o.o., Pelplin

**KOREKTA:** Ewa Misiewicz, Dorota Iwanowicz, Iwona Poźniak-Szewczyk

**WYDAWCA:** Pomorski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Poniatowskiego 4a, tel/fax sekretariat: 59 84-23-567, doskonalenie: 502 644 975, www.podn.slupsk.pl; e-mail: wydawnictwo@podn.slupsk.pl

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za poglądy i opinie Autorów zamieszczonych tekstów. Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów i do nadawania im własnych tytułów. Materiały prosimy przysyłać e-mailem: wydawnictwo@podn.slupsk.pl



Zeskanuj: WSKAZÓWKI DLA PUBLIKUJĄCYCH

